Variatiuni pe o tema de Claude Levi-Strauss

de Andrei Vartic

Cuprins

I. Preludiu la metoda
II. De la constructul lingvistic românesc spre logosul universal
III. Constructul de actiune
IV. Natura constructului simbolic
V. Reactia la construit
VI. Femeia sud-est europeana pe care n-a vazut-o G.V. Childe
VII. Leaganul "dedublarii reprezentarilor" este Paleoliticul Superior din Europa de Sud-Est

DAVA INTERNATIONAL Publication, august 2001

I. Preludiu la metoda

Niciodata sufletul omenesc din modernitate nu s-a apropiat stiintific mai mult* de obirsia sa ca in 1944-1945 cind Claude Levi-Strauss a pus intrebarea cu privire la "*descoperirea unei origini unice a dedublarii reprezentarilor*" [I, p. 312]. Celebrul antropolog a studiat fenomenul pe vaste arii spatiale (Noua Zeelanda, China, coasta de west a Americii) si temporale (de la bronzurile arhaice chineze pina la tatuajele moderne din Noua Zeelanda), a urmarit in acele arii "*contactele culturale, fenomenele de difuziune si imprumuturi*", a dat interpretarile altora si, in final, si-a spus si el parerea (care se bifurca pe loc, dihotomic):

dedublarea reprezentarilor

"*a aparut independent in puncte diferite ale lumii*"
"*poseda undeva un leagan comun*".

Claude Levi-Strauss nu avea in 1944 datele arheologice necesare pentru a scoate "*leaganul comun*" al dedublarii reprezentarilor din domeniul dedublarii ipotezei de lucru si isi incheie cercetarea cu un ultimatum: "*noi cerem investigatiei stiintifice sa ne faca cunoscute cauzele*" (adica cauzele dedublarii reprezentarilor si locul unde ele au aparut). Ultimatumul, cum au aratat evenimentele, nu a tulburat luarea deciziilor care au dus la construirea actualei civilizatii globalizate -

fiindca *investigatia stiintifica* ceruta de C. L-Strauss nu a fost finantata, iar globalizarea s-a manifestat fara sa puna pe prima pagina a fiintarii omenesti dedublarea reprezentarilor nici de pe bronzurile arhaice chineze (care, dupa parerea noastra, reiau motive inca si mai vechi de pe jadurile chinezesti), nici in tatuajele sefilor maori din Noua Zeelanda. Tehnologiile continua sa defileze triumfal mult inaintea antropologiei

(autorul nu indrazneste, inca, sa polarizeze discutia cu dihotomia *tehnologie-spiritualitate, cunoscuta si de Rig-Veda, si de Lao Tzu sau cu ποησις–τεχνο, a grecilor antici*),

cererea de la natura, de fapt un consum iresponsabil al libertatii si al resurselor personale de fiintare,

(in vederea deservirii actualelor constructii omenesti se construiesc alte constructii care cer inca si mai mult de la natura, sustinea la timpul realizarii cercetarii lui C. L-Strauss si Martin Heidegger sIIt sofistica caruia a fost trecuta de actuala civilizatie a tehnologiilor pragmatice tot pe linie moarta)

este tot mai dura si mareste tot mai primejdios distanta dintre tarile bogate si cele sarace, dintre natural si artificial, dintre vital si virtual, dintre vital si bital (sic!!!), dintre acumularile de informatie si luarea deciziilor (in vederea fiintarii fiintei pe Pamint),

iar fenomenul natural al simetriilor, polarizarilor si dedublarilor ramine in continuare pentru lumea euro-atlantica un moft al cercetatorilor vechilor filosofii asiatice, in special al *Bhagavad-Gitei*, dintr-o parte, sau o necesitate apriorica a cercetarii stiintifice fundamentale in domenii ca fizica, matematica, chimia, biologia, etc, din alta parte

(adica este exclus din viata sociala, politica, religioasa a omului, acolo de unde vin cele mai tulburatoare mesaje de intrare in impas a actualei civilizatii globalizate prin tehnologiile ce se polarizeaza, insa, atit de spectaculos, de viata spirituala)

Dar sa trecem de la moft la soft (adica la metoda): pentru a cauta posibilul leagan comun al dedublarii reprezentarilor vom incerca sa gasim mai intii leaganul comun al primelor reprezentari realizate de om. Apoi vom urmari pe timelane-ul reprezentarilor locul si timpul cind aceste reprezentari au inceput sa se dedubleze dupa linii (logice) de simetrie. Vom indrazni chiar sa largim aria cercetarii si sa propunem pentru timpurile de obirsie ale omului primordial (Primordial Homo Sapiens) identitatea termenului *reprezentare* cu termenul *constructie*. Iar aria de actiune a *constructiei* o vom extinde pina la constructurile logico-simbolice ale limbajului articulat si, de acolo, din leaganul firesc al trairii omenesti, spre limitele de fiintare ale fiintei omenesti.

Istoria lui Homo Sapiens ne sugereaza ca si constructiile verbale (articulate) logico-simbolice au aparut inaintea constructiilor manuale

(din categoria carora, pe linga bite si suliti din lemn, silexuri prelucrate, strapungatoare din oase ascutite etc fac parte si frumoasele reprezentari naturaliste ale cromagnonilor din Europa de West, si inciziile geometrice ale sapiensilor din Europa de Sud-Est, adica desenul si pictura logica care-si fac aparitia pe la 36.000 - 30.000 BC).

Nu exista, insa, nici o dovada ca anume asa a fost. Nimeni nu poate pune mina in foc pentru existenta vorbirii (comunicarii prin constructuri verbale) ca limbaj articulat la pictorii naturalisti din pesterile frantuzesti si spaniole. Rostul fundamental al gurii la toate vietuitoarele este sa hranesca vietatea. Iar logosul constructiilor onomatopeice, formidabile enciclopedii ale omului primordial, a fost repede umanizat de cercetarea moderna ca o posibila “limba a pasarilor” [III] si ramine in continuare unul din instrumentele de cautare ale partenerilor sexuali (impreuna cu “umflarea in pene”, dansurile si luptele erotice, sarutul etc).

Pasul metodei noastre tinteste, acum, existenta dedublarii constructiilor lingvistice dupa acelasi model ca si constructurile logico-simbolice si reprezentative, inclusiv a celor muzicale, care se obtin prin atingerea unei *strune* incordate. Intrebarea vina n-are, spun taranii români. Deci, sa intrebam

pentru a intrezari cararusa (folosim special acest termen in sens *Kehre*, ca la Heidegger) care ne-ar putea apropia (folosim special acest termen in sens Borges, vezi "*Apropierea de al-Mutassim*") de "*leaganul comun*" intuit de C. L-Strauss: ce a fost mai intii: dedublarea constructurilor lingvistice sau a celor reprezentative?

Acestea s-au dedublat la rindul lor in constructuri tehnice (la greci ποησις) si spirituale (la greci τεχνο)

(adica compunerea prin revelatie vedica a unui cintec cu text organizat in structuri poetice cu metrica si ritm

/dar si heideggeriana, fiindca padurea sau capatul cararii din padure, poate sa ne transmita sau sa ne sugereze prin revelatie o fermecatoare structura spirituala, in special poezia si cintecul, dar si formula lui Heisenberg/

poate provoca de la sine schitele tehnologice ale unui construct sacru - un *beth*, apoi un templu, construct primordial care va sta si la baza constructiei casei, si la baza altor provocari spirituale "dedublate" din ingineria casei si a constructului sacru primordial, inclusiv a celor verbale si muzicale;

fiindca stiinta de *a trai* se leaga algebric, de pilda, la români si de *strai*, adica de *haina,* care este un construit primordial al omului, si de *struna,* alt construct primordial si absolut fenomenal al omului, si de *a turui*, care e o forma foarte veche a verbului *a grai*, *a vorbi*, chiar si *a lelai*, care s-a pastrat la români si in cintarea onomatopeica de tip *la-la-la*, dar si la greci in termenii λαλημα, *ciripit*, λαλια, *vorbire, grai, voce, glas* si λαλω, *a vorbi*;

dar si de *construit,* adica un fel de *a trai impreuna cu paradoxala producere spirituala*, un fel de a se manifesta altfel decit lasa Calea Naturala, care nu traieste, ci este;

si de *a intra* sau *a fi intru ceva,* cum arata C. Noica, de fermecatorul construct primordial *tr*, - a se mai vedea inca urmatorul sir de termeni: *trainic, traitor, a trancani, trasatura, treaba, trei* si, mai ales, *trecere,* care degenereaza spectaculos in *troienire* si *trecut*; asa cum la alte etnii indo-europene trairea si construirea se leaga de *to be* > *being* > *building* sau, cum arata M. Heidegger pentru limba germana in combinatiile *baun* > *bauen* > *ich bin* = a locui/ a trai/ a salaslui > a construi > eu sint - vezi "*Construire,*

locuire, gindire" in [II, p. 177 - mai vezi la p. 179 "*Noi nu locuim pentru ca am construit, ci construim si am construit in masura in care locuim, adica in masura in care posedam* calitatea de locuitori *(die Wohnenden*"]);

astfel verbul *a fi* cuprinde, la români, tot spectacolul cosmosului, inclusiv cel infinit, pe cind *a trai* pune in limite de fiintare mai ales viata trecatoare a omului: omul traieste, locuieste, adica construieste locul fiintarii sale, adica vremuieste, adica este muritor pe Pamint, sub Cer, primeste prin zei semne ale divinitatii supreme si salveaza Pamintul tocmai pentru acest destin - op. cit., Heidegger, p. 180-181;

tocmai aceasta delimitare *a trai* > *a fi* ne permite sa sustinem ca *a trai* este mai vechi decit *a fi*, lucru care, cumva o fi avut legatura si cu vechea semintie sud-est europeana a *tracilor*, care erau *traitori* in Balcani, in spatiul carpato-dunarean si nord-pontic; *a trai* este primordial, *a fi* este o consecinta a trairii spirituale, a largirii spectaculoase a ariei de traire spirituala, chiar se poate spune ca *a fi* este o consecinta a caderii omului, a diminuarii vietii lui spirituale primordiale

/vom reveni de multe ori in aceasta cercetare la ingineria casei si la provocarile ei spirituale, fiindca, cum demonstreaza cercetarea arheologica, anume in spatiul balcanic, carpato-dunarean si nordpontic a aparut casa si templul cu fundament - vezi satul de la Molodova - din musterian, apoi cel de la Mezin, 18.000 BC, sau Cosauti,16.000 BC/).

Poate nu exista nici o legatura intre constructul tehnologic din prima revolutie industriala din republicile italiene si constructul artistic din renasterea italiana, dar ce a provocat *aurul si rosul* lui Giotto sau calatoria in infern a lui Dante tocmai atunci cind republicile italiene cucereau lumea? Ce a provocat aparitia lui Shakespeare in Anglia? A doua revolutie industriala? Ce a provocat exceptionala muzica a compozitorilor nemti din sec. XVIII-XIX? Exista vreo legatura intre acea fenomenala muzica nemteasca si muzica ruseasca de la finele secolului XIX, inceputul secolului XX? Putem pune pe cintarul acelei unicale spiritualitati rusesti si nemtesti si dezastrele politice mondiale provocate de Germania si Rusia in secolul XX?

Metoda noastra, insa, se va poticni de imposibilitatea construirii unui discurs stiintific convingator fara idealizarea conditiilor (lucru de care s-a folosit si Platon, si Galilei, si parintii bombei atomice). Or, limita conditiilor ideale

devine in globalizare, cum am aratat in alta parte sIVt, arma de distrugere in masa. Virtualul (adica idealizarea conditiilor ca o suma a probabilitatilor de fiintare) se transforma in Bital si Bitalul, care masoara Virtualul, poate intrece la cintar Bitalul care masoara Vitalul. Civilizatiile antice care ne-au transmis informatia despre necesitatea curmarii fara mila a iluziilor

(in modernitatea euro-atlantica din secolul XX ideea a fost propagata cu seriozitate de Nicolai Rerich)

reintra activ in constiinta celor care trebuie sa faca fata problemelor omului in globalizare. Metoda stiintifica

(care urmareste tot eliberarea de suferinte, fie ca ele sint la limita dorinta apriga de a cunoaste, de a domina politic,cultural sau economic, de a obtine noi si noi placeri trupesti, ca la breugleenile "*Love Parade*" din Berlin pe care toata lumea le numeste "*Fuck Parade*" etc.)

este obligata sa se inarmeze si cu cea etica

(vedica, taoista, budista, iudaica, crestina, musulmana etc.) -

actiunile oamenilor de stiinta trebuie sa fie altruiste fiindca inmultirea iluzorie a fenomenului inerent inclina balanta fiintarii umane spre cataclisme neimaginabile

(unul din ele poate fi ideea crearii nelimitate a unor termeni noi de comunicare, dupa principii inerente, fara cunoasterea limitei lor de intrebuintare, limita care ne salveaza de pericol, cum vom arata mai jos, si depozitarea lor in stocuri uriase pe noile spatii de depozitare a informatiei create de actualele tehnologii).

Stiinta arheologica moderna demonstreaza astazi cu probe irefutabile ca in jurul anilor 36.000 - 30.000 BC s-a intimplat ceva deosebit, paradoxal cu humanoidul care popula la acea vreme destul de convingator Pamintul. Vinatorul si culegatorul de Neandertal, care folosea deja instrumente create special pentru a se hrani si domina, a disparut destul de repede, probabil brusc, si locul lui a fost luat de o fiinta omeneasca identica genetic cu omul actual, fiinta care pe linga producerea logica de instrumente de vinatoare si case pentru locuire

(vom mai reveni la senzationala legatura dintre locuire si fiintare, cercetata pentru domeniul limbii germane de Heidegger)

a inceput “din fasa” sa picteze naturalist

(in unele pesteri din Europa de Sud-West)

si geometric

(in zonele din spatiul balcanic, carpato-dunarean si nordpontic).

Se pare, insa, ca *Homo Geometricus* din Sud-Est (mai scund, dar mai priceput decit Cromagnonul din Europa de Apus) s-a impus catre inceputurile neoliticului in toata Europa si, mai apoi, a cucerit intregul Pamint

(noi am demonstrat lucrul acesta cercetind felul cum simbolurile geometrice, iradiate din zona Europei de Sud-Est, au cucerit Pamintul - vezi [IV]).

De-a dreptul exceptionala la acest om nu era doar gindirea logica si reprezentarea ei prin semne geometrice

(ce reprezentau domenii noi, nenaturale, de probabilitate pentru viitoarele evenimente reale - magia reprezentind in acest sens tot un domeniu de probabilitate dorit ca realitate)

(unghiul, ca insemn al actiunii, fiind primul si cel mai important - chiar si in modernitate - semn al acestor reprezentari),

ci gindirea logica dihotomica, reprezentarea acestei gindiri prin incrustari geometrice dedublate, simetrice, oglindite.

Se pare ca fundamentala cunoastere a polaritatii Universului, a echilibrului Yang-Yin

(termenii arhaici chinezi reprezinta cel mai bine dihotomia universala a Universului, iar noi credem ca sI preistoria europeana a cunoscut doie termeni cu acelasI inteles care se chemau *Rost* si *Istr* [IV]),

a oglindirii oricarei actiuni intr-o reactiune pe masura a fost cunoscuta de om

(poate i-a fost data aceasta cunoastere prin revelatie, poate prin inginerie genetica, poate prin careva dedublare de la sine a fiintarii universale a Spiritului),

poate prin neasemuita libertate de Creatie a Personalitatii Divine Supreme care, iata, nu poate fi exclusa din discursul stiintific al "dedublarilor reprezentarilor".

Uluitorul principiu universal, scris matematiceste de Heisenberg, isi trage radacinile logistice (dar necasuistice!!!) din timpurile primordiale ale omului, masoara puterea universala a principiului dihotomic Yang-Yin sau Rost-Istr si doar armonizarea continua cu aceasta orinduire cosmica paradoxala (intuita si de Shakespeare in sonetul 108, vezi *"…thou mine, I thine…")*, care nu poate fi influentata de om, ne va da sanse reale de supravietuire intr-un viitor pe care zonele de imposibilitate

(zonele ciclurilor cosmice de aici provocate de neciclurile de dincolo, din infinitul temporal si spatial, dar, poate, si de imensitatea spatiului in care locuim, imensitate ce s-ar putea sa provoace si domeniul spiritual al acestui spatiu, si dominarea acestui domeniu spiritual de catre cel temporal)

il consuma cu nesat.

Dedublarea reprezentarilor masoara de fapt echilibrul cosmic al nedeterminarilor si al provocarilor lor de fiintare si noi sintem obligati azi (mai mult ca oricind) sa cerem investigatiei stiintifice sa ne dea cit mai multe date despre timpurile primordiale ale omului actual pentru a pastra/a salva acum spiritul si natura vie pe aceasta oaza exceptionala care oglindeste sau echilibreaza starea de acum a Creatiei.

Am aratat in alta parte [VII] ce primejdie colosala pentru paminteni, adevarata arma de distrugere in masa, devine umbra imenselor Magistrale de informatie care nasc si depoziteaza fara nici o responsabilitate uriase cantitati de iluzii

(de fapt domenii de probabilitate pentru real, domenii care, in majoritatea lor sint impasuri catastrofale pentru fiintarea fiintei in Univers).

Bitalul (sic!!!) devine astfel arma de distrugere in masa si ramine doar sa ne inchinam cu pietate in fata oamenilor din timpurile primordiale care ne-au transmis prin vede

(intelepciunea lor, cum se stie, a fost pastrata si de civilizatia chineza prin geniala scriere a lui Lao Tzu, vezi *Tao Te Thing*, 15)

poate cea mai fundamentala stiinta a omului: necesitatea deletarii necrutatoare, brutale chiar, a iluziilor si a constructurilor care imbicsesc locuirea! Omul este obligat chiar de ratiunile de fiintare ale Cosmosului sa puna in fata magistralelor de informatie automatul universal al uitarii, adica magistralele decizionale automate. Omul trebuie sa uite, sa deleteze, sa arda acum pentru a avea sanse de fiintare in clipa urmatoare

(aceasta logica paradoxala a uitarii necesare a constructurilor omenesti si a cinstirii stramosilor si a inceputurilor, cit n-ar fi de straniu, da mai multe sanse de fiintare civilizatiilor nealfabetizate).

Leaganul “dedublarii reprezentarilor” apare azi (la peste jumatate de secol dupa publicarea lucrarii lui Claude Levi-Strauss) sigur, ca tinta reala, in vizorul cercetatorului. Tehnologiile

(in special cele de punere in timp real a stratificarilor arheologice)

ne orienteaza cert spre realitatea primordiala a lui Homo Sapiens, realitate peste care nu mai putem trece nici cu discursul bital, stiintific, nici cu cel vital, de Fiintare tehnologica a Fiintei. Aparitia paradoxala a lui Homo Sapiens Geometricus, dotat din start cu o inepuizabila producere spirituala care a stat la baza tuturor constructurilor viitoare, pune cu seriozitate problema sensului aparitiei acestui om pentru intelegerea mai corecta a domeniului de fiintare acum, in globalizare, cind constructul omenesc, acumulat in cantitati uriase, dezechilibreaza catastrofal leaganul fiintarii. Or, fara cercetarea arheologica multidisciplinara lucrul acesta este imposibil. Da, omul a creat Web-ul, acest paienjenis global, dar omul nu cunoaste nici catastrofele pe care le poate naste umbra acestui imens construct, nici paianjenul care se poate naste in el la fel de paradoxal ca si Homo Sapiens Geometricus pentru a prinde acolo o prada care poate fi chiar Fiintarea Omului.

O superba amuleta paleolitica (26.000 ani BC) (pentru citirea incrustarilor logico-geometrice de pe aceasta amuleta vezi studiul nostru "*Istoria s-a inceput la Mitoc*"), descoperita de arheologul român Vasile Chirica la Mitoc - Dealul Galben, linga Botosani, in nord-estul Romaniei [XI], incrustata cu cea mai veche tabla matematica si geometrica a omului (descoperita pina acum) arata locul acestui leagan, dar si paradoxul aparitiei lui. O alta pictura magnifica, cea de la Cuina Turcului, de pe Dunare, de la Portile de Fier, din mileniul 11 BC, descoperita de arheologul român Al. Paunescu, dovedeste continuitatea spiritualitatii geometrice a carpato-dunarenilor din aurignacian si pina la finele gravettianului [XII]. Intuitia stiintifica a lui Claude Levi-Strauss devine, brusc, anume prin aceste descoperiri epocale, nu doar o prioritate a metodei noastre de cercetare, ci si o prioritate de fiintare a omului pe Pamint in leaganul actual, de iluzii catastrofale, al globalizarii.

Da, curgerea este fenomenala, imprevizibila si nemaipomenit de frumoasa. Pentru omul actual, insa, cercetarea izvorului curgerii este mai importanta decit curgerea. Daca seaca izvorul, curgerea moare. Iar izvorul fiintarii actualului Homo Sapiens clipoceste inca dihotomic la Mitoc, pe malul riului primordial Prut.

- Relatia matematica dintre coordonata electronului si energia lui, scrisa de Heisenberg parca dupa modelele de fiintare chinezesti si indiene, pune cu seriozitate si intrebarea cu privire la pierderea care echilibreaza acumularea in enigmaticul concert cosmic pentru care omul nu are capacitati de cunoastere…

REFERINTE:

I. Claude Levi-Strauss, *Dedublarea reprezentarii in artele Asiei si Americii.* Renaissance, L'Ecole libre des hautes etudes, New York, vol. 2-3, 1944-1945, p.168-186. Noi orientam cititorul din Romania spre cartea lui Claude Levi-Strauss *"Antropologie structurala"*, Editura politica, Bucuresti, 1978, p. 291

II. Martin Heidegger, *Originea operei de arta*, Humanitas, Bucuresti, 1995

III. Andrei Plesu, *Limba pasarilor*, Humanitas, Bucuresti, 1998

IV. Andrei Vartic, *O istorie geometrica a lui Homo Sapiens*, Basarabia,Chisinau, 2000

V. Andrei Vartic, *Weg und WWW. A Portret of the World with Heidegger*, Basarabia, Chisinau, 1999

VI. A. Vartic, *The History Began in Mitoc*, Dava International, N1, october, 2000

VII. Andrei Vartic, *Letters to Bill Gates*, Basarabia, Chisinau, 1995

VIII. Marija Gimbutas, *The Language of the Goddeses*, Harper, San Francisco, 1991
IX. Marija Gimbutas, *The Goddesses and Gods of Old Europe*, University of California Press, Los Angeles, 1996
X. Marija Gimbutas, *The Living Goddesses*, University of California Press, Los Angeles, London, 1999
XI. Vasile Chirica, *Amuleta-pendativ de la Mitoc*, jud. Botosani, SCIVA, 33, 1982, 2
XII. Al. Paunescu, *Arta paleolitica de la Cuina Turcului*, Revista Muzeelor, 4, 1969, p.346

II. De la constructul lingvistic românesc spre logosul universal

Limba româna a construit in ultimile veacuri doar cinci termeni care incep cu morfema *fru*. Ne-am ocupat de acest pseudo-radical si prefix de compunere intr-o lucrare mai veche [I, p. 53-58]. Aici vom puncta doar rezultatele acelei cercetari pentru a nu ne indeparta prea tare de chestiunea "*dedublarii reprezentarilor*", cercetata cu pasiune de Claude Levi-Strauss inca in 1944 si reluata de noi in acest studiu ca tema de variatiuni multidisciplinare [II, p. 291-327]

Despre constructul morfemic româneasc *fru* se poate spune ca nu este un element de compunere intrebuintat des la formarea termenilor limbii române. Ca element prefixial de compunere are chiar o densitate mica de tot. In DEX-ul de 1048 pagini [III, p. 354-355] tremenii care incep cu *fru* sint 49 (o pagina de DEX). Daca omitem variantele si imprumuturile recente din acesti 49 de termeni ramin doar 5 care pot fi luati la socoteala in cadrul unor cercetari de etimologie, arheologie sau antropologie lingvistica româneasca. Acesti 5 termeni sint: *fruct, frumos, frunte, frunza, frupt.* Un sir semantic care, dupa parerea noastra, reprezinta o rinduiala de exceptie a limbii românesti.

Deci, din cimpul fonemic al acestei limbi sud-est europene (vorbite de peste 30 milioane de oameni) fonemele *f, r* si *u* aduna morfema *fru* doar pentru 5 termeni cu *fru* in fata, atunci cind posibilitatile de compunere sint foarte multe. Cu ce a rezonat cimpul fonemelor ca *fru* sa participe la construirea acestor termeni lingvistici (pentru a nu speria pe nimeni cu ideea "construirii" de la sine a limbii românesti, amintim ca una din cele mai vechi si mai importante limbi ale oamenilor, limba sanscrita, este declarata inca din antichitate nescriselor vede drept limba "*construita*" sIV, p. 41t)? Cu ce a rezonat (sau cu ce s-a armonizat, cu ce a "cintat" in ton) cimpiul morfemelor ca sa se intimple in limba româna doar acesti 5 termeni care alcatuiesc si un sir logico-semantic deosebit de important? De ce *fru* se uneste firesc cu un

numar atit de limitat de constructii sufixiale - *ct, mos* (acest *mos* reprezina, poate, morfemic radicalul stravechi *mos*, care inseamna la români intemeietor de comunitate sociala), *nte, nza, pt*?

Lasam lingvisticii fundamentale cautarea raspunsului la aceaste intrebari (amintind motivul indrumator al lui C. Levi-Strauss: *"In mitologie, ca si in lingvistica, analiza formala pune imediat o problema: problema* sensului sII. p. 290t) si ne indreptam acum atentia spre ordinea alfabetica moderna (se poate oare pune intrebarea cu privirea la ordinea termenilor unei limbi dinaintea alfabetelor moderne?) a termenilor din sirul *fru*. Alfabetul latin da ordinea anuntata. Cel grecesc (si fenician) pune termenul *frunza* inaintea termenului *frunte*. Obtinem, astfel, pentru sirul latin *fruct, frumos, frunte, frunza, frupt,* iar pentru cel grecesc *fruct, frumos, frunza, frunte, frupt*.

Desi prindr-o procedura mai dura de limitare semantica am putea omologa (pe linia transformarilor aproape unanim acceptate *ct>pt*) termenul *fruct* cu *frupt*, nu o vom face dintr-o ratiune surprinzatoare a limbii române care se va vedea imediat. Ambele siruri construesc o structura semantica deosebit de importanta pentru vorbitorii limbii române. In prima - *fructul* sta inaintea termenului *frumos*, care *frumos* este urmat de *frunte*, *fruntea* de *frunza* si *frunza* ne darueste cu *frupt*. In a doua - *frumosul* este urmat de *frunza, frunza* de *frunte* si *fruntea* ne calauzeste frumos la *frupt*. Am discutat la locul cuvenit despre aceste citiri diferite [I, p. 54-55]. Aici este important sa intelegem ca termenii *fruct, frumos, frunte, frunza* si *frupt* simbolizeaza sigur un pol bun (grecii vechi spuneau acestui fel de bunatate αγατον) al limbii române.

Fructul da seminta prin care viul isi transmite in viitor dreptul la fiintare. *Frumosul* este nu numai categoria fundamentala a esteticii, ci si categoria fundamentala a fiintarii bune, armonioase, placute a omului. *Fruntea* este nu numai partea superioara a fetii, ci si fata luminoasa a crestetului, a cugetarii pozitive omenesti si tot ce e mai bun, mai ales, mai de seama, mai superior, mai spiritual (nu e vorba numai de calitati umane - poate fi vorba de fruntea unui copac, de fruntea vinului, de fruntea unui cas). *Frunza* defineste temporal si denumeste spatial colosala structura organica care produce (in perfecta cooperare cu Soarele, apa si substantele minerale) baza vietii pe pamint: oxigenul si materia organica prima. românii au pus sintagma *frunza verde* in capul majoritatii cintecelor lor populare (asa cum crestinii au pus sintagma *tatal nostru* in fruntea cunoscutei rugaciuni) asa de parca ar masura cu ea trecerea ireversibila a Timpului Universal. *Fruptul* este produsul co-

lateral al naturii vii, laptele (a se vedea surprinzatoarea aparitie a grupului consonantic *pt* si in termenul *lapte*, si in termenul *frupt*), casul, mierea, soma activitatii naturale (dar si spirituale). El da posibilitate fiintei omenesti sa-si realizeze menirea sa pe pamint fara intrereruperea brutala a fiintarii altor subiecti vii (ba chiar face posibil si tipul de perfectionare spirituala care urmareste de-solidarizarea omului de cosmosul material, ca in Yoga brahmanica sau in tehnicile budiste de eliberare de suferinta).

Limba româna incepe, cum bine se vede, seria de termeni care au in fata morfema prefixiala *fru* cu *fruct* si il termina cu *frupt*, realizind o constructie logico-simbolica exceptionala, cu valoare clara de univers enciclopedic si existential pozitiv. Si daca vorbitorii acestei limbi se uita (inca!!!) sceptic la aceast colier enciclopedic, este de presupus ca pentru alte civilizatii sau, la limita, pentru careva civilizatii extraterestre, mesajul seriei ar fi unul de mare frumusete, profunzime si umanitate. Daca e de trimis Cosmosului ceva apartinind limbii românesti (nu intram aici in polemica cu mesajul asemanator al lui C. Noica) ca sa reprezinte cu delicatete intreaga specie umana, acesta ar fi sirul compus de la sine de formidabila morfema prefixiala *fru: fruct, frumos, frunte, frunza, frupt.*

Intr-o superba cercetare din sec. XIX vestitul lingvist român din Transilvania, latinistul Timotei Cipariu [V. p. 15], demonstreaza cu veritabile probe academice ca termenul românesc *frunza* este mai vechi decit termenul omolog din clasicitatea latina *frondia*. El, se pare, este primul invatat român care ne indeamna sa comparam termenii limbii românesti cu termenii vechi ai limbii latine, nu cu cei noi, clasici. Latinii cei mai noi au trecut de la vorbirea cu *u* la cea cu *o* din frica de a nu fi socotiti rustici, adica conservatori, invechiti, demodati, taranoi, traitori la tara. Latinii cei vechi, arata T. Ciupariu, pronuntau si scriau *frundia*. Cei noi - *frondia*.

Or, limba româna a pastrat vie (in termenul *frunza*) o morfema mai veche pentru denumirea latina a bazei naturii vii (de pe vremea lui Traian si Hadrian). Aceast morfem rustic ataca acum curajos ideea ca ar fi avut loc un transplant brutal, masiv, dominator de limba latina peste graiurile geto-dacice, “disparute’ dupa ocuparea Daciei de catre legiunile lui Traian (transplant care ar fi dus, cica, la moartea graiurilor geto-dace si nasterea latina a limbii românesti). Sustinatorii acestei teze (intrate, cu parere de rau si in manuale) nu iau in discutie faptul ca romanii nu au distrus barbatii geti si limba getica in Muntenia, Oltenia, Banat si Dobrogea (unde convetuiau destul de pasnic cu

getii mult inaintea razboaielor dacice ale lui Traian, fapt conservat si de poemele pontice ale lui Ovidiu), nici cel al ocupatiei partiale a teritoriilor locuite de geto-daci de catre forta cotropitoare a Romei in 106 AD (Moldova, Bucovina, Crisana, Maramuresul fiind teritorii geto-dacice neocupate).

Or, la vremea lui Traian si Hadrian termenul *frundia* nu avea cum fi importat in Dacia fiindca nu era in uzul latinei oficiale. Plus la asta dacii montani erau la vremea ceia un popor rustic industrializat puternic (metalurgii daci topeau lupe de fier plastic de 40 kg, atunci cind cealalta Europa a descoperit secretul abia dupa sec. XIII; zidarii daci foloseau mortare performante cu proprietati bactericide in zonele umede ale muntilor Suryanul, taiau colosale cantitati de calcar si andezit si construiau cu ele muntii; topografii daci terasau si organizau cosmogonic aceste zidiri; femeile si barbatii daci se imbracau si se coafau elegant, poate mai elegant ca la Roma) care nu traia in bordee, ci in case in doua si chiar trei nivele dotate cu retele de aducere a apei, retele fabricate industrial din lut ars.

Romanii, dimpotriva, erau urbanizati, le placea mult confortul urbei si au facut eforturi mari ca sa urbanizeze si Dacia (Ulpia Traiana Sarmizegetusa, Porolissum etc). Dupa parasirea Daciei tot efortul urbanistic al romanilor s-a prabusit peste noapte si intrebarea cu privire la dezurbanizarea asta pripita a colonistilor romani poate fi inteleasa doar in sensul ca ei erau foarte putini si ca s-au retras impreuna cu legiunile romane. Centrele urbanistice românesti au aparut tirziu in istorie, mult in urma celor din Bizant si intreaga Europa latinizata (chiar pina dupa cel de al II-lea razboi mondial in Moldova ele nu erau locuite majoritar de români).

Cum a putut morfema *fru* sa ajunga un construct prefixial de baza al limbii si artei românesti (termenul *frunza* este fundatorul supra-constructiilor frumoase, poetice, spirituale, metafizice ale limbii române) daca nu a fost adus de la Roma? Din respect pentru latinii cei vechi, spune T. Cipariu, acceptam ca originile limbii române trebuie cautate in substratul care a alimentat si limba latina a celor mai vechi latini, adica e vorba (cel putin) de timpul primelor regate si republici latine (si chiar, poate, de timpurile Troiei, lucru sugerat de aparitia pe mai multe zidiri dacice a literelor feniciene). Si tot din respect pentru realitatile rustice ale istoriei vechi si moderne ale spatiului carpato-danubian-pontic trebuie sa indraznim sa-l punem (in cercetarea stiintifica) pe *ru* fata-n fata cu *ur*. Spatiul rustic care a creat cele mai importante simboluri geometrice ale omenirii inca in preistorie, la originea

omului modern, merita onoarea asta. "*Originea unui simbol pretuieste cit descoperirea unei dinastii de faraoni*", spunea la timpul lui Mircea Eliade [IV, p. 47], intr-un moment cind interesul pentru istoria scrisa mai domina inca interesul pentru simbolurile din preistoria care a creat unghiul si liniile paralele, triunghiul si rombul, zig-zagul si spirala, meandrul si elipsoidul.

Din respect pentru acele timpuri de glorie ale neamului omenesc ar trebui sa vedem daca nu cumva termenul românesc *carne* este mai vechi decit noul termen latin *caro*, care a degenerat din vechiul termen latin *carnis*; tot pe acelasi registru de cercetare sta si termenul românesc *minte*, care este mai apropiat de cel vechi latin *mentis*, decit de cel nou - *mens*. Tot aici trebuie sa propunem pentru cercetare fundamentala vechimea relatiei româno-latine *munte-mons*, data fiind importanta muntelui ca loc sacru la români si, mai ales, la daci ("*quaeque suum Dacis donat clementia montem*", spune un istoric latin). Un loc deosebit in cercetarile lingvistice trebuie sa-l ocupe si fenomenul lingvistic românesc *casa-curte* (*casa-curtis* la latinii cei vechi si *domus-aula* la cei noi), pastrat in forme lexicale deosebit de bogate la români pina in zilele noastre si cu sensul de curte domneasca, palate boieresti, constructii manastiresti sau taranesti (cum o dovedesc cu prisosinta vechile colinde sau descintece). Parerea noastra este ca a venit timpul ca cercetarea fundamentala a limbii române sa se lepede de aducerea din vechiul substrat indo-european doar a termenilor marginali si regionali si sa vada daca nu cumva termenii cei mai mportanti ai spiritualitatii si fiintarii (cum ar fi *viata, suflet, gind, soare, moarte, timp, nastere, cunoastere*) vin direct tot de acolo, de pe fundamente stravechi de actiune spirituala.

O buna parte din oficialitatea lingvistica româneasca sustine ca denumirea laptelui la români a venit din latina prin transformarea de ordin general ct>pt - *lacte>lapte*. Dar romanii cei noi ziceau laptelui *lac*. Cei vechi ziceau *lacte*. Iar sanscrita dovedeste ca termenii cu *pt* sint deosebit de vechi: *sapta-sapte*. Daca pentru *fapt* avem la latinii cei noi *factum* (dar el nu are splendorile *faptului* si, mai ales, ale *fapturii*, cum demonstreaza magistral C. Noica [VII, p. 271-278]), atunci pentru *pt* din *soapta* etimologiile latine sint inlocuite nefiresc cu cele noi, bulgaresti - rom., *a sopti* din bg., *septja* [III. p. 928]. Ba si denumirea apei (*apa*, la români; *acua* la romani; *ap>apas*, la vechii indieni si persani) vorbeste despre o vechime a consoanei *p* in limba daco-româna deosebita de cea latino-romana din epoca lui Domitian, Traian, Hadrian si Aurelian (cind populatia geto-daca s-ar fi latinizat peste noapte cu forta si cu maritarea fortata a femeilor dace neurbanizate cu veteranii urbanizati din

legiunile romane, veterani care nici macar nu erau in majoritatea lor vorbitori de limba latina). Noi am demonstrat in "*Drumul spre Kogaionon*" (Basarabia, Chisinau, 1998, p. 256-268) ca nu mai putem trece cu vederea in cercetarea originilor limbii române legatura clara a unor radicali care unesc formele lichide primordiale *apa* si *lapte*, *spalatul* si *pastoritul* etc cu vechiul substrat indoeuropean, nu cu cel latin din epoca clasica traiana si aureliana.

Mai propunem aici (cu titlu de ipoteza) ca punerea articolului la finele cuvintului (ca in româna, albaneza si bulgara) (la români punerea articolului la finele numelor de familie este un vechi fapt lingvistic pe care abia timpurile moderne l-au europenizat - vezi, de pilda, la Ureche: "*Mihul hatmanul si Trotusanul logofatul, dimpreuna cu altii carii era…*") sa fie cercetat ca un procedeu lingvistic primordial, de origine, rustic, preistoric si, se pare, noile limbi europene, istorice, demonstreaza cu destula eleganta posibilitatea unei asemenea ipoteze. Mai mult decit atit: vorbitorii acestor noi limbi europene au acceptat cu usurinta si scrisul, si urbea, lucru care nu se poate afirma despre vorbitorii limbilor cu articolul pus la finele cuvintului.

Urbea si scrisul au mers mina in mina in Rasaritul Apropiat, Egypt, Grecia si Roma, au fost jinduite si folosite de citre locuitorii acelor civilizatii, care au prelungit in scris si activitatea religioasa, si pe cea economica, si pe cea de cunoastere, si pe cea de continuitate gentilica si etnica, dar mai ales pe cea de dominatie politica si civilizatoare. Disparitia unor popoare, cetati, civilizatii a insemnat acolo si disparitia urbei, si disparitia scrisului. Omul care a locuit in spatiul carpato-dunarean inca de la obirsia sa nu a iubit urbea, ci acea primordiala si rustica "*civilizatia casnica*", cum o defineste Alecu Russo inca la 1855 [IX].

Acelasi lucru se poate spune si despre urmele civilizatiei Romei in spatiul balcanic si dunarean. Dupa plecarea romanilor din Dacia principalele produse ale acestei civilizatii, scrisul si urbea, au fost abandonate imediat de catre populatia ramasa in regiune. E de presupus ca oamenii care au abandonat si urbea, si scrisul in spatiul de geneza al limbii române nu erau romanii obisnuiti si cu aceste agregate ale Romei, dar si cu desfatarile urbei: circul, taverna, baile publice, caldarimul, notarea evenimentelor istorice sau economice, "invesnicirea" cu ajutorul epitafelor de pe lespezile mormintelor sau a statuelor, prestarea serviciilor publice, iclusiv cele de "fuck-house" sau "fuck-parade" etc. Or, majoritatea istoricilor români continua sa caute cu infrigurare dovezile scrise ale istoriei dacilor si protoromânilor, cauta cu

inversunare scrisul la geto-dacii care l-au desconsiderat (din motive neelucidate inca) ca procedura de desavirsire morala si spirituala, asa cum au desconsiderat si urbea, si produsele ei amorale.

Or, noi sintem convinsi ca dovezile corecte ale spiritualitatii geto-dacilor in spatiul carpato-danubian pot fi scoase la iveala acum doar prin cercetarea arheologica multidisciplinara (care are deja dovezi ca dacii au fost, poate, cea mai tehnologizata civilizatie rustica a omenirii - pilda demna de urmat pentru viitorul fiintarii omenesti, care se intrezareste sumbru in perspectiva dezvoltarii megapolisului si a depozitarii ireponsabile de informatie pe webservere).

Evul Mediu românesc, crestin ortodox, urban, dotat cu scrisul slavon (nu cu cel grecesc), apoi latin, a poposit in principatele românesti tirziu si nicidecum ca un fenomen de masa, ci ca unul de uz negustoresc si manastiresc, de import. Lipsa urbei si a scrisului, cum dovedeste multimea exceptionala (mai ales) a monumetelor arhitecturale si picturale românesti, bogatia miturilor, a poeziei populare de dragoste, a incantatiilor pagine, a descintecelor, a colindelor din care lipseste calul, a obiceiurilor ritualice de nastere, nunta si moarte, de venire a Anului Nou sau a sarbatorilor solstitiale si, mai ales, splendoarea fenomenala, intelectuala si enciclopedica a folcolurului copiilor, demonstreaza o continuitate rustica a civilizatiei carpato-danubiene care este mult mai veche decit venirea romanilor. Dacii au facut parte din acest spatiu de limba si spiritualitate si revenirea totala la normalitatea rustica dupa parasirea Daciei de catre romani surprinde tocmai aceasta calitate primordiala “casnica” a poporului carpato-danubian, calitate care, cum observa cu geniu Alecu Russo, nu e *“nici civilizatia Romei, nici varvaria hunilor”*.

Or, refuzul vietii urbane si a scrisului, refuzul asa zisei intrari in istorie prin aceste inventii ale omului, nu a insemnat ca oamenii din aceste spatii nu au cunoscut o bogata viata spirituala sau metode bune de depozitare si transmitere a informatiei vitale. Viata spirituala in spatiul balcano-carpato-pontic, mai ales ca o de-solidarizare de cosmosul material in sens vedic (de mgunele ignorantei), a fost pentru Europa antica focarul de unde au roit importante simboluri ale modernitatii actuale. Orfismul, cultul lui Dionisos sau Sabasios, o multime de alte zeitati trace, preluate de civilizatia elena, aici si-au avut patria. Dar mai inainte, mult mai inainte, in spatiul carpato-danubian si balcanic a aparut casa si casnicia (vezi “imensul” sat paleolitic de la Molodova, de pe Nistru, unde s-au descoperit 5 nivele de locuire din

musterian cu mostre de arta din acea vreme primordiala: "*gravura in ocru, incizii in forma de linii, curbe, zigzaguri*", cum scrie Ilie Borziac), imblinzirea animalelor si agricultura, metalurgia nativa si ceramica, obiectele de uz casnic si sculpturile din lut modelat si ars, templul (si arhitectura), ca loc de intilnire spirituala a Cerului si Pamintului cu Omul. Principalele simboluri geomtrice (unghiul, triunghiul, rombul, cercul si elipsa, meandrul, spirala si virtejul, zig-zagul, incizate mai intii in lemn, os si piatra) tot aici, in bazinul fluviului sacru Dunare (bogat in sare si metale, in lemn si poame, in pasari, pesti, insecte si animale, in munti si cimpii, in ape si pasuni, in ierni dure si veri ne-aride) isi re-descopera originea. Aici, in spatiul cartografiat de Gordon V. Childe (autorul termenului "*revolutie neolitica*") inca in 1929 (in a doua lucrare a sa, ramasa destul de necunoscuta si "incomoda", *The Danube in Prehistory*) s-au intimplat minuni simbolice spirituale aflate inca in arhivele secrete ale istoriei omului.

Arhitectura casei si a portilor, ca fenomen de masa, utilizarea perfecta a arcului de cerc si a celui eliptic in combinatie armonica cu stilpul si zidul, pictura si sculptura obiectelor de uz casnic, broderia, covorul (toate dotate chiar si astazi din ambundenta cu cele mai stravechi simboluri geometrice) au fost la un nivel ridicat de utilizare spirituala in spatiul carpato-danubian mult inainte si mult dupa plecarea romanilor din Dacia. Asa se lamureste faptul ca nasterea unui "nou" stil arhitectural in constructia de biserici ortodoxe nu a intirziat sa apara la inceputul secolului XV in Moldova lui Alexandru cel Bun si Stefan cel Mare. Triconcul manastirilor moldovenesti o fi el de import, dar "casnicia" lui e locala, multimilenara, si se trage de la unghiul incizat la Mitoc. Pictorii români din Evul Mediu au atins in scurt timp o inalta maiestrie artistica in pictarea icoanelor, lucru care a dus la o alta exceptionala inventie strict româneasca: pictarea exterioara, murala a bisericilor ortodoxe românesti din Bucovina. Mesterii zidari si arhitectii români au construit intr-un timp record o multime de edificii religioase folosind cu pricepere legile stilpului vertical sI ale unghiului, ale arcului de cerc si ale celui eliptic, ale perspectivei gotice si ale interferentei patrat-cerc, interferenta pe care au trecut-o cu usurinta de invidiat in planul dreptunghiului, al cercului si al elipsei, in desfasurarea turnurilor triconcice, in orientarea cosmica a edificiilor de cult si a caselor, cit si in armonizarea lor cu fenomenele cosmice si naturale. Maretia Putnei sau a Moldovitei, a Neamtului sau a Voronetului, nu a trecut, insa, paradoxal, si in constructia urbana din acele timpuri. Tirgurile medievale românesti rimin inca mult timp

niste aglomerari de case urite in care românul nu vroia cu indaratnice sa locuiasca.

Or, toate aceste inventii, aparute parca de la sine, folosite cu pricepere in arhitectura crestina monumentala din Evul Mediu românesc, existau catre acel moment in arhitectura miniaturala, rustica din spatiul balcano-dunarean. Construitul frumos al caselor si locurilor sacre, incizarea elementelor constructive ale casei si templelor cu desavirsite figuri geometrice (rombul, elementul principal ale acestor construiri simbolice, este numit de taranul român "*titina lumii*", vezi Silvia Paun, *Ideintitati europene*, Editura Tehnica, Bucuresti, 1995), inlantiute in adevarate siruri simfonice geometrice, ridicarea casei si a templului in locurile sacre ale stramosilor (cum demonstreaza "Mesterul Manole" unul din cele mai celebre mituri de constructie sacra a omenirii), dotarea fiecarei case cu un mic altar sau spatiu sacru (de regula in partea ei nordica sau rasariteana, lucru care se regaseste si la populatiile geto-dacice, si la cele dinaintea lor) nu a fost intrerupt in aceste locuri de la inceputurile vetii sedentare a omului.

Nu numai bisericile (cazul bisericii Manastirii Putna din Bucovina, proiectata si construita in doar citeva luni ale anului 1467), ci si podurile, cetatile, casele seniorale, drumurile se construiau rapid (fapt care demonstreaza inalta organizare a procesului muncii), frumos (sub aspect arhitectural si plastic) si trainic (sub aspect ingineresc) (dar toate aste numai in mediul rural - existind o mare diferenta de stil intre arhitectura saraca a tirgurilor si arhitectura bogata a spatiului rural românesc). Ca toate acestea nu erau de imprumut o dovedeste clar mitologia româneasca unde miturile si riturile de constructie au atins desavirsiri poetice si filosofice de negasit in alte parti. Toate aceste costructii se mai faceau pe un fagas lingvistic de exeptie in care creatia poetica anonima, rustica atinsese culmi exceptionale si unde morfema *fru* era fundatoare si la ea acasa.

Sa ne oprim, insa, aici cu cercetarea arheolingvistica (adica arheologica, arhitecturala si de *origine-inceput*, vezi gr., αρχη, inceput, principiu de baza, putere) fiindca provocarea noastra tinteste, cum am anuntat din capul lucrarii, alt subiect - dedublarea reprezentarilor umane si cautarea (prin investigatie stiintifica) a leaganului lor comun. Vom pune, totusi, inainte de a purcede mai in voie spre tinta declarata de capo, o intrebare mai putin galanta pentru obisnuita cercetare lingvistica: cum a fost posibil ca limba româna, singura, de la sine, fara efort uman sa construiasca (in sens sanscritic) morfema *fru* si

s-o foloseasca doar pentru cei 5 termeni, uniti (tot de la sine), intr-un spectaculos mesaj simbolic si enciclopedic ce defineste si baza vietii naturale si a celei spirituale de pe pamint?

Raspunsul la aceasta intrebare nu este simplu si va putea fi apropiat de limitele cercetarii academice doar dupa serioase (fiind vorba de spatiul balcano-danubian trebuie sa lamurim numaidecit acest termen cu nuantele *corect* si *altruist*) *"investigatii stiintifice"* de la care cerem si noi, ca si Claude Levi-Strauss, *"sa ne faca cunoscute cauzele"*. Dar o orientare a cercetarii (o cercetare a metodei cercetarii) se poate, desigur, face chiar acum. Trebuie, iata, sa ne obisnuim mai intii cu gindul ca dincolo de cimpul vorbitorilor activi ai limbii române exista o structura misterioasa a acestei limbi (ca si a celorlalte limbi naturale), neconceputa si neconstruita de om, un cimp verbal (fonemic, morfemic, semantic, bital), un logos-acum sau vac-acum care organizeaza si construeste de la sine, sanscritic, anumite morfeme in anumite cuvinte (adica con-structuri logico-simbolice) spre binele si folosul acestor vorbitori (fara, insa, ai consulta in vre-un fel). Adica, se vede, trebuie sa tragem atent cu urechea la ce spunea odinioara (veacul 5 BC) inteleptul chinez Lao Tzu: *"Cind s-a facut ordine, au aparut denumirile. Fiindca au aparut denumirile, trebuie sa stim limita lor de intrebuintare. Cunoasterea limitei ajuta sa ne salvam de pericol"*. [VIII, 32]

Trebuie sa mai accentuam ca intrebarea privitoare la morfema prefixiala *fru* pune in structura metodei noastre si obligatia tandra de a-i da o vechime demna de frumusetea ei (care n-o imbatraneste in vre-un fel - fiindca termenii fundati pe ea sint deosebit de pretiosi si nu revendica nici un fel de schimbari de la om, dar nici nu le permit). Aceasta vechime sta acum (atita permite limita actuala a investigatiei stiintifice) in acelasi loc pe timeline-ul lui Homo Sapiens ca si termenul latin *frundia*, folosit de latinii cei vechi. Tinind cont si de faptul ca românii au pus sintagma *frunza verde* in capul majoritatii cintecelor lor vechi (batrinesti) trebuie sa mai postulam ca termenul este deosebit de important si sub aspectul organizarii de la sine a constructiilor poetice ale românilor, adica a limitelor de rima, metrica si (in virtutea dependentei structurilor rima-metrica de cintec, melodie, ritm, armonie) muzica. Toata vechea si noua poezia si muzica a românilor este dominata de constructul semantic, metric si silabic *frunza verde*, care, la rindul lui, este dominat de morfema primordiala (hai sa-i spunem asa din respect pentru extraordinara cercetare a batrinului T. Cipariu) *fru*, care a aparut de la sine in cimpul nevazut ce da limbii românesti cuvinte si limite de intrebuintare a

cuvintelor "*pentru a ne salva de pericol*". Batrinul Lao Tzu stia de la cei mai vechi oameni: cind au aparut denumirile au aparut si limitele lor de intrebuintare pentru a nu se indeparta prea tare omul de locul sau paradoxal in marele concert spiritual si material al cosmosului. Or, prin adverbizarea sa cu toate stadiile trecatoare ale curgerii anului solar carpato-danubian si ale lunii crescatoare-descrescatoasre pe cerul de taina al noptii, si ale precesiunii polului Nord ceresc in imediata apropiere a Caii Laptelui, termenul *frunza* devine un construct fundator si de intelepciune, si de arta.

Ce are aceasta polemica prefixiala cu "*dedublarea reprezantarilor*" si cererea drastica adresata de Claude Levi-Strauss "*investigatiei stiintifice"* de a gasi leaganul lor comun? Fara sa ne orientam cercetarea spre vre-un proiect fulminant de lege universala indraznim sa punem acum o mica oglinda in fata morfemei românesti *fru* si sa vedem ce se intimpla dincolo, in oglindirile indice ale limbii românesti (oglindiri care l-au pasionat atita pe Eminescu), termenii pe care ii formeaza morfema prefixiala de oglindire *fur*… Inca in lucrarea despre sirul *fruct, frumos, frunte, frunza, frupt* noi am promis ca vom realiza cindva cercetarea si oglindirea asta. Atunci, insa, nu ne preocupa atit de tare problema dedublarilor (desi calaream tot calul falos, termen convergent spre *fala* de la *falus*, al lui Claude Levi-Strauss).

Si lista termenilor care au in fata morfema *fur* este mica de tot in limba româna. Am curatit inventarul de variante si imprumuturi recente si am ajuns la o lista de 8 termeni. Iata-i: *fur, furca, furie, furis, furnica, furtuna, furuncul.* Pentru vorbitorul limbii române este vizibil (sic!!!) ca oglindirea lui *fru* a dus si la oglindirea-polarizarea sensului termenilor pe care ii formeaza morfema oglindita *fur.* Toti termenii citati mai sus definesc o stare negativa, dureroasa, primejdioasa, stare care trece dincolo de limitele normalitatii convetuirii sociale a omului. *Furul* este un hot, *furca* - strapunge (chiar si cea de tors), e un fel de sulita, *furia* creaza mult rau, cel care se strecoara pe *furis* aduce binele doar la limita inversiunilor, *furnica* - pisca, *furtuna* - distruge, *furunculul* este o buba (ultimul termen poate fi deletat daca se dovedeste importul lui sigur din limba franceza).

Si, iar, trebuie sa recunoastem ca acest proces de inversare a sensului termenilor lingvistici in urma schimbarii algebrice a locurilor fonemelor *u* si *r* din morfema *fru* nu depinde de vorbitorii limbii române. Cimpul formator al limbii române a transportat automat noii termeni la polul opus al primilor (cum sa nu pomenesti aici de bine automatul cosmic de care vorbeste de atita

timp academicianul Mihai Draganescu!!!). Aducerea in prim plan a altor citiva termeni din preajma acestei serii - ca *uragan, urit, ursuz, urgie, ursitoare, urs* etc ne da putere sa mergem cu destula comoditate mai departe in investigatia noastra (chiar daca termeni ca *urma* sau *urmas* nu vor sa intre in structura celor citati mai sus) (poate din aceleasi motive din care termenul *mama* nu se lasa de consoana dulce *m* in majoritatea limbilor indo-europene).

Or, limba româna "stie" de la sine ca termenii cu *fru* in fata definesc lucruri pozitive, bune, iar cei cu *fur* - negative, rele. Loteria sau decizia inerenta a factorului uman la acest nivel de formare a denumirilor si a limitelor de intrebuintare a lor este exclusa. *Fru* formeaza in limba româna termeni opusi ca sens lui *fur*. Oglindirea (partiala) a unei morfeme a polarizat (dedublat) un intreg cimp de termeni articulati ai limbii române, iar o mica lista de termeni indo-europeni apropiati (*sturm, storm, burea*) arata ca dedublarea lingvistica cercetata de noi poate fi urmarita cu succes si in alte limbi si civilizatii (de pilda: termenii *Ur* si *Uruc* care au denumit primele orase ale lui Homo Sapiens in Mesopotamia).

O limba naturala isi alege (sau isi tese) cuvintele (constructurile logico-simbolice articulate) cu o logica bitala de fier, in baza unor armonii si metrici informationale care nu pot fi cunoscute (inca! - dar *cerem de la Cer un cerc* /sic!!!/ pentru investigatia stiintifica ca sa afle). Fiindca, cum s-a demonstrat, limba româna mizeaza doar pe *frumos*, nu si pe *frubos, frudos, frugos, fruhos, frufos, frulos, frukos, frunos, frupos, frusos, frutos, fruzos, fruvos* etc

Intr-o comunicare prezentata acum citiva ani la o importanta reuniune stiintifica NATO ARW, care discuta problemele civilizatiei urbane, autorul actualei cercetari arata [VI, p. 303] ca inca la inceputul Neoliticului se poate constata o polarizare clara a civilizatiei lui Homo Sapiens; o parte a mers pe drumul nou al urbei, al orasului (in special Sumerul cu primele sale orase Ur, Uruc, Eridu), iar alta, in special Old Europa (termen pus in uzul stiintific de Marija Gimbutas) danubiana si nordpontica, pe drumul vechi, primordial, al dezvoltarii rustice, agrare, satesti (termenul românesc pentru asezarea rurala *sat* coincide exact fonemic cu termenul sanscritic care denumeste existenta). Cercetarea noastra lua atunci in discutie evenimente lingvistice, nu arheologice. Noi urmaream evolutia in timp si spatiu a morfemelor *ar* si *ur* si a polarizarilor lor. Ce a adus *urbea* omenirii? Ce a nascut valoros civilizatia comunitatilor *rustice*, pastoresti si agrare dinaintea *urbei*? Ce lectie trebuie sa invete megapolisul, urbea construita fara limite (lectie care sa salveze de

pericol), de la comunitatile agrare, care locuiesc tinind cont de limitele lor de natura, adica de frunza verde? Exista vre-o legatura intre termenul neolitic *ar* (de baza prin *a ara* in majoritatea limbilor si civilizatiilor indo-europene) si cel predinastic Ra? Exista vre-o legatura intre termenii românesti pentru aparitia soarelui dimineata - *rasare* - si pentru soarele care apune - *rapune* (Ra sare, Ra apune?).

Intrebarile acelei cercetari se regasesc si aici din simplul motiv ca buletinul de stiri anunta si in toamna anului 2000 *fur*tuni naturale (in Anglia, Franta, Italia) si tehnologice (la benzinarii, pe autostrazile blocate de soferi, in violenta de pe Internet, dar si in tunelul ucigas din Austria) care au lovit tragic arhiurbanizata Europa de Apus. Ordinea excesiva, ca si haosul excesiv, nu ne salveaza de pericol. Daca structura oras-sat (urban-rustic) nu va fi armonizata si balantata viitorul fiintarii omenesti pe pamint va obtine de la asa zisa loterie cosmica tot mai putine sanse. Fiindca din zona care se afla dincolo de posibilitatile de influenta a vorbitorilor limbii române structura fonemica *fru* se opune cu strasnicie structurii fonemice *fur* si, prin acest conflict, care nu are natura umana, pune limite de intrebuintare a denumirilor si ne salveaza de pericol.

Iar baza inerenta de actiune a omului in acest domeniu este atit de potrivnica fiintarii omenesti, incit provoca convulsii dureroase structurii ne-inerente care a creat termenii fundatori ai limbilor omenesti. Si ea ii deleteaza mereu fara mila. Limbile, ca si omul, se afla sub vremi si sub trecerea vremii, si, desi este deosebit de miloasa (ne daruieste viata spirituala, acest frupt nespus de dulce), nu iarta nimic, nu iarta pe nimeni.

Ajunsi aici, in inima vechii Europe, sa facem inca un salt in timp. Sa mergem inapoi, in paleoliticul european din mileniul 32 BC. Atunci au aparut in unele pesteri din Franta si Spania primele reprezentari naturale realizate de oameni. Mamutii, bizonii, renii, caii pictati in acele pesteri au pus capat comparatiilor stiintifice dintre actiunea omului de a construi (o sulita, un topor de piatra, o bita, un impungator) si “ideea” ciorii de a ridica o nuca in aier si a-i da drumul peste pietre pentru a se zdrobi (ca sa iasa la iveala miezul gustos). Dar, intrucit acele prime reprezentari nu au fost realizate nici cu ochiul, nici cu fruntea, nici cu buzele sau gitlejul (formatorul vorbirii articulate) ci cu acelasi “instrument” care crease deja bita, sulita, toporul, cutitul de piatra, strapungatorul etc intrebarea pe care o punem in continuare devine extrem de provocatoare: nu cumva creatia tehnica a miinilor omenesti a fost dedublata,

polarizata in constructuri artistice si simbolice de acelasi cimp spiritual care polarizeaza de la sine constructiile lingvistice *fru* si *fur*?

Se stie ca indepartarea gindirii budiste de inerent a dus la scoaterea Sinelui Universal, Cosmic (Purusha) din unitatea si trinitatea brahmanica (corp fizic, corp mental, sine). Dar pentru a lamuri unele fenomene ale fiintarii ne-inerente budistii au trebuit sa aduca in uz citiva termeni care ocupa cumva locul Sinelui. Este vorba de lumina pura, de inima si formele ei de fiintare spirituala, de mentalul obisnuit si cel fundamental, de ceea ce acumuleaza carma actualei fiintari si o transmite pentru alte reincarnari - tot termeni fundatori ai gindirii budiste. Credinta profunda a lui Buddha in ne-inerenta Cosmosului a scos din structura constructurilor logice acceptate de metoda lui un termen care era ne-inerent de la sine. Lantul reincarnarilor arata deja pe atunci (600-500BC) ca Sinele era dedublat de la sine, polarizat si chiar echilibrat de partile lui opuse, care sint cumva influentate de trecutele fiintari odata ce el poate acumula noi entitati spirituale prin gnoza sau asceza. Sinele, ca si tot ce are existenta, are Sus si Jos, Dreapta si Stinga, Fata si Spate. La rindul lor, fiecare din aceste parti se afla in legaturi de relativitate, polaritate si simetrie cu partile sale constructive (care, la rindul lor, sint modificate profund atit de structurile exterioare, cit si de cele interne). Aducerea acestei discutii in parlamentul metodei noastre nu urmareste nici sa-i impace pe brahmani cu budistii, nici sa atraga pe cineva in aceste doua religii fundamentale ale omului, producatoare active de profunda si extrem de benefica (pentru fiintarea omului) spiritualitate. Tinta acestei cotituri (in sensul *Kehre* al lui Heidegger) este sa ocoleasca acum atent atit intrebarea cu privire la prezenta Creatorului in actele omenesti, cit si la utilizarea libertatii de creatie pe care omul a primit-o de la Creator.

Tinta noastra nu scoate din structura gindurilor omenesti nici dorinta patimasa (deci iresponsabila) a lui Darwin de a sti cum creaza Dumnezeu, nici parasirea prin altruism a lumii suferinde pentru a scapa de suferintele proprii, cale convergenta tot spre egoism si inerenta. Alegerea realitatii de fiintare fara suferinta dintre posibilitatile de fiintare o face cu putere nu numai foamea de aer, de hrana, de sex sau de echilibrul frig-cald, uscat-umed, lumina-intuneric, proprie tuturor vietuitoarelor organice. Din clipa cind a intins mina si a construit altceva decit exista in structurile obisnuite ale posibilitatilor naturale, fiinta omeneasca prabusise deja un copac urias pentru a uni secantic malurile diferite, paralele ale aceluias riu (pentru a nu se ajunge si a se ajunge la celebra fraza a lui Pascal: "*oamenii se ucid doar fiindca traiesc pe malurile*

diferite ale aceluiasi riu”). Actiunea acelui om primordial parca vroia sa spuna ca structurile obisnuite ale realitatii nu-si mai pot sustine existenta si au nevoie de actiunile omenesti, spirituale, virtuale, pentru a o proteja. Oamenii, aceste fiinte constiene de trecerea timpului, adica de moartea lor in timpul care vine, deveneau si instrumentul principal cu ajutorul caruia poate fi salvata (sau ocrotita) insusi structura vietii pe pamint. Propozitia din tetrada lui Heidegger ajunge in topul necesitatilor umane (in contextul dependentei serioase a existenteii viului pe Pamint de decizia egoista a oamenilor de a nu reduce la nivel global activitatile producatoare din cauza revoltelor sociale - vezi, de pilda, celebra lucrare a lui Martin Heidegger *“Intrebarea cu privire la tehnica”*). In miinile construitului omenesc sta acum chiar posibilitatea de fiintare a omului in timpul cel mai apropiat. Viitorul poate fi intrerupt de infulecarea lacoma si iresponsabila si a unei placinte românesti, si a unui clapon american.

Desi ploaia rece de toamna, inca, nu patrunde in casa, adica in cel mai minunat construct omenesc, suvoaiele ei maresc cu putere sovairea omului. Din clipa cind mina s-a intins si a desenat cu o creta bizonul si pina la intinderea minii pentru a apasa butonul care porneste televizorul, ce a mai aparut dramatic intre realitatea de fiintare si posibilitatile de fiintare ale omului? A aparut simbolul, constructul logico-simbolic, simetria si polaritatea acestui simbol, actiunea orientata, spatiul de actiune (cum spune Heinz Verner), unghiul si rombul, triunghiul si meandrul, spirala si tri-line-ul, liniile paralele si zig-zagul ca o prelungire fireasca a informatiei despre lucrurile si fenomenele necesare fiintarii omenesti. Prin optica matematica a acestor simboluri efectul vedic care isi naste cauza nu mai pare atit de paradoxal si zeitele indice nasc fara remuscari gnostice tatii care le vor naste pe ele.

Asa ajungem sa unim efortul de cercetare a unui modest construct al limbii românesti cu structura simbolismului natural si paradoxal al omului si sa re-amintim ca aceste constructuri fenomenale (si fenomenologice) logico-simbolice, care reflecta, vorba Simonei Weil, insusi esenta geometrica a Cosmosului, aceste proiecte de actiune umana organizata logic intr-o perspectiva de trecere ireversibila, necrutatoare a timpului, au aparut in Sud-Estul Europei, in spatiul carpato-danubian-pontic. Ele au polarizat prin veritabile simetrii (la timpul lor - 30.000-11.000 BC) constructurile imagistice, naturaliste si articulate ale omului din Sud-Westul Europei si au provocat intregul salt civilizator urmator. Omul actual s-a nascut in leaganul

care a dat lumii constructurile logico-simbolice, acolo unde unghiul-actiune s-a polarizat simetric in romb, cruce sau zig-zag. Omul actual nu s-a nascut in Sumer, ci la Mitoc - Dealul Galben, Botosani, Nord-Estul Românei, acolo unde prin anii 26.000 BC cineva a incizat pe o bucatica de os primele unghiuri polarizate, primele dedublari, prima tablita a inmultirii, impartirii, adunarii si scaderii in baza numarului 3 si a multiplilor lui 6 si 9. Nu in baza celor 10 degete ale miinii si mult, mult mai devreme decit cred destui oameni din cercetarea moderna ca omul a inceput sa numere... Si cam pe atunci cind sintagma "*civilizatie casnica"*, introdusa in uzul stiintific de românul Alecu Russo [IX] pe la 1855 (de la 13 februarie 1855 seria de articole cu titlul "*Cugetari*" a inceput sa apara in revista "*Romania literara*"), a ingradit dihotomic limitele omului carpato-dunarean care s-a intimplat sa fie stramosul spiritual al tuturor sapientilor moderni.

REFERINTE

I. A. Vartic, *Magistralele tehnologice ale civilizatiei dacice*, p. 53-58, Chisinau, Basarabia, 1997 (vezi in Internet www.angelfire.com/journal/dacians)

II. C. Levi-Strauss, *Dedublarea reprezentarii in artele Asiei si Americii*. Renaissance, L'Ecole libre des hautes etudes, New York, vol.2-3, 1944-1945, p.168-186. Noi indreptam cititorul din Romania spre cartea lui Claude Levi-Strauss *"Antropologie structurala"*, Editura politica, Bucuresti, 1978, p. 291

III. *Dictionarul explicativ al limbii române*, Editura Academiei române, 1975

IV. Mircea Eliade, *Fragmentarium*, Humanitas, Bucuresti, 1994, p. 41

V. Timotei Cipariu, *Introducere in lingvistica*, V I, p. 15, Editura Academiei, Bucuresti, 1987

VI. A. Vartic, *Urban Problemss Across Two Millenia*, NATO ASI Series *"Scientific and Tecnological Achievments Related to the Development of European Cities"*, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht/ Boston/ London, 1996

VII. C. Noica "*Cuvint impreuna despre rostirea româneasca*", Editura Eminescu, 1987, p. 271-278

VIII. Lao Tzu, *Tao Te Thing*, DOVER PUBLICATIONS, INC. Mineola, New York, p. 29 sau "*Drevnekitaiskaia filosofia*", T. I-II, t. I, str. 125, Misli, Moskva, 1972.

IX. Alecu Russo, *Cugetari*, II, XIV, p. 119, in Alecu Russo, *Opere*, Literatura artistica, Chisinau, 1989. Citatul din Alecu Russo este urmatorul:"…*Parasirea Daciei de romani dadu noul popor prada varvarii; de la a treilea pina la a unsprezecelea veac, in carele se mai linistesc navalirile popoarelor, si rasaritul Evropii isi ia o asezare mai statornica, neamul român se mistuie sau de-abia se zareste in istorie cind si cind. Insa in loc de a peri, nenorocirile politice slujasc a intari neamul. Ele dizvoltesc in urmasii coloniilor o civilizatie casnica (italicul ne*

apartine, a.v.) ce nu-i nici civilizatia Romei, nici varvaria hunilor, si nasc limba, naravurile, duhul si nationalitatea noua româna, pe risipurile agricole si religioase a societatii vechi…"

III. CONSTRUCTUL DE ACTIUNE

III, 1 (Cant si constructul primordial)

~ntr-o lucrare comentata cu pasiune de eruditi (*Critica puterii de judecata*, cap. 76, 77) insinguratul de la Konigsberg indica alta cale (decit prisosul cumulativ european bazat si pe enciclopedismul francez) a cunoasterii omenesti - dedublarea ei in realitatea de fiintare a lucrurilor si posibilitatea de fiintare a lucrurilor. Surprinzator, dar aceasta polarizare de tip *realitate-posibilitate* a cunoasterii (si a fiintarii) poate fi intilnita in modernitatea europeana si la Cardinalul din Cuse (vezi "*De Posse*"), si la Beotius (vezi "*De consolatione philosophae*"), si la Platon (vezi "*Alkiona*", apoi si in vede, si la inteleptii chinezi, si in miturile românesti *("…de-o fi sa mor…",* zice versul din "*Miorita*"). Nu este locul sa re-descoasem acum scenele care au loc in vestita pestera platoniana sau sa re-povestim discursul exceptional despre *realitate si posibilitate* din *Alkiona*. Daca am face-o ar trebui sa ne cufundam adinc si in poemul despre Ghilgames (vezi eseul nostru "*De la Fat-Frumos la Ghigames*"), dar si in subtilitatile vestitului dialog dintre Einstein si Rabindranate Tagore (dialog in care pledoaria lui Einstein se dovedeste a fi incorecta). Problema sta in vechimea punerii acestei intrebari si in reprezentarea simbolica ce sta intre *realitate si posibilitate* (tocmai acea reprezentare simbolica care are natura primordiala, deci si paradoxala).

Analizind frumos fenomenul cantian Ernst Cassirer [I, p. 85] ajunge la concluzia ca "*intelectul uman este un intelect care… are nevoie de simboluri*" pentru a realiza cunoasterea. "*Cunoasterea umana,* mai spune Cassirer, *este prin insasi natura ei cunoastere simbolica. Aceasta trasatura este cea care caracterizeaza atit forta, cit si limitele ei…".*

~ntrerupem citatul pentru a reveni la polemica lui Cassirer cu (nimeni altul!!!) Cant. Ginditorul de la Konigsberg spunea ca intelectul "*are nevoie de imagini*" pentru a cunoaste (noi nu putem gindi fara imagini, sustine Cant, si nu putem intui fara concepte - *"Conceptele fara intuitii sint goale, intuitiile fara concepte sint oarbe").* Cassirer spune ca intelectul are nevoie de simboluri pentru a deosebi realitatea de posibilitate.

Natura umana a vrut, insa, sa le experimenteze chiar la originile sale pe ambele. Simbolul si imaginea au aparut in paleoliticul superior cam in acelasi timp. Drept ca patria imaginii naturaliste este Europa de Apus, iar cea a simbolului - Sud-Estul European, Dunarea, curgerea Dunarii, cea mai mareata Magistrala a Curgerii Informatiei in Paleoliticul superior si Neolicul timpuriu.

In conditiile unor comunitati umane extrem de mici, cind problema supravietuirii intregii specii (sic!!!) se punea drastic in fiecare zi, reprezentarea naturalista era un moft, o distractie (chiar daca lua formele magiei vinatoresti, care tot realiza o incercare de scoatere a realitatii din probabilitate). Cea simbolica, bitala, dimpotriva era vitala. A biruit, cum arata istoria, reprezentarea simbolica (desi si cea naturalista revine de multe ori spectaculos pe fisierele de fiintare, cum este cazul artei antice grecesti pe care Europa de Apus inca o savureaza cu placere).

Chiar la inceputurile sale omul a inteles, a stiut (i s-a revelat?!) ca intre *a fi* (de fapt, cum am aratat, e vorba de *a trai*) si *posibilitatea de a fi* este o mare distanta si ca *posibilitatea de a fi* poate deveni mai usor realitate daca intre ea si fiintarea dura omeneasca (ia-n stai o zi intreaga intr-o lunga ploaie de toamna, ciobaneasca, cum zice românul) omul construieste non-violent (sic!!!) un simbol pentru a calcula mai lesne realitatea, pentru a o deosebi de virtualitatea amagitoare si, de multe ori, mortala.

Aceste simboluri, de multe ori revelate, intuite, meditate ajuta si azi la fel de serios ca si in paleolitic. Problema sta in faptul ca in acele vremi primordiale nu existau conceptiile care, in viziunea lui Cant, ar face posibile intuitiile. Simbolul care scotea realitatea (constructul mental sau fizic) din posibilitate, cum arata toate “documentele” trecutelor epoci, a fost revelat/ meditat/ intuit de la sine si s-a dedublat spontan, s-a polarizat, a luat forma constructurilor onomatopeice verbale organizate poetic si muzical, pe de o parte, si a imaginilor sau reprezentarilor naturaliste, dar si geometrice, logice, matematice, pe de alta parte. Constructul de actiune ne-naturala, umana, spirituala devenea astfel realitate…

Nu intram acum in discutii etimologice (vom realiza acest lucru mai jos) privitor la denumirea actiunii omenesti de a construi si legatura dintre construit si fiintare (ca la Heidegger). Constructia omeneasca este o structura ne-naturala, ne-inerenta adusa de actiunea omeneasca (spirituala) din posibilitate in realitate fara ajutorul intuitiei sau a conceptelor. A construi la

iesirea din izvorul primordial - a scoate unica realitate din posibilitati, a decide scoaterea ei din posibilitati, din virtualul primordial. A iesi din izvor si a intra imediat in curgere fara nici o “referinta anterioara” (de care, spune Al. Zub, fiecare epoca are nevoie pentru a se defini). Intrebarea care se isca din acest curcubeu de fiintare este daca omul poate influenta aparitia probabilitatilor de fiintare, probabilitati dintre care el este obligat sa aleaga doar una…

Un construit omenesc transforma o structura virtuala, o posibilitate care intra deja in calcul

(*calca, galyca* - pietricele de riu care au fost primele HDD-uri ale omului - vezi pietricica rombica cu structura verticala si cu cercuri concentrice de la Pruncul, de linga Chisinau, Basarabia in studiul nostru despre cei mai vechi oameni in pagina web www.ournet.md/~ancient, dar si roticelele de socotit de la Cosauti, Basarabia, pe Nistru, descoperite de arheologul Ilie Borziac [II])

in structura reala, buna pentru supravietuire. Desigur, de la proiect si pina la casa si casnicie distanta e mare. Dar toate etapele acestui proces sint pasi de construct omenesc, adica de adunare impreuna (*con*) a unor *struct*-uri reale si virtuale, posibile (de pilda - primele case ale omului din musterian - 45.000-50.000 BC, descoperite la Molodova (5 straturi de locuire din musterian, 3 din paleoliticul superior si unul din mezolitic) pe Nistru, in Basarabia erau constructuri conice (cercul - o posibilitate) din mari oase de mamut [III, IV].

(intrebarea cu privire la aceste locuinte, dar si la faptul locuirii casnice indelungate din musterian pina in mezolitic, nu a fost inca pusa in domeniul fundamental al cercetarii stiintifice, desi problema obirsiei este deosebit de importanta vizavi de supravietuirea noastra in globalizare. Omul primordial a iubit zonele reci, nu tropicile si subtropicile. Hiperborienii, din acest unghi de vedere, nu sint o poveste, ci o realitate. Noi consideram ca ei, primordialii, se tineau de Marii Ghetari europeni de linga Muntii Carpati din doua motive:

resurse inepuizabile de hrana de origine animala - turmele de reni sau de mamuti (renii, cum arata cercetarile dlui I. Borziac in statiunea paleolitica de la Cosauti, pe Nistru, au fost domesticiti pe la 16.000 BC, in special ca animale de tractiune a saniilor);

resurse mari de sanatate - in mediul rece (sustinut si avut in apropiere datorita Carpatilor si platourilor sale /nu prea!!!/ inalte din Ceahlau, Bucegi,

Cindrel, Suryanu) strasnicile maladii virale si bacteriologice patrund mai greu.

In acest sens prezinta un interes stiintific deosebit statiunile paleolitice gravettianiene de pe masivul Ceahlau al Carpatilor, din Romania. Ele demonstreaza ca cel putin inca in citeva locuri de mare inaltime din Carpati - marile podisuri de inaltime din Bucegi, Cindrel, Calimani sau Suryanu, de pilda - locuirea paleolitica a fost intensa. Or, daca actuala incarcatura genetica a omului este eliberata de necesitatea dobindirii chinuitoare a hranei si de o mare parte din boli, dedublarea, ca reactie spirituala la atacul uritului care istoveste fiintarea, se iveste imediat: omul ridica capul spre cer si vede cum se misca Soarele, Crescentele Lunii, miscarea cerului instelat in jurul Polului Nord Ceresc, precesiunea acelui pol care schimba mereu pozitia Soarelui la echinoctiu, se intreaba de noapte si zi, de furtuna si cutremure, de frig si cald, de inundatii si seceta, de barbat si de femeie, de nastere si moarte. Omul, de fapt, se intreaba imediat de nemurire. Omul, de fapt, pune intrebarea cea mai fundamentala a fiintarii sale, intrebarea privitoare la obtinerea nemuririi (tocmai de aceea, cum am aratat in alta parte, Platon vorbeste in "Harmides', prin gura lui Socrate de la 432 BC, de "*medicii lui Zalmoxis*", care "*cunosc arta de a deveni nemuritor*", arta cunoscuta pe atunci si de brahmani, si de calugarii budisti si taoisti).

Or, modernul Homo Sapiens, aparut paradoxal dupa musterian, nici nu poate fi inchipuit fara partea de activitate spirituala care, la rindul ei, s-a polarizat spontan in activitate/constructuri de minte si inima.

Ca natura ofera omului diverse realitati de fiintare se vede simplu din pilda cu sezutul in jurului focului (sau a rugului modern de tabara), pe care noi obisnuim s-o examinam in conferintele noastre. Arareori oamenii stau roata in jurul focului ca in desenele naive ale pictorilor antropologi. Focul, chiar daca este intretinut de om, este sustinut si dirijat de vintul care aduce oxigen. Tocmai de aceea locul din jurul rugului, desi este egal sub aspect logic (departare egala de centru), este foarte diferit sub aspect real. Fumul usturator, para dogoritoare diferentiaza calitativ comunitatea omeneasca. Unii sint afumati si dogoriti, altora le bate vintul rece in spate. Unii vad Luna, altii n-o vad, sau trebuie sa intoarca capul pentru a o vedea. Ploaia te bate din fata sau din spate. Soarele te orbeste daca esti nevoit sa mergi in directia lui. *Polul Nord Ceresc* sta pe loc doar la prima vedere. *Dragonul* il vezi ba cu capul in sus, ba cu capul in jos, adica rotindu-se in jurul Polului Nord ceresc, lucru

care poate fi folosit cu succes si ca ceas zilnic (rotatia zilnica), si ca masurare unghiulara a anilor (este vorba de pozitia polului Nord Ceresc fata de linia care uneste coada si picioarele Dragonului) - vezi [VI] . Calea Laptelui se roteste spectaculos cu toate miliardele ei de stele si galactici stind tot timpul in stinga Dragonului (lucru pe care dacii l-au invesnicit geometric in constructurile lor gigantice, vezi studiul nostru *"De la topografia cosmogonica la Kogaionon").*

Con-structia omeneasca este o creatie logico-simbolica care imputineaza dependenta de factorii naturali (un chipiu te poate apara de lumina orbitoare a Soarelui, un cojoc iti protejeaza spatele batut de vint, riurile, muntii, copacii se prind de directia Polului Nord Ceresc actual si astfel te poti orienta sigur si atunci cind cerul nu este senin). Constructia (mentala) se adapteaza la structurile naturale, le aduna impreuna, le modeleaza mental, le cintareste cu inima si, apoi, le schimba; prin ea omul incearca sa scape de efectele dureroase, incomode, stinjenitoare, primejdioase sau chiar catastrofale ale structurilor naturale (vint, ploaie, pojar, seceta, boli, cutremure de pamit, eruptii de vulcan, invazie de fiare, insecte, virusi, microbi etc).

Actiunea vintului asupra focului poate fi stavilita cu o constructie care inconjoara focul din toate partile. Daca pui peste acest construct un acoperis conic sau unghiular (in doua, trei sau patru ape, cum zice românul) poti proteja focul de ploaie. Daca construiesti in jurul focului o casa mica de tot (un cuptor) si o dotezi cu un tunel special de evacuare in sus (din piatra si lut) a fumului (horn - hogeac) poti obtine un construct extraordinar de incalzire prin care si actiunea directa a flacarii, si fumul usturator sint indepartate de la om (dar si misterul combustiei spontane, disparitiei lemnului in gura de nicaieri a focului). Daca peretii casei ii ungi cu lut fin, amestecat cu var, mai obtii si o aparare antivirotica si bactericida de exceptie… Daca traiesti activ intr-un mediu foarte rece, chiar polar, probabilitatea imbolnavirii in masa de boli virotice sau bacteriologice scade si ea foarte tare. Mai mult efort pentru a fiinta, dar sansele de fiintare sint cu atit mai mari.

Pina acum am descris reactia spirituala a omului la fiintarea spirituala prin constructul de actiune. De fapt punem astfel si intrebarea privitoare la reactia omului la umbra acestui construct, care il incomodeaza in globalizare tot mai dur (chiar tragic). Problema limitelor de constructie, inclusiv a constructiilor mentale, problema deletarii informatiei acumulate in cantitati uriase pe web (atit de uriase ca ea devine arma de distrugere in masa) nu mai poate fi trecuta

cu vederea in globalizare. Tocmai de aceea cercetarea straturilor primordiale ale fiintarii omului, adica a leaganului “dedublarii reprezentarilor”, este atit de importanta pentru el.

III, 2 (coliva)

Vom purcede mai departe in navigarea noastra revenind la cunosctul procedeu heideggerian si noician de chemare in ajutor a limbii

(in cazul dat fiind vorba de limba româna, limba care s-a intimplat sa aiba in modernitate un destin tragic din clipa cind termenii ei au fost cercetati in afara cimpului firesc al acestei limbi, asa de parca ea ar fi construita numai din imprumuturi care se si lamuresc de dincolo de legile naturale ale limbii române; astfel, in dictionarele explicative moderne ale limbii române nu apar termeni proveniti din substratul acestei limbi, ci doar din imprumuturi; iar atunci cind imprumutul nu poate fi demonstrat cu radicali convingatori se purcede la crearea unor termeni fictivi in cimpurile lingvistice de granita, vii inca, sau de relict - latin, grecesc, sanscrit, slavon, german, rusesc, ucrainesc, lituanian, bulgaresc, albanez, sirbesc, maghiar, cuman, turcesc etc; sau se declara ca etimologia termenului este necunoscuta; faptul ca majoritatea absoluta a acestor cimpuri lingvistice sint mai noi decit cimpul lingvistic românesc nici nu se discuta; o pilda “clasica” de asemenea demers este “uitarea” cercetarilor lingvistice ale lui T. Cipariu sau Alecu Russo)

(*“…limba… retrage, ascunzind-o, semnificatia propriu zisa a cuvintului… Limba il lipseste pe om de vorbirea ei simpla si inalta. Dar, prin aceasta, chemarea ei initiala nu amuteste, ci doar se scufunda in tacere. Iar omul omite, desigur, sa acorde acestei taceri atentia cuvenita”* [VI, p. 178]. Desi Heidegger nu a cuprins cu cercetarile sale si metoda paninica de investigatie lingvistica, este clar aici ca “tacerea’ lui Heidegger o putem omologa cu acele 3/4 din *vac-logosul* fundamental, despre care stiinta vedica antica spune ca stau in tacere) .

Provocarea din acest loc al cercetarii noastre a indicat-o mai multi ani in urma chiar M. Eliade sVIIt. Vom discuta in continuare, urmindu-l, despre termenul *coliva*

(*coliva* este griu fiert amestecat cu dulciuri si nuci, care ia in final forma unei constructii comestibile conice, taiate la virf, ornata cu zahar pudra, prune uscate, miez de nuca, bomboane - de multe ori asezate in forma de cruce -

care se da de pomana la inmormintari sau parastase, adica la pomenirea mortilor).

Pentru cercetarea uzului religios sau ritualic al acestui product alimentar si construct logico-simbolic (intermediar intre lumea asta si lumea mortilor) autorul isi indreapta cititorii spre cartile lui Mircea Eliade

(acelasi lucru il spunem si despre citirea sau rasfoirea altor autori care au furnizat piste bune pentru aceasta cercetare, cum ar fi Gordon V. Childe: *The Danube in the Prehistory*, Marija Gimbutas: *The language of the Goddesses*, Ernst Cassirer: *Eseu despre om*, Angelo Moretta*: Mituri antice si mitul progresului*, Emile Durkheim: *Formele elementare ale vietii religioase*, O. Neugebauer: *The exact science in antiquity*, Dalai Lama*: Kindness, Clarity, and Insight* etc, etc).

Interesul nostru tinteste acum termenii limbii române care au aceeasi baza prefixiala *coli* ca si termenul *coliva*, care, cum am aratat, denumeste o foarte veche mincare ritualica facuta din griu (ce a devenit o ”pasiune” ritualica, zicem noi, a poporului sedentar carpato-danubian dupa ce a iesit de sub influenta Marelui Ghetar). Acesti termeni s-au dovedit a fi foarte vechi si foarte putini. Ei sint -

coliba (o casa mica, saracaciosa, un adapost provizoriu, in majoritatea cazurilor in doua ape, de multe ori “circulare” /dar tocmai aceasta este valoarea lui cea mai mare/ pentru oameni si animale facut din birne, ramuri, bete si acoperit cu paie, stuf, frunze),

colier (sirag, salba, colan de margele, de pietre scumpe care se poarta in jurul gitului),

colina (forma de relief mai mica decit dealul, colnic, delusor),

colind (cintec traditional cintat de copii, de flacai sau de adulti cu prilejul sarbatorilor de Craciun, dar si *a colinda*, actiune de cutreierare a imprejurimilor prin mers ritualic, cu scop magico-religios),

coliva si

colivie (cusca mica facuta din vergele de metal sau lemn in care sint tinute pasarile cintatoare sau decorative - dar si constructia de metal care serveste la transportarea muncitorilor si a materialelor in adincul unei mine - atragem atentia aici ca mineritul este deosebit de vechi pe teritoriul românesc, poate cel mai vechi din lume daca tinem cont de metalurgia nativa din Neoliticul timpuriu si chiar din Paleolitic, care, se vede, s-a manifestat in zona carpato-dunareana mai inainte ca in Sumer).

Toti acesti termeni, cum vom arata imediat, au o baza structurala si functionala comuna. *Coliba, coliva, colina* si *colivia* denumesc constructii conice sau piramidale, orientate in sus, iar termenii aflati inca in uz au o vechime care poate fi dusa inapoi pina la timpurile primordiale din paleolitic. Termenul *colina* denumeste un obiect natural. Dar si un tell/tumul artificial este numit de taranul român (ca si de cel arab, turcmen, pachistanez, mexican, peruan) tot *colina*. Adica termenul *colina* reprezinta un fel de trecere de la termenii care definesc un obiect natural si ceilalti, care denumesc constructuri artificiale. Analiza termenilor *coliva* si *colivie* arata ca semnificatiile termenilor nu sint date de radicalul *liv*, ci de constructiile sufixiale de la sfirsit. Schimbarea semnificatiei "se face" cu ajutorul sufixelor *ba, va, na, via,* dar misterul ramine tot dupa constructia prefixiala *co* care are aceeasi putere semnificatva ca si *con*, ce insemna, cum se stie, *impreuna cu*.

Deci, impreuna cu silaba *li* elementul de compunere *co* aduna in limba româna doar citiva termeni, majoritatea dintre ei asemanatori ca aspect fonemic - *coliba, coliva, colina* si *colivia* sint constructii naturale sau artificiale de o anumita forma, avind la baza, precumpanitor, o forma rotunda, adica un *ocol*, adica o constructie spatiala care nu urmeaza calea cea mai dreapta, ci un perimetru in forma de cerc, adica tocmai baza constructurilor pe care le desemneaza termenii cercetati de noi. Cum s-a intimplat ca tocmai actiunea de *a ocoli* a dat denumirea, prin adaosul algebric al citorva compusi sufixiali la morfema *coli,* a termenilor atit de diferiti *coliba, coliva, colina, colivie*?

Raspunsul, se pare, poate fi gasit in termenul *colind*, pe care l-am *ocolit* cu buna stiinta pina acum. Actiunea de *a colinda*, nu reprezinta, cum am accentuat, doar cintecul ritualic despre care am vorbit, ci si actiunea de *a umbla din loc in loc*, de *a strabate*, de *a cutreiera*, *de a bate un drum* (care in timpurile stravechi, primordiale insemna inconjurarea ocoalelor satelor paleolitice si neolitice cu scop magico-ritualic, cum mai fac si astazi preotii

ortodocsi ai românilor). Ba si *colierul*, cu toata baza lui etimologica moderna, frantuzeasca, este pina la urma reprezentarea simbolica tot a unui *ocol*, a unui cerc, a unui mers ocolit (dat fiind ca acelasi *colier* poate lua forme diferite dupa scoaterea lui de la git, dar poate sa reprezinte chiar prin valoarea componentelor sale praguri diferite de pretiure sau intelegere - un colier poate fi construit din margele de aur, din pietre scumpe, din cupru sau lut ars, din scoici marine sau dinti de fiare. Unele din aceste mici obiecte pot fi incrustate cu mesaje importante - ca la daci sau egipteni - altele cu ornament simplu).

Observam astfel, ca puterea de denumire a morfemei *coli*, ca si in cazul morfemei *fru*, nu este intimplatoare. Desi denumeste termeni foarte diferiti ca semnificatie ea ii aduna cu o functie comuna - *ocolul* sau *ocolirea* (adica o limitare logica a nesabuintelor omenesti, limitare care salveaza de pericol). O etimologie serioasa a limbii române ar putea acum sa cerceteze cum s-a intimplat ca morfema *coli* + prefixul *ba* a dat termenul *coli-ba*, care este un fel de casa primordiala, un fel de a lega - *li* - mai multe bete - *ba* - impreuna - *co* -

(cercetarea noastra, cum tot accentuam, aluneca mereu spre baza lingvistica a fiintarii si a construitului, cum a aratat M. Heidegger pentru limba germana, dar si spre stilpul sacru primordial, spre *beth-ul* despre care vorbeste M. Eliade).

Noi sugeram aici inca o directie de cercetare intuita tot de M. Eliade - legatura dintre *Ba* si *Beth-il*, stilpul sacru care indica la popoarele semitice (dar oare numai la ele?) casa Domnului, si termenul semitic de *beth-casa* care o fi ajuns cumva tocmai in denumirea materialului de constructie cel mai popular in secolul XX - *betonul*

(s-ar putea ca si vechiul termen românesc *bat* si *a bate* sa fie o pista arheolingvistica de buna calitate pentru o posibila cercetare a denumirii stilpilor sacri primordiali ai carpato-dunarenilor; iar jocurile de copii ale românilor au pastrat un termen neelucidat *bar*, care i*nseamna "loc de odihna si refugiu dinainte stabilit*", vezi BAR in DEX).

La fel s-ar putea estima puterea sufixului *va* din *coli-va* (a lega impreuna, prin fiertura, griul care sustine viata) - de a desemna forta regenerativa a griului care se transmite ritualic omului prin comunicarea sau provocarea pe care o realizeaza *coliva* cu lumea de dincolo; omul foloseste griul modelat special in

constructul *coliva* pentru a face legatura cu stramosii care pazesc (sau echilibreaza) rosturile bune ale fiintarii. *Coliva* insemna, poate, un semn al *traitorilor* ca viata dainuie si ca cel care e pornit spre lumea de dincolo merita se fie primit acolo tocmai pentru acest merit. Prezenta lui *va* in *po-va-ra* sau *po-va-ta* nu ar fi atunci deloc intimlatoare. *Coli-va* transmite stramosilor *po-va-ra* vietii si asteapta de la ei *povata* pentru a face viata mai usoara

(actele ritualice ale omului primordial, ca orientare a probabilitatilor de fiintare spre realitatea de fiintare, mai ales in contextul aparitiei germenului viitorului om doar in burta femeii, delimiteaza sigur, mai ales prin cerc, zona de incertitudine din care apar probabilitatile de fiintare, zona care nu poate fi influentata de om).

Daca, cumva, cel care ne urmareste metoda asteapta acum de la noi o dedublare a semnificatiilor constructiei lingvistice cercetate, ca si in cazul oglindirii morfemei *fru* cu *fur*, este bine. Noi, insa, lasam tocmai pentru muschii Dlui aceasta lucrare (cu o precizare - termenii oglinditi cu *li* si *c*, *licar* si *licoare*, deja formeaza dihotomii de structura cu sirul cercetat). Fiindca in acest loc devine mult mai interesanta cercetarea acestui sir semnificativ de termeni ai limbii române sub aspectul ideologiei lor constructive. Cine a construit un sir de termeni nenaturali destul de diferiti ca functie pe aceeasi baza morfemica si pe o structura ascunsa geometrica? Cine a adus in realitate dintr-un numar imens de posibilitati anume acesti termeni pentru a desemna constructuri umane atit de diferite ca functie vitala si atit de apropiate ca arhitectura lingvistica si geometrica? Cine a pus *coliva* in acelasi fisier de semnificatii ocolitoare ca si *coliba*, *colina* sau *colivia*?

Ar fi putut atotputernicul joc al intimplarii sa realizeze de la sine, boltzmannian, aceasta culegere de termeni ocolitori ai limbii române din cimpul universal al fiintarii omenesti? Sau, poate, tocmai entropia ca “sageata a timpului” (tot o sintagma boltzmanniana) organizeaza de la sine acest sirag naucitor de semnificatii rotunde, ocolitoare, pazitoare? Poate, tocmai entropia dedubleaza constructurile spirituale asa cum dedubleaza celula din ratiuni pe care, iar si iar poate, nici nu trebuie sa le cunoastem

III, 3 (construct si probabilitate)

Omul primordial care a trait in Europa pe la 30.000 BC a ales, a ridicat, a batut, a plamadit, a cioplit, a sfredelit, a taiat, a slefuit, a unit, a inaltat, a limitat, a muls, a tuns, a strapuns, a ascuns etc pentru a scoate din

probabilitate (posibilitate) anumite constructuri care l-au ajutat sa supravietuiasca. Cine, insa, a pus in probabilitate acele constructuri? Nu stim. Nu putem sti. Stim, insa, ca omul primordial a descoperit o metoda minunata de a transforma probabilitatea in realitate prin utilizarea constructului simbolic. Aceasta logica prealabila a viitoarei creatii a permis omului sa adune elementele naturale necesare noului construct si sa le modeleze pentru a le uni in noua coabitare, constructura, constructie. Scoaterea lui formala din probabilitate / posibilitate cu ajutorul constructului simbolic este tocmai actiunea de a construi, de a crea un con-struct, o forma ne-inerenta, un fel de a trai impreuna in armonie a mai multor elemente diferite, pregatite special de constructul simbolic pentru acest coabitat.

S-ar putea, atunci, spune, urmind logica metodei, ca un construct articulat este inaintea unui construct simbolic sau a unuia devenit realitate prin zidit, cioplit, plamadit, impletit, taiat, ridicat, gaurit etc? Probabil - nu. Fiindca aparitia constructului in probabilitate este un act tulburator, misterios, chiar paradoxal, cu baza neinteleasa inca de om (cine aduna sau siruieste termenii *coliba, colier, colina, colind, coliva, colivie* in baza notiunii abstracte de cerc - *ocol*?). El poate exista acolo, cum zic vedele, ca imagine stearsa, cetoasa, fara a avea o baza verbala care sa-l denumeasca. El poate fi scos din probabilitate prin construire si adus in realitate iarasi fara prioritatea denumirii lui. Logosul sau Vac-ul primordial ni-l pot revela inainte ca mintea sa-i dea un nume. Si, totusi, cercetarile noastre arata ca si acest proces, de denumire a lucrurilor construite de om *(coliba, colierul, colindul, coliva, colivia*) nu sint sub puterea omului. Desi este creatorul, pastratorul si purtatorul limbii române, vorbitorul limbii române nu poate orienta logic procesul formarii cuvintelor si prinderea lor de constructurile omenesti. Ceva dinafara logicii (mai corect ar fi sa spunem: *dinaintea logicii*) realizeaza acest lucru, si, cum se vede, nu intotdeauna denumirile sint trase la sorti, ci urmeaza legi dure, legi pe care, se sustine, omul primordial, care a construit *coliba* si *coliva,* dar si *Batul Sacru* nu putea sa le stie.

Am aratat deja ca din timpurile cele mai vechi omul a inteles rostul benefic al constructiei simbolice non-violente pentru scoaterea constructului vital din probabilitate. Folosirea miinii pentru construirea acestor proiecte simbolice a urmat un drum bine cunoscut de om. Formele probabile ale viitoarelor constructii erau desenate cu mina de cel caruia ii fusese revelate pentru a fi vazute si de ceilalti membri ai comunitatii. *A vedea* proiectul sau constructul simbolic, probabilitatea, era mai important decit a auzi, a gusta, a mirosi, a

pipai si, chiar, a vorbi. Viitorul construct era scos din probabilitate dupa revelarea lui prin desenarea sau incrustarea mai multor variante. Asa putem face. Sau asa. Ceilalti vad, se uita, mediteaza, comunica intre ei tot cu ajutorul simbolurilor, si decid - asa! aratind cu degetul aratator, tocmai cu acela care a si construit planul simbolic pe nisip sau l-a desenat pe o piatra cu un carbune sau cu o creta.

Noua creatie (iesirea univoca a Constructului din probabilitate) incepe de la a *cresta* cu o *creta*. Ce? Proiectul animalului care trebuie vinat? Proiectul casei care trebuie construita? Ultimul este mult mai important pentru devenirea omului (devenirea nu inseamna evolutie!!!) decit primul. Desenului grafic i se adauga culoare. Unei linii verticale i se adauga una paralela sau orizontala, adica perpendiculara. Linia paralela, linia perpendiculara… Crucea, care are o vechime primordiala… Ce cucerire neintrecuta inca, a spiritului omenesc.

Pentru a arata sau transmite o actiune orientata (in vederea vinarii animalului sau construirii unei *colibe*) omul a unit (la Mitoc, 26.000 BC) doua linii intr-un unghi si le-a aplicat unui punct pe o a treia linie

-<

Ba chiar si acest unghi, sub aspect matematic, este format dintr-o linie orientata intr-un punct si dublura ei simetrica. Unghiul, actiunea, constructul logico-simbolic care o reprezenta, era deja o “dedublare a reprezentarii”, o cunoastere si a secantei, si a liniilor paralele, si a hasurilor de unghiuri sau linii paralele, asa cum apar si pe artefactele de la Mezin sau Cosauti:

>

Cunoasterea deosebirii radicale dintre liniile paralele

II si unghi >

a faptului ca unghiul poate fi orientat in toate partile pentru a insemna o actiune, continua sa ramina cea mai importanta cucerire a spiritului omenesc. Omul a inteles, astfel, chiar la nasterea sa ca exista Sus si Jos, Dreapta si Stinga, Fata si Spate, ca orice actiune naste spontan o reactiune pe masura:

legea a treia a lui Newton, cum arata insemnele simbolice ale omului primordial, a fost cunoscuta din paleolitic.

Reactiunea negativa, anihilatoare a actiunii a fost crestata de omul primordial astfel:

><

Reactiunea benefica, nascatoare si renascatoare, reactiunea la actiunea-unghi de anihilare, a fost crestata astfel:

<>

Aparitia acestui formidabil insemn la Mezin (18.000 BC) dovedeste exceptionala forta spirituala a omului din paleoliticul Sud si Est European. Stia oare acel om sa provoace actiuni si reactiuni anihilatoare de tip >< si benefice, de tip rombic <>? Cum sa polarizam rombic actiunea cu reactiunea ca sa provocam regenerarea benefica, nu incrincenarea si anihilarea, fara de care tot nu se poate (nu zadarnic Shiva echilibreaza prin anihilare efortul de regenerare al lui Brahma, iar nasterea lui Prajapati duce spontan la aparitia urieseasca, polarizata, a lui Agni, care casca imediat imensa sa gura pentru a-l devora). Pentru omul de Mitoc, Mezin si Cosauti, care cunostea alfabetul de mai sus, nu mai era o problema sa reprezinte Susul si Josul, adica Cerul si Pamintul, Dreapta si Stinga, adica Mintea si Inima, aflate in necontenita si chiar tragica “gilceava” (vorba lui D. Cantemir). Cunoasterea actiunii si a reactiunii, a polarizarii lor bune sau rele, asta este puterea exceptionala a rombului de la Cuina Turcului (Portile de Fier, Dunare, Romania de West, 11.000 BC), partile componente ale caruia, bazate pe “dedublarea reprezentarilor” se regasesc in constructurile logico-simbolice mai vechi de la Cosauti, Mezin si Mitoc. Rombul aduna prin polarizare (adica dedublare) fortele a doua actiuni contrare (cum ar fi, de pilda, inima si mintea). Minunea romboidala de la Cuina Turcului este sustinuta logistic, ca si la Mitoc, de limita acelorasi 9 linii paralele, linii care, iara si iara, orienteaza atentia cercetarii moderne spre simbolul divin care aduce modelul unui construct vital in probabilitate, iar apoi, cu ajutorul zeitei transformate in albina (cum arata basmele multor popoare), practic un construct simbolic, il transforma in construct real, vital… De fapt liniile paralele, hasura, cum spun arheologii, fac parte din acelasi colier primordial de simboluri. A deosebi doua linii care

se unesc intr-un punct de altele doua care nu se unesc nicaieri inseamna ca ai ajuns la limita cunoasterii omenesti, la diferentierea clara a finitului de infinit, a mortii de viata, dar si a imposibilitatii de a le cunoaste.

Dar nu toate constructurile reale ale omului sint vitale, veti spune? Corecta intrebare si foarte trebuitoare mai ales acum, in globalizare, cind instrumentele de scoatere din probabilitate nu mai sint gestionate de zei, ci de computer.

Dar sa continuam descrierea principalelor semne ale alfabetului AA, angle-alphabet-ul, cum a numit I. Vartic alfabetul primordial al sapiensilor moderni (vezi pentru detalii cartea noastra *"O istorie geometrica a lui Homo Sapiens"* - varianta pe web la www.ournet.md/~geometrical). Pentru a construi o *coliba* ea trebuia mai intii crestata macar mental astfel:

Λ

Un acoperis unghiular (in doua ape) care te protejeaza de ploaie si vint, de caldura si frig, o actiune de impotrivire la actiunile devastatoare ale Naturii (adica ale Cerului), este chiar o provocare a cerului de catre om: Cerule, vezi, eu, omul, indraznesc sa ma apar de ploaia ta nemiloasa, de vintul tau crincen, de gerul tau usturator, de arsita ta siciitoare! Dar cum ar fi putut fi insemnata reactiunea Cerului la actiunea Omului? Modelul exceptional, nevalorificat inca, de la Mezin, Ucraina sVIIIt, demonstreaza cunoasterea perfecta a acestui procedeu de provocare, imbunare, sau chemare in ajutor a zeilor:

V

Bogatia, varietatea constructurilor simbolice din Sud-Est-ul european a fost net superioara sub aspect vital constructurilor naturaliste din vest. Prin constructurile sale simbolice omul din Est a dat imbold dezvoltarii civilizatiei actuale (omul din Sud-Est la un anumit moment s-a polarizat in polul rustic cu cel din Anatolia si Rasaritul Apropiat, care a mers pe calea urbanizarii fiintarii sale).

Desi au coexistat mult timp, este sigur ca omul care aducea din probabilitate in realitate noi obiecte, lucruri si chiar fenomene (imblinzirea focului, construirea casei, inacrirea laptelui, risnirea griului) prin utilizarea

constructurulor simbolice si geometrice din Sud-Est a avut mai multe sanse pentru a supravietui decit cel care desena naturalist in Apus

(acest om naturalist a revenit in virful topului cu ajutorul grecilor, apoi a romanilor, a fost iar inghesuit in Evul Mediu, mai ales in Bizant prin acele acte tulburatoare de nimicire a icoanei, apoi a revenit in Renastere ca sa fie pur si simplu torpilat de vechea reprezentare plastica simbolica si geometrica prin artele plastice moderne - impresionismul, postimpresionismul, cubismul, fovismul, abstractionismul, constructivismul etc).

Omul primordial din Sud-Est primea (prin revelatie, meditatie) din probabilitate mai multe constructii logico-simbolice mentale care deveneau mai apoi desen (alegere, soarta), cuvint, bat, coliba, coliva, colind

(descintec - des cintec, mantra - se pare ca omul primordial controla cu des-cintarea veridicitatea unor scoateri din probabilitate… des-cintatul rezona sau nu rezona cu cimpul informational de profunzime care determina vitalitatea noului construct, cintecul organiza iesirea din probabilitate, cintecul putea fi un operator/orator al viitorului construct, cintecul, constructie onomatopeica, muzica, nu are nevoie numaidecit de cuvinte pentru a influenta acel cimp - tobe, tipete, chiuituri unite prin legile naturale ale muzicii aduceau imbunarea zeilor sau a stramosilor).

Da, omul parca (tocmai acesta este termenul, mai corect, instrumentul care defineste aceasta cercetare - *parca*) pune de multe ori sortii sa decida soarta constructurilor care i-au fost revelate fiindca el crede ca sortii sint dirijati tot de cel care i-a revelat constructul (care putea fi Rg-Veda, de pilda). Baza de fundare a termenilor cu morfema *fru* si *fur* din limba româna (studiem acest caz al limbii acestea la fel cum C. L-Strauss studiaza mituri din America sau Noua Zeelanda) arata ca implicarea intimplatoare a sortii practic este exclusa din cimpul formator al unei limbi. Termenii limbilor vorbite de paminteni se armonizeaza de la sine tinind cont si de realitatile obiective ale vorbitorilor acestei limbi, si de cele subiective, de implanturile straine, dar si de bifurcarile care iau in serios desfiintarea nu doar a etniei date, ci a intregii comunitati omenesti. Formarea in limba româna a termenilor reali, de uz curent, cu morfema *fru* in prefix, termeni care reprezinta in fond calitati naturale, bune nu este intimplatoare. Cum nu este intimplatoare formarea termenilor negativi cu *fur*. Cimpul limbii române alege anumite constructuri articulate de om, pentru uzul omului, fara a-l intreba pe acesta (nu-i solicita

macar actul de aruncare a zarurilor), dupa legi pe care nu le cunoastem si pe care nici nu trebuie (inca?) sa le cunoastem. ~ntre devenire si intimplare exista, totusi, o legatura de creatie; devenirea ar fi plicticoasa fara intimplare, daca devenirea ar merge “pe cai batute adesea”, cum zice Eminescu, ea s-ar scirbi de la sine, universul s-ar imbolnavi si ar muri…

Aruncarea zarurilor (in procesul de formare a termenilor limbii române) nu se face, deci, acolo unde isi inchipuie omul, ci acolo unde Devenirea este purata de liberatatea universala care, in limitele care pot fi cunoscute de om, se manifesta prin intimplare. Construirea unui pod-punte, a unei case, a unei opinci, a unui colier, a unui bat/stilp ritualic

(el era inca in paleolitic centrul lumii - *axis mundi*, locul unde omul se simtea in siguranta, dar de unde realiza, reiesind tocmai din realitatea echilibrului, si actiuni de provocare a Pamintului - prin infigerea batului sacru in Pamint, si a Cerului, prin orientarea lui verticala in sus)

nu mai este pura intimplare. Construirea de catre omul paleolitic a strapungatoarelor, a razuitoarelor, a maciucilor, a fuselor nu mai poate fi conceputa ca simplu act al intimplarii de actiune a omului. Construirea acestor instrumente primordiale reprezinta de fapt manifestarea univoca a legilor universale ale actiunii si reactiunii. Strapungatorul, razuitorul, maciuca, fusul nu au fost doar instrumentele omului primordial, ele sint si instrumentele Devenirii Universale. *Coliba, colier, colina, colind, coliva, colivie* ca si *fruct, frumos, frunza, frunte, frupt* (un sir frumos din structuri naturale, deci inca si mai vechi decit constructurile ne-naturale rinduite mai inainte) sint instrumente ale fiintarii omenesti, dar si ale Devenirii universale Desi sta, parca, dincolo de om, Devenirea Universala este chiar omul. Ea l-a creat pe om, de la sine, pentru a realiza ceva care nu ne este dat sa cunoastem. Si slava Domnului ca este asa!

Constructul articulat, ca si cel zidit, are aceeasi origine ne-umana, ne-inerenta (nici un membru al unei comunitati omenesti nu poate crea limba comunitatii). Tocmai de aceea constructul atribuit doar unui singur om nu e potrivit cu realitatea de fiintare a omului; - altruismul sta la baza actiunilor bune omenesti, tot ce creaza omul trebuie daruit zeilor care au provocat zidirea asta; constructul nu-i apartine omului fiindca i-a fost revelat omului

(Rg-Veda, cum se stie, a fost revelata, lucru pe care il poate sustine si creatorul *Divinei comedii*, si cel al lui *Hamlet* sau al *Livezii cu visini*).

Or, observind termenii românesti care incep cu acest exceptional prefix CON - adica, repetam, *impreuna cu*, observam ca marea lor majoritate, practic toti minus citeva imprumuturi de tipul *condor, conifer*, denumesc constructuri ne-naturale, scoase in realitate prin (din) probabilitate. Actiunea de a uni eforturile pentru a realiza un proiect a creat mult mai multi termeni artificiali decit aceea de a arata sau numi obiectele naturale (statistica este necesara, dar o vor realiza institutiile specializate in protectia fiintarii fiintei pe Pamint) - mamutii, muntii, riurile, bizonii, caii, renii, cucul, vulturul.

Arheologia demonstreaza ca pictarea naturalista in Vestul (Sud-Vestul) Europei (vezi si pagina web www.ournet.md/~ancient) s-a manifestat intre 32.000-12.000 BC, si cum erau reprezentarile, din acelasi timp, ale omului din Sud-Est? Aceste reprezentari erau constructuri simbolice, iar desenul matematic (operatii algebrice de la 1 la 9) si geometric (linii paralele, unghiuri, aranjamente simetrice) de pe amuleta de la Mitoc - 26.000 BC, marile "localitati" de case construite special din Nord-Estul Moldovei (la Cosauti, pe Nistru) rastoarna multe iluzii ale omului modern despre originea sa dintr-un stramos primitiv. Acel om de obirsie, aparut de neunde, paradoxal, nu a fost un om primitiv, ci primordial.

Pentru a vedea mai precis calitatile spirituale ale acelui stramos enigmatic trebuie sa-l citim mai serios pe Lao Tzu, mai ales descrierea lui stralucitoare a celor mai vechi oameni [*Tao Te Thing*, 15]. Omul de Mitoc stia (si nota) a numara pina la 9 fara a utiliza cele 10 degete de la mina (cum s-a speculat mult timp), stia adunarea si scaderea, inmultirea si impartirea mentala, asa cum o cunoastem noi azi. Paradoxala, exceptionala, fulminanta chiar, ramine insa continuitatea stranie a acestui algoritm al cifrei 9 in spatiul paleolitic al carpato-dunarenilor. Fiindca si la Mitoc, si la Cosauti, si la Cuina Turcului, adica timp de 14-15 milenii, omul si-a incrustat cu tarie limitele sale de 9 la fel cum face inca si azi poporul românesc in nenumaratele sale mituri si legende cu 9 mesteri mari, 9 manastiri, peste 9 mari si tari (element regasit, cum se stie, si in mitologia multor popoare, dar aparut logic, matematic, geometric si pastrat pina in zilele noastre - ca suita de 9 linii paralele - doar in spatiul carpato-dunarean).

Cifra 9, reprezentata la Mitoc si Cuina Turcului prin 9 linii paralele, se manifesta, astfel, atunci, ca o limita de cunoastere a omului, o limita care il salva pe omul primordial de pericol. Care pericol, insa, era cel mai devastator pentru acel om? Poate pericolul mortii premature, adica nereusita (sic!!!) unei incubatii de 9 luni in burta femeii, poate legatura dintre aceste 9 luni pre-natale si cele 9 orificii ale omului, poate faptul ca se nasteau mult mai putine femei decit masculi (lucru care o fi stimulat atitea mituri antice despre furtul femeilor, lucru care, in timpurile neolitice, o fi creat si triburile razboinice de alungati din spatiul matca, preponderent triburi de barbati razboinici, nesedentari, viitorii indo-europeni care au devastat spatiile de origine pe la 3200-3000 BC). Dar, poate, cel mai strasnic pericol pentru fiintare il prezentau creaturile virtuale care nu se compuneau in structura lor de profunzime din multiplii lui 9?

De ce 9 (si nu 10) a fost scos din probabilitate si a luat forma de construct simbolic din 9 linii paralele? Ce realiate (constructie reala) trebuia sa fie construita (poate a si fost construita) in baza acestei constructii simbolice din 9 linii paralele scoase si ele tot din probabilitate? Si care e pericolul de la care ne salveaza cunoasterea acestei limite de 9 linii paralele, incrustate si la Mitoc, si la Cuina Turcului? Cerem, deci, si aici (ca si Claude Levi-Strauss) de la investigatia stiintifica, ca sa ne dea un raspuns… pentru a naviga mai usor prin naucitoarea lume de iluzii si probabilitati a globalizarii

(Va mai amintiti basmul cu zeita care, transformata in musca sau albina, se aseza pe Ileana Consinzeana cea reala? Daca Fat-Frumos alegea gresit, el era sortit sa moara - si cu el, posibil, tot neamul lui de oameni. Sa aleaga corect fara ajutorul zeitei albina, musca sau tintar tot nu era posibil. Pentru a ne salva de pericolul desfiintarii trebuie, deci, sa-i ajutam dezinteresat pe zei - asa cum fat-Frumos ajuta zeitatile musca, albina sau tintar - ca ei sa ne poata ajuta pe noi. Va mai amintiti naucitoarea si tragica poveste de dragoste din “Nevski prospekt”? Este prima si, poate, cea mai fundamentala cercetare a incilcirii tragice a omului in meandrele “comunicatiei universale” - “*vseobsciaia comunicatia*” - construita de om cu propriile miini, adica despre iluzoriile magistrale de comunicare ale omului modern, realizata de genialul, arhaicul malorus N. V. Gogol in Sanct-Petersburg, in una din cele mai construite metropole ale omenirii de la 1830.).

Raspunsul la intrebarile noastre, puse investigatiei stiintifice, nu va fi usor de obtinut. Chiar daca pictura matematico-geometrica de la Mitoc (urmata de

cea de la Mezin, Cosauti, Cuina Turcului) are vechimea necesara credibilitatii omului de stiinta modern, lui tot ii este greu sa inteleaga rostul fundamental al stiintei marelui chinez - cunoasterea limitelor de intrebuintare ale denumirilor ne salveaza de pericol [*Tao Te Thing*, 32]. Cele 9 linii paralele de la Mitoc reprezinta, desigur, o limita. Dar o limita a caror facultati? Totul indica ca e vorba de o limita a constructurilor de actiune ale omului. O armonizare a acestor constructuri cu constructul de fond al cosmosului. O limitare a acestor constructuri, fiindca adunate prea multe ele imbicsesc fiintarea.

Pictura geometrica de la Mitoc [IX], de fapt, ne spune ca exista o limita a actiunilor si, deci, a constructurilor omenesti dincolo de care incepe pericolul, ca actiunea trebuie echilibrata numaidecit cu non-actiunea, ca actiunea de constructie mentala se sprijina pe cea de constructie sufleteasca, ca inima si spiritul, luate impreuna, se tin doar pe leaganul de limita al naturii vii…

Desigur, investigatia stiintifica actuala va accepta cu greu faptul delegarii de catre o putere nepaminteana (zeita care se transforma in albina) (prin termenul *frumos)* a limitelor pentru denumirea actiunilor armonioase ale omului (mai ales in domeniul constructurilor logico-simbolice, nenaturale) dintr-un sir imens de posibilitati (frubos, frudos, fruhos, frufos etc). Dar demonul care ne paste iluziile solicita tot mai multe si mai multe probabilitati pentru a pune la incercare puterea omului de a-si zidi constructurile de actiune in limitele posibilului si ale realitatilor vitale. Si omul, pentru a nu cadea in prapastia desfiintarii, trebuie sa aleaga volens-nonlens din curcubeul acesta de probabilitati doar solutiile reale. Iluziile trebuie deletate fara mila. Constructurile de ieri trebuie deletate fara mila (Misteriosul Shakespeare mai zice in sonetul 108: "…*Counting no old thing old…*"). Necrutatoarea Lethe nu poate fi alungata din inima si mintea omului.

La capatul iluziilor, cu siguranta, nici o albina nu aduna miere. La capatul iluziilor nici un tunel nu are luminita. La capatul iluziilor nici un om nu mai are sanse vitale. Iar masinile moderne de fabricat probabilitati arhiveaza cantitati uriase de nedeterminari, atit de uriase ca bunul neamt Heisenberg nici nu-si da seama ca formula lui a trecut demult din domeniul mecanicii cuantice in cel al mecanicii existentiale. Si bunul neamt Cant isi plimba, poate, zadarnic si hamletian, necesitatea aparitiei imaginii gintelor prusace pe la Konigsberg pentru a da sanse gindirii ca sa deosebeasca posibilitatea de realitate cu ajutorul conceptiilor cladite pe intuitii si a intuitiilor cladite pe conceptii… Pe la Konigsberg, insa, nimeni nu mai vorbeste azi nemteste…

Realitatile de la 2001 nu se mai potrivesc cu cele de la 1801 (care nu mai incap nici in domeniul posibilitatilor). Un simplu "enter", apasat pe computerul care se gaseste aproape pe toate mesele din lumea euro-atlantica, poate scoate din fiintare omul modern asa cum tot o nedeterminare determinata incorect la scos din fiintare si pe dinozaur, si pe omul de Neandertal, si pe prusacii de la Konigsberg.

REFERINTE:

Ernst Cassirer, *Eseu despre om*, Humanitas, Bucuresti, 1995

Ilie Borziac, *Inceputurile istoriei Moldovei*, Stiinta, Chisinau, 1996

A. P. Cernis, *Paleolit i mezolit Podnestrovia*. Carti i catalog mestonahojdenii, M., 1973.

O. P. Cernis, *Starodavne naselenia Podnistrov'ia v dobu mezolitu*, Kiiv, 1975

Andrei Vartic, *De la topografia cosmogonica la Kogaionon*, Dava International, 2001, www.ournet.md/~anothersite

Martin Heidegger, *Originea operei de arta*, Humanitas, Busuresti, 1995

M. Eliade, *Tratat de istorie a religiilor*, Humanitas, Bucuresti, 1995

I. G. Sovcoplias, *Mezinscaia stoianca*, Academia Nauk Ukrainskoi SSR, "Naukova Dumka", Kiev, 1965

Vasile Chirica, *The Gravettian in the East of the Romanian Carpathians*, Iassy, 1989

Vasile Boroneant, *Noi date despre cele mai vechi manifestari de arta plastica pe teritoriul Romaniei*, SCIA, t.19, 1, 1972

Victor Spinei, *Realitati etnice si politice in Moldova Meridionala in sec. X-XIII*, Junimea, Iasi, 1985

Alexandru Gonta, *Satul in Moldova medievala*, Editura Stiintifica si Enciclopedica, Bucuresti, 1986

IV. Natura constructului simbolic

O buna parte din cecrcetatori sustin ca anume "cunoasterea simbolica" (E. Cassirer) este cea care l-a ajutat cel mai mult pe om sa supravietuiasca in timpurile lui primordiale. Pentru a deconspira mai comod metoda noastra de cercetare prezentam aici un fragment semnificativ din cartea lui Ernst Cassirer (op. cit., p. 85): *"…pentru gindirea simbolica este indispensabila distinctia riguroasa intre real si posibil, intre lucruri reale si ideale. Un simbol nu are nici o existenta reala ca o parte a lumii fizice* (dar "reprezinta" o anumita cantitate de informatie, calitate pe care o au si lucrurile reale - n.n.)*; el are o "semnificatie". ~n gindirea primitiva este inca foarte dificila diferentierea celor doua sfere - a existentei si a semnificatiei. Ele sint confundate in mod constient: un simbol este privit ca si cum ar fi dotat cu puteri magice sau fizice* (fiindca informatia care o poarta rezoneaza cu informatia lucrului rivnit si fructul acestuia, astfel, cade - n.n.). *Dar in progresul ulterior al culturii*

umane, diferenta dintre lucruri si simboluri devine simtita cu claritate, ceea ce inseamna ca distinctia dintre realitate si posibilitate devine, de asemenea, tot mai pronuntata".

Textul acesta are putere, dar are si limite. Puterea sta in faptul ca "pune" in realitatea omului primitiv simbolul desi *"in gindirea primitiva este inca foarte dificila diferentierea celor doua sfere - a existentei si a semnificatiei"*. Limita sta in contrariul tezei cu privire la simbol: *"…in progresul ulterior al culturii umane, diferenta dintre lucruri si simboluri devine simtita cu claritate, ceea ce inseamna ca distinctia dintre realitate si posibilitate devine, de asemenea, tot mai pronuntata"*.

Noi vom incerca sa demonstram ca diferentierea dintre sfera semnificatiei realitatii si cea a semnificatiei simbolului posibilitatii era foarte pronuntata la oamenii din preistorie si tocmai in etapa istorica moderna aceasta diferentiere s-a pierdut; omul modern trece cu indaratnicie si de multe ori cu violenta feroce peste limite simbolice ale fiintarii sale si aduce cu bucurie natinga in realitate (cu ajutorul simbolurilor - steaua rosie, zvastica, formule matematice sau scheme geometrice, bombele atomice si megapolisul, clonarea biologica si arhivarea iluziilor etc) posibilitati tragice de fiintare pe care nu le poate tine in friu (eliminarea rasiala, bomba atomica sau cea ecologica, manipularea maselor imense de oameni prin mediile informationale, inclusiv manipularea istoriei, ca in Palestina sau Cosovo, intoleranta religioasa sau etnica, si, prin acumularea iresponsabila de iluzii, bomba informationala!!!).

Dar, cum scopul acestei lucrari este cautarea stiintifica a *"leaganului comun al dedublarilor"* sa cercetam cea mai fundamentala notiune geometrica care a tinut loc in preistorie de leagan al cunoasterii simbolice. E vorba de unghi, de actiunea orientata spiritual, bital, spre o tinta reala cu ajutorul simbolurilor create de om. Am aratat in alta parte (*O istorie geometrica a lui Homo Sapiens*) ca o actiune poate fi reprezentata cel mai simplu, mai comod, mai convingator si mai aproape de realitate printr-un unghi geometric. Dar unghiul geometric nu este doar un instrument de lucru al omului, ci al intregului cosmos si se aplica unui punct tintit. Actiunea Devenirii se manifesta, cel putin in aria cuprinsa de mintea omului, unghiular. Cele mai importante si mai indestulatoare semne pentru a transmite si depozita informatia (despre relatiile omului cu probabilitatea, adica cu desavirsirile sale spirituale care pot fi atinse doar prin actiuni secante de trecere dintr-o lume in alata) cu acest AA (angle alphabet, cum l-a denumit I. Vartic) sint un simplu unghi geometric

orientat in moduri diferite: spre dreapta >, spre stinga <; se polarizeaza conflictual >< sau benefic, rombic <> (rombul este “titina lumii”, spune rominul, adica constructul pe care se tine intregul cosmos), in Jos - V, sau in Sus - Λ.

Ce este unghiul? Definitia moderna este urmatoare: figura geometrica formata din doua semidrepte care pleaca din acelasi punct. Definitia preistorica era, se pare, alta: figura geometrica formata din doua semidrepte care tintesc acelasi punct. Nu este de mirare, deci, ca un cercetator atit de bun ca Ernst Cassirer greseste atunci cind sustine ca omul primitiv nu diferentia sfera existentei de cea a semnificatiilor.

Mai mult decit atit, incrustarea-algoritm cu unghiul primordial de la Mitoc (amintim aici ca incrustarile pe os sint si acum o lucrare foarte greu de realizat [V, VI], iar perfecctiunea taieturilor paleolitice de la Mitoc, Mezin sau Cuina Turcului mai vorbeste si de faptul ca cei mesterii taietori cunosteau perfect arta “ornamentarii”)

-<

ne arata ca punctul de aplicare a actiunii unghiului se afla pe un segment de linie dreapta inteles ca principiu dihotomic de relativitate ce imparte unghiul in doua parti egale (lucru vizibil nu doar pe amuleta de la Mitoc, ci si in verticalitatea apriorica a desenului geometric de la Mezin, Cosauti sau Cuina Turcului).

Unghiul era, astfel, dedublarea unei linii orientate spre o tinta, oblic fata de planul de simetrie, relativ al actiunii. Acest plan este in general o linie dreapta care uneste locul in care se afla cel care va realiza actiunea si tinta ce trebuie cucerita. Or, pentru a reprezenta o actiune omul are nevoie de un plan preliminar care orienteaza viitoarea actiune dihotomic, de o linie de actiune cu doi poli (de pilda - arcasul si tinta). Daca vrem sa cerem ceva de la Cer este deosebit de important sa ne lamurim in problema liniei verticale cu capete polarizate care face posibila comunicarea paminteanului cu Fortele Cerului si ale Pamintului (asa cum este ea trasa pe *calca* de la Pruncul), despre care am mai vorbit. Actiunile omului, rugi, ofrande se vor orienta pe aceasta linie verticala pe care va veni (vine) si reactiunea Cerului.

Or, crearea unui actiuni-unghi, ruga-ofranda, sacrificiu sau ritual, adresata Cerului prin orientarea pe o verticala cu doi poli siguri Sus si Jos, necesita cunoasterea fundamentala, fie si prin revelatie, a dedublarilor (deci si posibilitatile sufletului de a-si orienta fiintarea spre unul din polii dedublarii cosmice). Ce este, atunci, un unghi? Este unirea a doua linii neparalele intr-un punct (real sau imaginar, probabil sau sigur). Constructiv, ungiul se realizeaza prin desenarea unei linii care se termina in acel punct si apoi desenarea altei linii, care se termina in acelasi punct, dar nu coincide cu prima. Oricind unghiul poate fi impartit in doua "parti egale" si astfel a doua linie a unghiului reprezinta o dublura simetrica a primei.

Un unghi, astfel, este dedublarea simetrica a unei linii oblice orientate spre punctul din planul actiunii omenesti (exact ca pe inscrisul geometrico-matematic de la Mitoc). O linie, singura, nu reprezinta o actiune. Pentru a deveni forta ea trebuie incarcata cu toata puterea opozitiei sale simetrice. Mai mult: pentru omul primordial si un grup de linii paralele nu reprezinta o acsiune. Ce, atunci?

Actiunea, pentru a deveni forta, trebuie incarcata cu Sus si Jos, cu Stinga si Dreapta, cu Fata si Spate, cu + si -, cu Yang si Yin, cu Rast si Istr (vezi problema simbolurilor europene de tip Yang-Yin in cartile noastre "*Drumul spre Kogaionon*" sIt sau "*O istorie geometrica a lui Homo Sapiens*"). Mai mult, noi credem ca puterea dedublarilor simetrice in unghi ca simbol al actiunilor omenesti este de asa natura ca actiunea reala are putere doar atunci cind este echilibrata cu cea din posibilitate, din oglindire, din gol (si, inca, nu desfasuram aria actiunii acestei nuante spirituale pina la oglindirile descrise de Krisna in "*Bhagavad-Gita*").

~n cartea sa Cassirer da pilda unor cercetari din domeniul patologiei vorbirii. Citindu-l pe un patolog vestit (Kurt Goldstein) Cassirer arata ca omul care are o paralizie la mina dreapta refuza cu indirjire sa spuna *"Eu pot scrie cu mina dreapta!"* fiindca el in realitate nu poate scrie cu mina dreapta. ~n acelasi timp el pronunta usor *"Eu pot scrie cu mina stinga!"* fiindca in realitate poate scrie cu mina stinga. Omul refuza cu indirjire sa se implice in posibilitati ne-reale. Experimentul, ni se pare, are o prelungire existentiala nemaipomenit de importanta. Gindirea sau cunoasterea simbolica, odata acceptata de om prin cunoastere proprie sau revelatie, face parte din realitatea umana si de aceea el o practica cu atita pasiune, indirjire si usurinta.

Unghiul este o dedublare a unei linii de actiune aplicate oblic pe o linie din planul fiintarii omenesti. Punerea cap in cap a doua unghiuri reprezinta simbolic anihilarea fiintarii (si chiar a fiintarilor). Rombul, la capatul opus al posibilitatilor de orientare a doua unghiuri, este o dedublare-polarizare spectaculoasa a unghiului care face posibila la nivel cosmic regenerarea materiei spirituale, renasterea fiintelor omenesti. Rombul apare in reprezentarile oamenilor mult inaintea patratului si a dreptunghiului si aceste reprezentari trebuie studiate cu toata seriozitatea de oamenii moderni de stiinta (pentru a nu cobori viata spiritului pe pamint in forme ne-umane). Zig-zagul este o intreaga cavalcada de dedublari ale unui unghi. Triunghiul este cazul limita de inchidere, de terminare a dedublarilor unghiului pentru a se incepe un nou ciclu de viata.

Cineva va spune: ginditorii primitivi nu puteau realiza cunoasterea asta. Dovezile arheologice indica tocmai contrariul acestei teze: ginditorii primitivi erau oameni primordiali, nu primitivi si puteau mult mai mult decit ne inchipuim noi, inclusiv sub aspectul cunoasterii simbolice a posibilitatilor omenesti. Omul modern, europenizat prin pragmatismul tehnologic, egoist prin excelenta, vrea cu putere ca desavirsirea spirituala a lui Homo Sapiens sa urmeze logica evolutiei tehnologice. Mai intii casa, ceramica, metalurgia, agricultura, motoarele, bombele, internetul - si mai apoi desavirsirea spirituala. Realitatea este, insa, de factura vedica sau taoista, budista, hindusa, crestina sau musulmana: desavirsirea spirituala, inclusiv tehnicile de desavirsire spirituala, sint primordiale (am indrazni sa spunem - genetice), cu certitudine, au fost cunoscute de om (sau i-au fost revelate omului) mult (chiar foarte mult) inaintea revolutiilor tehnologice (declansate, probabil, prin revolutia neolitica - ceramica, metalurgie, agricultura). Iar activitatea spirituala o privim, in primul rind, ca reactie la uritul fiintarii limitate de moarte si dorinta patimasa a omului de a se uni dupa moarte cu Personalitatea Divina Suprema.

Aici intervine sciziunea clara intre felul cum pune problema Kant, Cassirer si noi. Deosebirea realitatii de posibilitatile de a fi ale realitatii nu intra in domeniul de fiintare al omului primordial. Realitatea includea fortele Cerului si ale Pamintului (Subpamintului) pe care omul le putea consulta, provoca sau cuceri (unindu-se cu ele, uneori, in devalmasie). A transforma o femeie in pasare nu era o problema imposibila din punctul de vedere al lui Socrate (vezi Platon, *Alkiona*). Legendele si miturile tuturor popoarelor abunda de transformari si metamorfoze azi devenite imposibile, de calatorii spre spatiile

de limita unde locuiesc zeii si zeitele, tehnici de trecere in lumi ce stau dincolo de puterea Timpului pamintenilor (vezi basmul *rominesc "Tinerete fara batrinete si viata fara de moarte"* la Petre Ispirecu [II]), treceri realizate de regula cu ajutorul oamenilor de limita (sihastri, asceti, unchiasi etc).

Tehnicile Yoga sau cele taoiste sustin si ele ca pentru omul primordial nu era o problema sa zboare, sa fie invizibil, sa mearga pe ape, sa aduca ploaia sau s-o opreasca etc. Mai mult: prin asceza, gnoza si meditatie omul poate trece in planul de fiintare al zeilor (sau demonilor). ~nca si mai mult - omul se putea contopi prin aceste tehnici de non-actiune (dar si actiune, daca nu era rivnit fructul actiunii, cum sustine Krisna in Bhagavad-Gita) cu entitatea suprema, cu Brahman (care este si Atman).

Care era (si este) conditia principiala a acestor tehnici? Trecerea in imposibilitate a rivnirii fructelor actiunilor omenesti (desi tehnicile tantrice si unele scoli taosite au alt punct de vedere, care nu exclude excesul de alcool, sex, hrana), lucru repetat de mai multe ori de Krisna in vestitul dialog cu Arjuna (da-mi mie toate fructele actiunilor tale). Miza pe tehnicile spirituale, pe asceza, nu pe tehnologii si consum. Omul nu lua de la natura pentru a fi aici, ci se desavirsea spiritual (sacrificind toate fructele actiunilor sale) pentru a fi dincolo, impreuna cu Personalitatea Divina Suprema. Omul dadea (inclusiv posibilitatile sale de fiintare), nu lua (posibilitatile altora de fiintare). Nu zadarnic Lao Tzu spune despre acele timpuri: era bun acel cirmuitor despre care oamenii nu stiau ca exista.

O cercetare stiintifica atenta si binevoitoare arata ca si in Europa primordiala (din paleoliticul superior si neoliticul timpuriu rustic, deci mult inaintea civilizatiilor urbane mediteraniene si asiatice), mai ales in partea ei de Sud-Est oamenii au cunoscut aceste tehnici de desavirsire spirituala (Pytagoras, Heraclit la greci reprezinta virful aisbergului spiritual sud-est european, radacinile caruia sint in preistoria predinastica si chiar in paleoliticul mijlociu, magdalenian din Balcani, Carpati si bazinul Dunarii, primul fluviu sacru al Omenirii). Scoaterea din posibilitatile omenesti a desavirsirilor spirituale ale oamenilor primordiali a marit drastic cererea de la natura si, mai ales, luarea de la natura (dar si de la sine, de la om, cum accentueaza Heidegger, lucru care a influentat categoric pierderea calitatilor spirituale primordiale) cu ajutorul tehnologiilor tot mai puternice si mai sofisticate (descoperirea si controlul carora nu necesita asceze si meditatii ascetice, desavirsire morala si spirituala, altruism, distantarea clara de facerea raului prin acumulari

materiale si prin abuzul dominatiei). Dar despre aceste nuante de fiintare omeneasca vom mai vorbi.

Domeniul posibilitatilor sale - da. Domeniul posibilitatilor lui Dumnezeu - nu.

Omul modern trece egoist peste aceasta limita si se indirjeste, ca si Darwin, sa cunoasca cum creeaza Dumnezeu. Omul primordial nu indraznea nici macar in vis (adica in posibilitati) sa treaca podul acesta de ignoranta fiindca stia sigur ca este o imposibilitate, o zadarnicie, o desertaciune - echilibrul pe care se tine Cosmosul nu poate fi nici schimbat, dar, mai ales, mentinut de firavul om (tehnicile spirituale ale omului primordial nu exclud, insa, posibilitatea unirii sufletului omenesc cu spiritul divin prin desavirsire spirituala, nu prin reactii sinucigase termonucleare). Sint lucruri pe care nu le putem cere *Cerului (a cere* de la *Cer* - interesanta etimologie) sau zeilor. Sint intrebari care nu pot fi puse lui Dumnezeu. Omul primordial stia, ca si Heidegger, ca Dumnezeu nu poate fi pus in cauzalitate. Sint limite peste care nu putem trece. Sint limite peste care este periculos sa trecem, chiar daca Krisna ne anunta ca cei care ii vor urma calea se vor contopi cu el (Krisna este Personalitatea Divina Suprema care creaza necontenit, acum, pentru a se mentine in echilibru intreaga Creatie fiindca "*Daca eu nu m-as afla tot timpul neobosit in actiune, toti oamenii, o, fiu al Prithiei, mi-ar urma calea. Aceste lumi ar pieri daca eu nu mi-as indeplini fapta; as fi cel care face haos, as duce la pieire fiintele*" /*Bhagavad-Gita*, III, 23-24; trad. rom. Sergiu Al-George/)...

De cind dureaza aceasta activitate neogoita a lui Krisna care tinteste si "*unirea sufletului omenesc cu cel divin*" sM. Eliade, IIIt? "Misterul suprem", spune Krisna, nu este o inovatie de acum, din clipele cind tu, o, Arjuna, duci razboiul acesta necrutator cu verii tai. Eu l-am acomodat numai acestei realitati istorice, necesitatilor de moment ale ordinii cosmice. Misterul a fost dezvaluit lui Vivasvan, zeul soarelui, care i l-a revelat apoi lui Manu, tatal omenirii, iar Manu i l-a transmis lui Iksvaku (*Bhagavad-Gita,* IV,1). "*Astfel aceasta stiinta suprema a fost primita prin lantul succesiunii discipolilor, si pe aceasta cale au priceput-o aceasta traditie rsi-regii (in text* "rajarsayah" *- regii-sfinti); dar datorita scurgerii timpului lantul succesiunii a fost intrerupt, si de aceea aceasta stiinta parea a fi pierduta*" (*Bhagavad-Gita,* IV, 2).

Aceasta fenomenala si destul de cunoscuta pledoarie a lui Krisna pentru vechimea supremului mister de devenire a omului (care e cladit pe fundament de tehnici spirituale, fie ca e vorba de gnoza, yoga sau actiune fara jinduirea fructului) urmareste aici o cotitura (*das Kehre*, zice Heidegger) aproape egoista pentru omul european. Antichitatea stiintei lui Krisna are un izvor (nu e vorba de timpul cind misterul a fost dezvaluit lui Vivasvan, zeul soarelui, cel care ne daruieste caldura si lumina, ci de realitatile acestei ultime Kali-yuga din care, se spune, am parcurs deja peste 5000 de ani din cei 432 000), si acest izvor curge in patria arhaica a aryenilor, care nu este India, ci careva spatiu-matca din Europa de Est sau Sud-Est, spatiu care a fost parasit de aryeni tocmai in anii cind s-a terminat neoliticul sud-est european si a inceput epoca predinastica, adica a marilor constructii orasenesti, in Sumer si Egypt.

Or, cea mai importanta descoperire a omului preistoric, adica primordial, a fost tocmai cea a limitelor sale fizice si spirituale. Producerea geometrica (noi o numim revolutie geometrica), simbolul (unghiul actiune in demersul nostru), ca producere primordiala a omului spiritual, a intrecut astfel cu mult imblinzirea animalelor si construirea caselor, arderea oalelor de lut si metalurgia nativa, motoarele cu apa sau vint, motorul cu aburi, cu benzina sau cel de racheta. Fiindca la baza constructului simbolic sta cunoasterea fundamentala a naturii dihotomice a lucrurilor si fenomenelor din tot Cosmosul (dezorganizarea ordinii pamintesti deranjeaza ordinea din ceruri si Krisna coboara pe pamint pentru a reface ordinea). Partea noastra de actiune aici, in realitatea paminteasca, este echilibrata momentan de partea noastra de non-actiune dincolo, in gol, in realitatea mareata a Cerului si a Cosmosului (cu cit mai mult rau facem noi aici, cu atit mai mult efort de bine trebuie sa faca zeii acolo pentru a sustine ordinea cosmica, dar mersul omului pe calea relelor are o limita: minia zeilor, care este necrutatoare).

Pomul existentei reale pamintesti este o oglindire a pomului existentei (actiunilor) reale, de acum, a Cosmosului. Orice actiune naste spontan o reactiune. Plinul este echilibrat de gol. Unghiul este echilibrat de liniile paralele. Fiintarea cosmica este universal dihotomica.

Mai mult, spune Lao Tzu: tocmai golul dintre spitele rotii creaza puterea rotii (*Tao Te Thing*, 11). Tocmai golul dintre peretii casei, creaza puterea casei. Tocmai golul din curbura podului, creaza puterea podului (lucru cercetat cu pasiune si de Heidegger - vezi "*Construire, locuire, gindire*"): dar toate acestea la nivel simplu de intelegere, ignorant. Fenomenul este cosmic si nu

poate fi nici macar discutat (cum ne sfatuieste cu bunatate si Bhagavad-Gita, si Lao Tzu). Natura existentei, tocmai din acest motiv, este ne-inerenta. Efortul Cosmosului de a mentine in echilibru devenirea sa (prin consumul de sine, cum sustine si Platon [IV]) nu intra in domeniul de actiune al omului (desi omul se amesteca cu actiunile sale necugetate in bunul mers al ordinii cosmice si atunci Krisna vine pe pamint sau trimite un mesager, ca sa faca ordine).

Ruga omului, adresata Cerului, nu tinteste modificarea naturii Cerului sau a Pamintului (adica scoaterea din posibilitati a unor resurse de existenta dosite de Cer pentru zilele cu adevarat grele ale fiintarii spiritului universal), ci deschiderea tuturor posibilitatilor omenesti de a fiinta armonios pe pamint si in Cosmos si de a avea dreptul la "*unirea sufletului omenesc cu cel divin*" in mareata polaritate care mentine acest Cosmos in echilibru, adica in devenire. Natura constructului simbolic, ca proiect al acestei deveniri, nu trebuie cautata nici la limita posibilitatilor omenesti (ghiftuirea omului cu prajituri, salamuri, fripturi, ciorbe, inghetate, cafele, tigari, bere, vin, whisky, discoteci, restaurante, masini, sex, mode etc, etc - ele fac parte tot din provocarea limitelor de fiintare, dar testarea lor nu ne incununa fiintarea, ca si surfingul eroilor pe maretele limite naturale - uragane, turbulente, frig, caldura, pojar, eruptii vulcanice sau, mai recente, catastrofe tehnologice sau umanitare), nici in iuresul actiunilor globalizatoare omenesti (desi noi sintem convinsi ca tehnologiile informationale devin unica noastra sansa de salvare a Pamintului ca loc de fiintare a fiintei), ci in ochii omului actual indreptati multe milenii in urma (dar nu mai multe de 30) spre Cerul instelat, spre rotirea spectaculuoasa si impreuna a miliardelor de stele din Calea Lactee, spre W-ul Casiopeei sau cupa (aproape dacica) a Dragonului. Natura constructului simbolic, deci si a "*dedublarii reprezentarilor*" trebuie cautata in situatia cu totul exceptionala a fiintarii spirituale pe acest pamint mirific, fiintare care, in pofida trecerii timpului si a erodarii grundului primordial, nu pierde si nici nu vrea sa piarda legatura cu spiritul universal care l-a plantat aici pentru un scop revelat deja omului (prin Vivasvan, sust*ine Bhagavad-Gita*, IV, 1) chiar la primul pas al existentei noastre pamintesti.

REFERINTE

Andrei Vartic, *Drumul spre Kogaionon*, Basarabia, Chisinau, 1998
Petre Ispirescu, *Legende sau basmele rominilor*, Minerva, Bucuresti, 1989, p.27

Mircea Eliade, *Yoga, Nemurire si Liberatate*. Humanitas, Bucuresti, 1997, p. 138
Platon, *Timaios*, in "Socinenia Platona", T. 6, Moskva, 1879, str. 390-405. "*El este facut cu atita iscusinta,* - sustine Timaios despre Cosmos, - *ca propria lui distrugere ii este hrana"*.
A. K. Filipov, *Antropomorfniie statuatki iz Mezina,* in "Plastica in risunki drevnih kulitur", Nauka, Novosibirsk, 1983, str. 34- 38. Autorul scrie despre incrustarile de pe pasarelele de la Mezin:"*Prima impresie este ca aceste incrustari nu au fost realizate cu instrumente din piatra, ci cu cutite de otel extrem de ascutite*".
A. C. Sitnic, *Gravirovannii risunoc na costi s mustiersckoi stoianki pod Trenopolem,* in "Plastica i risunki drevnih kulitur", Nauka, Novosibirsk, 1983, str. 39-46

V. Reactia la construit

Distanta dintre constructul simbolic din aurignacianul tirziu si gravettianul timpuriu (unghiul, liniile paralele, meandrul, virtejul, rombul, triunghiul, zig-zagul, unda, M-ul si W-ul etc.) si constructul casnic neolitic (casa pe fundament solid, ceramica, metalurgie, agricultura) este imensa in timp - aproape 20 de milenii. Iar toate aceste constructuri "casnice" neolitice vor fi pictate si incrustate cu simbolurile geometrice paleolitice inca mult timp. De ce Homo Sapiens din paleolitic, acelasi care a construit ceramica si a inventat plugul, nu s-a grabit atita cu inventiiile astea?

Mai departe: desi casa apare inca in paleoliticul european (vezi, de pilda, relatarile, citate dupa A. Cernis, despre satul paleolitic de la Molodova, de pe Nistru, din musterian), adevarata furie a constructiilor de case si temple gigantice nu se dezlantuie in Europa de Sud-Est, patria probabila a primelor case (necesitate dictata si de convietuirea cu Marele Ghetar care-i aducea omului cantitatile necesare de hrana, dar il si proteja de bolile virotice si bacteriologice, si chiar ii intarea imunitatea) ci in Rasaritul Apropiat, in Egypt si pe valea Indului, la Mohenjo-Daro si Harrappa. Or, daca aparitia casei si a satelor era justificata temeinic intr-un spatiu dominat si de vinturi, si de ploi reci, si de troiene, si de fiare puternice, si de turme uriase de reni sau mamuti, furia constructiei care i-a prins pe constructorii sumerieni, egypteni sau indusi pe la 3200 BC e de-a dreptul nelamurita. De ce acolo, in Sud, s-a intimplat sa se nasca si sa se dezvolte orasul, si nu in patria casei, unde frigul, ploaia si vinturile o cereau din ratiuni temeinice de fiintare?

Or, chiar si dupa dezvoltarea exceptionala a oraselor sumeriene si anatoliene, cele europene au intirziat inca cu citeva milenii. Raminind profund casnica, Europa s-a urbanizat foarte greu. Atunci cind aheii cucereau Troia, o multime impresionanta de orase sumeriene, babiloniene, egyptene, harappiene erau deja acoperite de nisipuri, praf si uitare. Cele existente pe atunci, insa, desi

cunosteau si scrisul fenician, si pe cel cuneiform, nu ne transmit nici o veste despre acest razboi singeros care s-a intimplat la mica departare de Fenicia (asa de parca cineva ar cuceri in zilele noastre New York-ul timp de 10 ani si pe nimeni in lume nu ar interesa treaba asta).

Dar, straniu lucru, cucerirea Troiei transmite ideea orasului in spatiul european al Greciei, apoi si al Italiei. Orasul cucereste Europa dinspre spatiul sau cald, nu dinspre cel rece, spatiu care, cum demonstreaza descoperirile arheologice, era locuit de o multime uluitoare de oameni, oameni care au refuzat cu indirjire orasul pina in epoca moderna. Nici comoditatea incalzirii centralizate, nici baile de apartament, nici toaletele unite prin canalizare, nici bucatariile comunale, baile publice impresionante, cuptoarele masive de copt piine, nici bazarurile interminabile, nici manufacturile devenite fabrici, nici templele marete, nici terenurile de dans, nici paradele iubirii, nici teatrele, nici bibliotecile - nimic din toate astea nu i-a atras pe oamenii rustici europeni spre convietuirea oraseneasca din Orientul Apropiat, Egypt sau Valea Indului. Dimpotriva - epoca moderna sta fata-n fata cu un fenomen pe cit de ciudat, pe atit de jinduit de milioane de oameni - traiul intr-o casa pe pamint, undeva la periferia marilor orase, sau chiar la tara, departe de placerile, zgomotul si luminile naucitoare ale megapolisurilor (descrise cu geniu de N. Gogol, inca in prima jumatate a secolul XIX, in “Nevski prospect”).

O adevarata reactiune la construitul urban, trecut peste limitele de convietuire cu naturalul, reactiune care traieste cu putere in sufletul omenesc inca din paleolitic, iese la iveala din spatiul european al locuirii omenesti. Raminind naturalmente “casnic” (repetam mereu uluitoarea definitie a lui Alecu Russo), omul european a admis urbea in fiintarea sa destul de tirziu fata de lumea sumeriana, egipteana sau indiana. Un exemplu uluitor in acest sens este lumea getica care, traind coasta in coasta si cu cele 9 orase grecesti de pe malul Marii Negre, si cu popoarele de care de dincolo de Nistru, a refuzat cu indirjire urbea si scrisul pina dupa Evul Mediu, raminind, totusi, o civilizatie a casei, a modelului casnic de fiintare. Acel misterios *Jus Valachum*, care mai refuza si aurul, si marirea, si construitul somptuos, nu a fost rivnit nici de civilizatia Romei, de popoarele de care si astfel spatiul carpato-dunarean a adus pina in modernitate mesajele uluitoare ale desavirsirii omenesti prin civilizatie casnica rustica si al mintuirii prin armonizarea construitului spiritual omenesc cu cel natural, cosmic.

Pentru a se mintui (pentru a se uni la trecerea in ne-fiinta cu sufletul suprem sau cu cel al stramosilor) omul rustic nu are nevoie de temple uriase, gigantice piramide, ritualuri sau sacrificii imense, la desfasurarea carora participa, de multe ori ca simpli spectatori, multimi uriase de oameni. Este de ajuns experienta spirituala simpla, dar deplina in sens casnic, a fiecarei fiinte in parte. Ca si in cazul brahmanilor, ascetilor hindusi, aceasta desavirsire este strict personala (desi slujeste interesul comunitar, iar fructul care reiese din actiunile desavirsirii sint sacrificate zeilor); poate fi realizata in padure, in mici pesteri sapate in sinul naturii (orientate, ca regula, spre nord, ca cele ale anahoretilor daci), departe de zgomotele lumii (prin gnoza, asceza si yoga). Ca semn al destinului omenesc pe pamint, identic cu destinul Cosmosului, ultima Kali-yuga, yuga vedica a decaderii omenesti, a debutat cu trecerea de la viata simpla, (armonizata cu natura si cu posibilitatea de a intrerupe ciclul reincarnarilor pentru a face parte din spiritul suprem - prin gnoza, asceza si yoga), la viata citadina si la colosalele constructii sacrale menite sa-l transporte in lumea zeilor pe un singur muritor (regele sau marele preot) fara tehnologiile spirituale primordiale (de care, cum aratam, stia si Lao Tzu). Experienta spirituala, desavirsirea spirituala a oamenilor predinastici nu mai era deajuns pentru acesti oameni polarizati piramidal fata de primordialii sferici [I]. Aparitia oraselor si a templelor, a mormintelor somptuoase, a complexelor arhitectonice mortuare colosale, a intregii iconografii deice, realizata in picturi imense rupestre sau in statui uriase reprezinta de fapt decaderea spirituala a maselor de oameni si a liderilor lor. Ea mai arata ca arhivarea fara noima a experientei curgerii duce inevitabil la construiri uriesesti care pot infunda izvorul curgerii (lucru pentru care au fost anihilate). Polarizarea sudica a urbei fata de spatiul rustic european demonstreaza cu prisosinta acest lucru. Nu este intimplator ca arienii, chiar daca nu ei au distrus din temelii civilizatia urbana harappiana, nu au sustinut-o mai departe, iar construirea maretelor temple din Industan este o opera recenta, medievala, moderna, o reactie brahmana la invazia religiilor monoteiste din Vest prin construit monumental.

Or, civilizatia urbei nu mai este o "*civilizatie casnica*". Populatiile rustice ale Europei preistorice si istorice, care au refuzat pina in Evul Mediu, cu indirjire, orasul si templele uriase, iconografia de lux si ritualurile religioase la care participa multimi uriase de oameni, au trait (si mai traiesc inca) in mai multa armonie si cu lumea Pamintului, si cu cea a Cerului. Construitul arhitectonic imens, nearmonizat cu cel natural (casa nu poate intrece inaltimea pomilor) a fost refuzat de aceste populatii tocmai datorita faptului ca era puternica personalitatea spirituala a omului, personalitate care avea dreptul si la

desavirsire spirituala in vederea mintuirii (de fapt acest drept era si este cel mai mare fruct al fiintarii) si la unirea cu Spiritul Suprem (cel putin in ipostaza acestuia de Cer, Brahmaloka, Insula a Fericitilor, loc unde stau zeii sau stramosii).

Lasam pentru alta data studiul faptelor omenesti care au urmat dupa "cucerirea Troiei" (de fapt, cucerirea Europei de catre ideia orasului, asta fiind si razbunarea troienilor care, prin Enea, ar fi fondat Roma). Este deosebit de interesant faptul ca populatiile sumeriene, egiptene sau preinduse care au mizat pe oras si au dezvoltat o civilizatie urbana de mari proportii, au fost cucerite pina la urma de populatii rustice, care posedau un grad de spiritualitate mai superior (aryenii, arabii), dar care nu au mizat mult timp pe oras (desi au locuit in preajma zidurilor uriesesti din vechime). Cunoasterea limitelor construitului, sau, poate, reactia naturala la construitul omenesc care domina natura, a pazit devenirea omului de catastrofele degradarii spirituale si fizice prin construitul fara hotare. Omul rustic al vedelor, al lui Lao Tzu, Budha sau Zalmoxis, dar si al *Mioritei*, al treimii naturale din hokku sau a sonurilor care rimeaza din poezia scalzilor, a lasat in urma sa mult mai putin plins si ruina decit civilizatiile urbane, mult mai multe sanse pentru o devenire decenta in acest cosmos imprevizibil, predestinat a se consuma pe sine insusi, decit tot scrisul civilizatiilor urbane.

Or, tocmai acum nu mai poate fi tagaduit faptul, dovedit arheologic, ca patria constructului simbolic, in special a celui geometric, dedublat inca din preistorie, de fond pentru devenirea omului chiar la aparitia lui, este Europa Sud-Estica, spatiul balcanic, dunarean, nord si vest pontic, carpatic. Este greu sa tagaduim si faptul ca acest construct a fost inchipuit (sau revelat) ca o punte spirituala intre om si zei, ca o tehnica si a zeilor, si a oamenilor de a nu polariza pina la conflictul desfiintator Lumea Paminteasca si Cosmosul, de a o orienta spre unirea rombica a contrariilor necesare, si, prin asta, prin limitele de romb ale fiintarii (nu este greu sa le calculam, asemeni redundantei, stiindu-se ca rombul este un patrulater cu unghiurile opuse, polarizate, egale) spre realizarea unitatii primordiale care, paradoxal, este un construct dedublat, format la limita din doua lumi paralele, *a fi* fiind echilibrat spontan de *a nu fi*.

Cunoasterea temeliei duale de fiintare si dedublarea reprezentarilor, pe care o tinteste cu geniu Claude Levi-Strauss, opera fenomenala a lui Homo Sapiens, scoasa din probabilitate timp de zeci de milenii (practic de prin mileniul 30 BC pina la mileniul 4 BC, cind se ridica primele dinastii sumeriene si egiptene) a fost si

este o conditie sine qua non a fiintarii omenesti. Tot ce este construit de om peste limitele acestui algoritm cosmic, este ruinat de virtejurile Devenirii. Meandrele construitului fara noima dedublarii si a echilibrarii constructului omenesc cu cel pamintesc si ceresc, sint desfiintate de virtejul care poate fi tinut in capastru doar cu infrinarea patimii de a-l intrece pe Dumnezeu sau, asa cum vroia Darwin, de a cunoaste cum creeaza Dumnezeu. Tornada devastatoare a urbei se naste chiar la umbra construitului nesabuit urban, fiindca cu cit mai inalt sau mai intins este construitul omenesc, cu atit mai catastrofale sint umbrele sau meandrele acestui construit, cu atit mai diabolici sint Minotaurii care le populeaza.

Atunci cind milioane de oameni se inghesuie pina la sufocare pe magistralele sudice ale Frantei pentru a petrece 10-15 zile dincolo de limitele urbei, tocmai atunci "*demonul comunicatiei universale*", intuit cu geniu de N. V. Gogol inca in "*Nevsky prospect*", nu numai ca isi arata coltii din devenirea sa virtuala, colti care nu sint mai mici decit zgiriie norii din Manhattan sau Tokyo, ci chiar insfaca cu ei sansele devenirii omenesti. Se stie ca prima creatura a lui Prajapati a fost Agni, cel care, in clipa urmatoare de dupa nastere, si-a rinjit coltii pentru a-l devora pe creatorul sau. Pentru a se salva, Prajapati a nascocit laptele cosmic, pe care l-a jertfit lui Agni. Ce lapte va trebui sa creeze omul ca sa se salveze de mrejele WWW-ului? - iata o intrebare pe care nici nu avem dreptul sa n-o punem.

Toate actiunile lui Homo Sapiens primordial erau indreptate spre acea tinta dedublata a fiintarii care urmarea sa echilibreze constructul spiritual omenesc cu cel natural, si pe cel al fiintarii cu cel al nefiintarii. Posibilitatea, doar posibilitatea, reintoarcerii in patria teica, construirea practicile spirituale care permiteau mentinerea in uz a acestei posibilitati, erau de ajuns pentru a se realiza si Devenirea, si destinul paradoxal de fiintare, si chiar, nemurirea *("…atunci el nu se mai naste in timpul creatiunii, iar distrugerea nu-l mai afecteaza"*, ii spune Krisna lui Arjuna; vezi *Bhagavad-Gita*, XIV, 2). Bogatia, aurul, dominatia fizica, spirituala sau tehnologica, parti ale activitatii gunelor pasiunii si ignorantei, erau dominate necrutator in timpurile preistorice de guna virtutii.

Dar, cu trecerea timpului omul a cazut tocmai din cauza ca a pastrat in preajma locuirii sale prea multe constructuri, inclusiv constructuri simbolice… Pasiunea pentru marile constructii arhitectonice si iconografice masoara de fapt decaderea spirituala a oamenilor si indepartarea lor de misiunea primita la iesirea din izvor. Pentru a se apropia de Cer, pentru a-l

provoca la actiuni benefice, omul urban a trebuit sa construiasca edificii tot mai inalte si mai intinse. Geometrismul acestor edificii marete, desigur, nu a picat tocmai atunci in mintea lui Imhotep sau Ghilgames. ~n anii cind se construiau piramidele gindirea simbolica geometrica, metafizica, numara in Europa de Sud-Est peste 25 de milenii. Timp in care omul est-european tocmai dovedise sa vada ca Polul Nord Ceresc s-a miscat pe un cerc urias si a ajuns in locul de unde s-a pornit.

Reactia la construitul fara noima, reactia la construitul care trece peste limitele de fiintare, polarizarea naturala a lumei urbane si a lumei rustice, face parte din legea dura a constructiei universale, care se polarizeaza de la sine, realizind de la sine un Cosmos "multicultural", lege pe care si oamenii si zeii incearca din rasputeri sa o puna in folosul fiintarii lor.

Spatiul balcano-carpato-danubian unde s-a descoperit sau unde a fost revelata aceasta lege inca in preistorie, nu a mizat pina recent pe construitul arhitectonic fastuos, nu a transformat imbicsirea urbana in structura serioasa de fiintare. Convietuirea in comunitati supraaglomerate in care caderea omului este foarte rapida, nu a gasit nici in preistorie, nici in epoca istorica partasi in Europa. ~n plina dezvoltare a orasului grecesc sau roman, Tracia, o tara (in sens etno-lingvistic si cultural) aflata coasta in coasta cu grecii si romanii (urbanizati dupa cucerirea Troiei) a refuzat cu indirjire urbea si alfabetul practic pina in epoca moderna (de fapt e vorba de epoca de dupa Evul Mediu). Si in România, si in Bulgaria, si in Albania sau Macedonia, Muntenegru, Serbia, Croatia, chiar si in spatiile de dincolo de aceste limite, Slovenia sau stepa rusa - Ucraina si Rusia, orasul si scrisul au fost un domeniu al prabusirii desavirsirii spirituale, al neputintelor omenesti de a se realiza prin sine insusi, prin forta personalitatii omenesti, trecerea din lumea mortii si a plingerii, in cea a zeilor, a stramosilor si a fericitilor.

Reactia europeana la construitul urban, arhitectonic, religios in epoca predinastica si cea care a urmat practic pina dincoace de Evul Mediu, a reprezentat de fapt (experinta urbana a epocii dinastice este acoperita astazi de mlastini, paduri si nisip) adevarata cale a spiritului omenesc si, posibil, curajoasa si virtuoasa lui menire: salvarea pamintului pentru fiintarile de acum si cele viitoare, pentru sansele pe care le au toti nascutii de a cuceri prin asceza si mila "Imparatia Cerului" (cum sustin crestinii). De ce spiritul universal a ales anume Pamintul pentru acest destin este o intrebare pe cit de chinuitoare

pentru Homo Sapiens, pe atit de necesara din punctul de vedere al Fiintarii acum.
Dar poate Homo Sapiens primordial a stiut raspunsul la aceasta intrebare? Poate cunoasterea mai buna a limbajului simbolic primordial, aparut de la sine sau revelat in foarte tinara comunitate omeneasca, limbaj care permitea nu numai depozitarea si transmiterea informatiei, ci si calcularea sanselor celor mai bune de fiintare, inclusiv a sanselor de re-intoarcere in Rai, ba chiar si provocarea acestor sanse prin construitul simbolic care scotea realitatile din probabilitati, a echilibrat fiintarea omeneasca cu intrebarea fundamentala a fiintarii.

De fapt forta cu care a cucerit crestinismul lumea europeana se bazeaza tocmai pe aceste fundamente spirituale, simple si desavirsite. Crestinismul primar, este, in fond, un puternic atac al spiritului arhaic european impotriva invaziei orasului si a templului gigantic. Biserica crestina se zideste in toate comunitatile agrare europene nu pentru a le urbaniza, ci pentru a le unifica spiritual. Straniu, dar rostul acesta unificator, desi a fost construit pe o piramida in capul careia sta un singur om, biserica catolica nu l-a putut realiza in Europa de Apus, urbanizata mai intens. In spatiul agrar sud-est si est european lucrul acesta l-a reusit Biserica Ortodoxa, sinoidala, fara un om in fruntea piramidei religioase.

Rolul deosebit pe care il joaca Femeia in crestinism (Maica Domnului), trinitatea Teica (care poate fi urmarita inca din paleoliticul magdalenian), desavirsirea spirituala prin ruga si asceza (post, ingradire puternica a pasiunilor si ignorantei, refuzul aurului si a construitului gigantesc etc), non-violenta si mila, bucuria desavirsirii spirituale prin asceza simpla, viata simpla, dar puternic spiritualizata din familie, refuzul constructiilor semete (de tipul templului lui Solomon sau a piramidelor faraonilor), sint si o prevestire pentru intregul neam omenesc de pe pamint, care este tot mai atras de aceasta minune stralucitoare a ignorantei - megapolisul, minune tragica pentru fiintare despre care nimeni poate nu a vorbit atit de puternic in Europa ca N. V. Gogol (care a si trait toti anii maturitatii in Germania, Franta si Italia) inca in veacul trecut, in plina epoca a clasicismului filosofic german si francez.

Dar si aceasta tema de discutie ca o posibila reactie la construitul arhitectonic neingradit face parte din subiectul “Nevki prospect”, care a fost cercetat de noi in alta parte (vezi “*Weg und WWW. A Portret of the World with Heidegger*”, Basarabia, 1999). Aici ne multumim cu aducerea femeii in prim planul

cercetarii, aducere realizata atit pe calea crestinismului ortodox, cit si (paradoxal la prima vedere) pe cea a realitatilor tantrice din hinduism sau budism. Demonul placerilor carnale, al pasiunilor pentru bogatie si dominatie nu poate cuceri sufletul simplelor femei din România care se roaga in taina pentru salvarea tuturor sufletelor omenesti pe podeaua rece, umeda a simplelor, nefastuoaselor manastiri ortodoxe din Nordul Bucovinei, rugi care aduna, iata, si in anul 2000, peste un milion de oameni la sarbatorirea sfintei Paraschiva la Iasi, in România de Est. Religia patriarhala, monoteista, a iudeilor a putut sa cucereasca spatiul grecesc si tracic, iar apoi Roma si intreaga lumea europeana, anume europeana, doar prin acceptarea femeii ca sfint, doar prin acceptarea treimii primordiale europene, aparute inca la Mitoc, ca ipostaza de fiintare a lui Dumnezeu, dar si prin refuzul constructiilor gigantesti religioase in primele 15 veacuri de crestinism. Lucrurile s-au intimplat si in Bizant, si in alte parti, asa de parca Dumnezeu a ruinat cu mina necredinciosilor templele care au intrecut masura in construit si mindrie dominatoare. Dar aceasta reactie la construit, fiind de natura ne-umana, nu intra in structura acestei cercetari.

REFERINTE

I. Andrei Vartic, *Kobayashi against Basho*, Basarabia, Chisinau, 1999

VI. Femeia sud-est europeana pe care n-a vazut-o V. G.Childe

Iata ce spune un vechi proverb antic indian: "*Acolo unde femeia este cinstita si aparata, acolo domneste bunastarea si zeii se bucura*" [I]. Cinstirea si venerarea femeii, cum arata reprezentarile iconografice ale omului din Paleolitic si Neolitic, este un dat de fond al fiintarii omenesti, o cunoastere primordiala pe care omul a primit-o chiar la aparitia sa pe pamint. De ce se bucura zeii cind femeia este cinstita, iata o intrebare peste care nu poate trece nici societatea pragmatica a Globalizarii, asa cum nu au trecut nici cele paleolitice, nici cele neolitice, nici cei care au fondat in India aryana curentele tantrice, nici cei care au pus temeliile canonului crestin prin adaugarea la monoteismul iudaic si a treimii sfinte, si a sfintei Nascatoare de Dumnezeu, si a unui intreg sirag de sfinti si sfinte, adevarati zei, cinstiti de comunitatile locale sau etnice in mod deosebit (cinstirea moastelor Sfintei Paraschiva, la Iasi, in România, cum am mai aratat, aduna anual peste 1,5 milioane de credinciosi ortodocsi si numarul lor este in continua crestere) . Tantrismul, cu toata bogatia lui de tehnici erotice sau carnale, este important si prin faptul ca a readus in plinul

tehnicilor spirituale hinduse si budiste femeia si substanta ei energetica - Sakti, atit de necesara si pentru realizarea Unitatii din afara timpului carmic.

Miturile agrare, miturile fertilitatii pamintului prelucrat cu instrumente nenaturale, sint foarte recente in comparatie cu timpul primordial al actualului om. Aceste instrumente sau industrii, provocate de *revolutia neolitica*, cum o defineste V. G. Childe, s-au creat in mileniile VI-V BC. Mii de ani inaintea agiculturii omul nu le-a cunoscut. Si, totusi, femeia era venerata si atunci. Cercetarea arheologica demonstreaza ca femeia a fost venerata chiar din clipa aparitiei lui Homo Sapiens actual pe pamint. Si, cum vom vedea, nu doar pentru rolul ei de "*nascatoare*".

Intrebarea cu privire la venerarea femeii inca in aurignacian este, dupa parerea noastra, la fel de importanta pentru fiintarea omeneasca ca si dedublarea reprezentarilor simbolice. Aceasta intrebare, provocata de descoperirile stiintei arheologice, aseaza cu temei primordialitatea omului din aurignacian in fata primitivismului declarat de stiinta moderna. Asa-zisa comuna primitiva era de fapt o comuna primordiala, iar compararea omului primordial din paleolitic cu comunitatile de culegatori si vinatori "*necivilizati*", cum arata si Claude Levi-Strauss nu demonstreaza ca acel om a fost primitiv. Raspindirea in larg a simbolismului geometric, a dedublarii reprezentarilor si cultul zeitelor demonstreaza ca arealul de functionare a comunei primordiale era imens, iar constructul simbolic, producerea cea mai raspindita a epocii, era practicat cu folos si in gravettian, si in mezolitic, si in neoliticul timpuriu. Daca aceste manifestari umane se leaga genetic de spatiul carpatic si nord pontic, de unde s-au cules reprezentari simbolice geometrice care par a fi adevarate enciclopedii (vezi, iara, amuletele de la Mitoc si Cosauti, pasarelele incrustate geometric de la Mezin, rombul paradoxal de la Cuina Turcului sau lanturile de romburi si triunghiuri de pe statueta cucuteniana de la Carbuna), atunci prezenta lor statistica, de implant civilizator, este urmarita pe toata lungimea nord planetara a Marelui Ghetar din gravettian.

Faptul ca aceste "*enciclopedii*" paleolitice si neolitice erau legate de statui mici de zeite pune nu numai problema legariii simbolismului geometric de polaritatea Cer - Pamint, Fata - Spate, sau Stinga - Dreapta (pe o figura umana, verticala prin esenta sa, modelata schematic macar un pic, aceaste polaritati pot fi aratate foarte clar). Femeia, cu rostul absolut de nascatoare si chiar regeneratoare a Fiintarii omenesti, demonstra aceasta polaritate mult mai bine decit barbatul. Lipsa chipului acestor zeitati feminine arata cit de mare pret puneau oamenii

acelor timpuri pe orice actiune (pentru a nu provoca o reactiune la chipul desenat sau sculptat ei nici nu il reprezentau). Dar mai era ceva, ceva care, probabil, punea femeia in legatura directa si cu destinul zeitatilor.

Cum au aparut in acea epoca primordiala tehnicile spirituale? Care ritualuri au fost mai intii? Cele de inmormintare, sau cele de nastere? Care mituri? Miturile vinatoresti sau cele cosmogonice? Sau, poate, mai intii au fost miturile maternitatii? Cel mai important cintec batrinesc al românilor (este vorba de "Miorita") este in fond un mit matriarhal si cosmogonic, fiindca nu promoveaza violenta si razbunarea, proprie comunitatilor patriarhale ale indo-europenilor, si cheama la moartea eroului, care e privita ca o nunta, ca o casatorie ritualica cu o "fata de crai", stelele cerului si umbra mamei. Faptul ca eroul din "Miorita", si din multe alte cintece batrinesti românesti, nu pomeneste de tatal sau, este un eveniment de importanta, maxima pentru intelegerea spatiului etno-cultural din sud-estul Europei.

Ca si acum omul nu putea sa nu observe repede de tot cu ajutorul instrumentelor formidabile din "dotarea" sa - (intimplatoare? evolutiva? entropica? prin revelatie? dotarea cu spiritualitate il face sa sa manifeste paradoxal din punctul de vedere al celorlate vietuitoare, pe la 32-30 milenii BC cu picturi reprezentative - naturaliste in Sud-Westul Europei si geometrice si dedublate in Sud-Est, in bazinul Dunarii) cum se formeaza plodul in oul de pasare sau in burta animalelor pe care le vina pentru supravietuire.

Dunarea a fost cea mai exceptionala magistrala de informatie in paleolitic - atit prin legatura intregii Europe cu "tarile calde" - ah, unde se duc in fiecare toamna pasarile calatoare? - cit si prin transmiterea informatiei vitale de-a lungul curgerii ei si chiar depozitarea ei in anumite praguri greu accesibile pentru neinitiati: de pilda la Portile de Fier, leaganul culturilor Cuina Turcului, Schela Cladovei, Lepenski Vir, Starcevo-Cris sau Vinca-Turdas. Si care era informatia vitala de prim rang? Probabil aceea care demonstra ca exista o singura cale de a pastra comunitatea omeneasca, aceea care aduce omul pe lume prin paradoxul care se intimpla in burta femeii. Studierea atenta a resurselor spirituale ale omului arata, insa, ca protejarea si cinstirea femeii ca unica nascatoare a noilor oameni, este nu doar o problema a oamenilor, ci si a zeilor. De ce?

Omul nu putea sa nu observe inca in timpurile primordiale ca lepadarea necrutatoare de ispitele materiale, de fructele actiunilor, te face mai puternic,

mult mai puternic decit toate celelalte vietuitoare. Omul nu putea sa nu observe ca cel purificat trupeste devine mai puternic spiritual (adica, in primul rind, mai destept). Cel care se purifica si spiritual devenea *"om batrin si bun, cu brazda pe cap"*, cum isi numeau pina nu demult românii batrinii din conducerea vechilor comunitati agrare românesti (si proto-românesti), cei care vegheau pastrarea si rostuirea vechiului *Jus Valachum* care domnea peste comunitatile vlahe fara ca sa existe domnitor. ~nainte de a intra in aceata fratie de oameni curati si destepti

(omul destept era o necesitate a comunitatii, dar el purta pe umerii sai si o imensa responsabilitate, fiindca deciziile acestor batrini destepti, "cu brazda pe cap", hotarau soarta intregii comunitati)

ei jurau cu o brazda de pamint pe cap, invocind anumite principii spirituale (adica ceresti), si daca le incalcau cereau sa-i ingroape acea brazda in pamint (adica in lumile de jos).

Asa juramintul cu brazda pe cap nu facea parte numai din instrumentele unui rit agrar, ci ne aminteste de timpuri inca si mai vechi decit aparitia agriculturii, de timpurile primordiale cind protejarea (de boli, de catastrofe naturale, de invazia unor straini), pastrarea si inmultirea comunitatii era cea mai importanta problema cu care erau investiti acesti oameni buni si batrini. Or, fara protejarea si cinstirea femeii lucrul acesta era imposibil. Brazda, interpretata in acest sens, reprezenta o legatura directa cu Zeitatea regeneratoare a Pamintului care era ridicata pina la inaltimea nimbului omenesc pentru a convoca si zeitatile Cerului la acest juramint.

Or, literatura mitologica româneasca (de pilda) ne povesteste mai ales de femei sfinte, legate de vatra Pamintului, de multe zeite bune care ajuta comunitatile omenesti in momentele de cumpana. Fortele raului - balauri, zmei - sint in cele mai multe cazuri de origine masculina si ei rapesc mereu fetele oamenilor pentru a se casatori cu ele. Zeitele (Sfinta Miercuri, Vineri sau Duminica) traiesc intre oameni si zmei, locuirea lor in sinul naturii, de multe ori ca regine a pasarilor si animalelor, marcheaza limitele locuirii omenesti. Aceste zeitati foarte vechi nu nasc alti zei, iar atunci cind vor sa se iubeasca paminteste cu barbatii de care se leaga prin dragoste, trebuie sa se desparta "pe veci" de nemurire. Si ele merg la pasul acesta. Ele lasa nemurirea pentru a gusta pina la capat din fiintarea omeneasca. De ce a dezvoltat poporul român (e vorba de o pilda buna sud-est europeana) aceasta tema in miturile si

legendele sale? De ce de multe ori pasiunea pentru lumea muritorilor este mai puternica decit cea pentru tarimul vesniciei?

Acest studiu nu urmareste sa dea raspuns la aceasta provocare a spatiului etno-cultural românesc si sud-est european. Si, totusi, este sigur ca acest raspuns nu poate fi intrezarit daca nu punem intrebarea cu privire la tehnicile de devenire spirituala ale omului din acest spatiu.

Aceste tehnici, cum arata devenirea spirituala a multor sfinti sud-est europeni, inclusiv a zeitatilor mai vechi, dacice si getice, nu erau altele decit cunoscutele tehnici vedice: gnoza, asceza sau yoga. Pentru a se lumina si a vedea corect hotarele fiintarii omenesti, eroii se retrag in pustietati, traiesc impreuna cu pasarile si animalele, se hranesc simplu din ce da pamintul si cerul si mediteaza, uneori asa de mult ca pasarile isi fac cuibare si scot pui in barbile lor.

Lucru acesta vadeste ca cel slab la prima vedere poate fi si cel mai puternic - vezi, in acest sens, multimea povestilor in care calul cel mai slabanog este si cel mai puternic, lucru care ne aminteste nu despre tehnicile cailor de a se desavirsi spiritual si fizic, ci despre cele ale oamenilor. Or, felul cum acesti sfinti si sfinte din basmele românesti rostuiesc destinele oamenilor vorbeste mai repede despre faptul ca devenirea lor spirituala urmareste dezlegarea nodurilor pamintesti si, mai ales, risipirea iluziilor de fiintare. Si cea mai teribila iluzie era si este cea care pune nasterea omului in alta parte decit burta mamei.

De altfel istoria dupletului om-cal ne poate da multe lamuriri in aceasta problema. La inceputurile magdalenianului calul apare spectaculos in desenele rupestre ale Cro-Magnonului, apoi dispare aproape complet, ca sa-si faca aparitia in forta impreuna cu triburile indo-europenilor care au spulberat vechea civilizatie matriarhala sud-est europeana, pasnica, "*luminoasa*", spune M. Gimbutas, a Vechii Europe. Or, noi credem ca tocmai disparitia calului din “uzul” uman - adica din straturile arheologice ale Paleoliticului Superior si Neoliticului Timpuriu - ne vorbeste despre un alt fel de civilizatie decit cea dominata de forta barbatului - adica de o civilizatie matriarhala, ne-razboinica - razboaiele ar fi decimat rapid putina comunitate omeneasca - chiar si cucutenienii si tripolienii nu mizau pe forta de viteza a calului, desi arheologii au gasit destule oase de cal in siturile cucuteniene. Lipsa calului si a tatalui in cel mai raspindit motiv folcloric si mitologic românesc - *Miorita* - ne

vorbeste, cum am aratat mai sus, despre faptul ca in acest cintec batrinesc ne sint relatate evenimente dinaintea cuceririi indo-europene a spatiilor carpato-danubiene. Aceasta cucerire putea fi si o revolta a izgonitilor din societatea matriarhala, care formasera comunitati puternice la hotare - lucru pe care il demonstreaza tocmai basmele cu zmeii si balaurii masculini de la hotarele convietiuirii acelor civilizatii (ei nu au femei si le fura cu violenta de la oameni).

Tehnicile de desavirsire spirituala, care, parca, fac parte din structura genelor responsabile de activitatea noastra spirituala, au fost repede descoperite de om si utilizate cu mult folos

(dat fiind ca urmind calea acestor tehnici omul devenea mai sanatos fizic si dobindea calitati intelectuale mai fine, de un grad mult mai inalt decit cei care nu le practicau - postul dinaintea unei vinatori il face pe vinator mai atent, mai dibaci, mai puternic decit animalul vinat, iar alungarea demonilor, adica a iluziilor, adica a posibilitatilor care aluneca fiintarea in construitul fara hotarele vitalului ii dadea sanse de devenire mult mai mari decit a celor care nu le practicau).

Anume prezenta genetica a caii binelui obtinut prin gnoza si asceza face posibila intrebarea cu privire la cunoasterea acestei cai de catre om multe milenii inaintea revolutiei neolitice. Desenul incizat pe amuleta de os de la Mitoc, NE Romania, 26.000 BC dovedeste cu prisosinta lucrul acesta.

In acelasi timp, dobindirea unor prinosuri intelectuale prin gnoza si asceza duce inevitabil la actiuni benifice sub aspectul fructelor obtinute din aceste prinosuri spirituale si intelectuale

(prin scris sau reprezentari antropice fidele ascensiunea este mai rapida, dar si mai iluzorie, si mai primejdioasa pentru comunitate, cea mai primejdioasa fiind desigur ascensiunea prin scrisul alfabetic care transmite infumurarea omului si nu necesitatea armonizarii actiunilor lui cu cele al Cerului si ale Pamintului).

Or, cum arata miturile si basmele sud-est europene, dar si poemul despre Ghilgames, cel mai rivnit fruct al fiintarii in acele timpuri, fruct obtinut in cazurile limita prin tehnici spirituale, este fiintarea insasi, nasterea unui copil intr-un cuplu [II] (de aceasta problema noi ne ocupam in eseul "*De la Fat-Frumos la Ghilgames*). Cuplurile se roaga lui Dumnezeu si Maicii Domnului, tin posturi, umbla pe la "cautatorii in stele" si pe la babele care stiu a descinta si, pina la urma, obtin dreptul de a naste natural, prin evolutia de 9 luni in burta femeii, un copil. In toate cazurile acest copil "*trimis de zei*" este nazdravan, iar de

multe ori el devine chiar nemuritor (vezi mitul românesc al "Lucefarului", al Soarelui si Lunii, al Balaurului etc). Rostul lui pe Pamint este acelasi in majoritatea absoluta a cazurilor: sa testeze hotarele fiintarii omenesti, sa puna noi limite de fiintare sau sa le intareasca pe cele vechi, sa refaca echilibrul natural al fiintarii. Calea nasterii unui asemenea erou, trimis de ceruri, in mod natural, din burta mamei, este unul din cele mai eficace mijloace ale Divinitatii de a indrepta omul de pe caile prapastioase ale desfiintarii.

Prinosurile materiale nesabuite, adica atribuirea “fructului actiunii” ca motiv de dominare piramidala a comunitatii, nu au fost tolerate din start de comunitatile omenesti. Eroii civilizatori, trimisi pe cale miraculoasa de zei (Fat-Frumos, eroul civilizator din basmele românesti, este o pilda clasica) cad in ispitele materiale sau in cele ale facerii de rau doar in masura in care aceste iluzii ale fiintarii betejesc din greu fiintarea omeneasca. Sacrificarea benevola, din inima, de la sine, a fructelor actiunilor omenesti

(multe obtinute mai ales prin forta intelectuala dobindita prin asceza si gnoza)

maresc forta spirituala a celui care sacrifica comunitatii fructul actiunii sale

(este superba pilda din vechiul colind românesc - *Cerbul*; eroul, un voinic destept, foloseste toate stihiile lumii, dar si toate prinosurile mintii si ale fortei sale fizice bine antrenate, pentru a gasi si vina Cerbul pe care nu si-l ia sie-si, ci il da dezinteresat intregii comunitati).

Sacrificiul “fructului actiunii” este, iarasi, un dat genetic al omului si autorul acestor rinduri este convins ca nu au trebuit multe generatii de oameni (incepind cu cei care pictau naturalist in Europa de Sud-West sau geometric in Europa de Sud-est pe la 30.000 BC) ca sa se inteleaga ca supravietuirea micilor comunitati omenesti paleolitice din Europa

(si tocmai roirea acestor comunitati a populat Pamintul cu actualul Homo Sapiens)

sta in prinosurile spirituale anonime ale comunitatilor, si nu in cele materiale sau personalizate in actul piramidal al conducerii comunitatii. Cei care au realizat aceste cunostinte prin proprie experienta

(in primul si in primul rind spirituala, lucru confirmat de marea majoritate a miturilor, dar si de lipsa din straturile arheologice a artefactelor menite sa domine material, cum ar fi aurul)

au devenit stramosii primordiali ai comunitatilor, cei care au reusit astfel sa treaca secantic dincolo de cercurile brute ale acestei lumi si sa ajunga dupa moarte in Cerurile libere cu totul de intoxicarea materiala

(lucrare care, pina la urma, provoaca in Ceruri o intoxicare spirituala ce poate fi spalata doar cu revenirea paradoxala in carma materiala, dar despre asta vom vorbi in finalul studiului).

Or, cind eroul din "Miorita" invoca in clipa mortii doar cerul cu stelele si icoana sfinta a mamei, sau cind cele 4 vrajitoare, despre care scriu tablitele de la Tartaria, il sacrifica pe cel mai batrin si mai bun, cum o cere ritualul (ciobanul din "Miorita" tot este cel mai bun, avind "*oi mai multe/ mindre si cornute,/ si cai invatati,/ si ciini mai barbati*"), se vadeste faptul primordial al cinstirii femeii nu numai de oameni, ci si de zei. Intrebarea, iarasi, este: de ce?

Cel care se va inarma in cercetarea antropologica, arheologica, lingvistica, etnofolclorica etc. cu o asemenea metoda de cercetare (intrebatoare, ca la Heidegger - vezi *"Intrebarea cu privire la tehnica")* va descoperi in curind ca aprinderea spontana, parca de la sine, a unei intregi constelatii de civilizatii urbane si dinastice (lucru deosebit de important) in Sumer, Egypt sau pe Valea Indului, nu este decit rodul (nu cel mai frumos sau benefic) ne-cinstirii femeii si a reorientarii spre dominatie piramidala a surplusului constructurilor spirituale ale omului, realizate peste 25 de milenii inainte de acest eveniment. Mai mult chiar, aparitia oraselor si a civilizatiilor urbane nu mai pare acum o dezvoltare progresiva (evolutiva) a lui Homo Sapiens, ci dimpotriva, o decadere a lui. Cit n-ar fi de "betonica" gindirea academica moderna, ea trebuie sa recunoasca (daca vrea sa cintareasca sansele omului in Globalizare) ca epoca Kali-Yuga despre care vorbesc atita indusii si budistii si-a inceput veacul ei de regres si cadere a omului odata cu aparitia civilizatiilor urbane, predinastice din Sumer, Egypt si Valea Indului (acum vreo cinci mii de ani!!!). Adica odata cu lichidarea matriarhatului (de care, se pare, omul din Globalizare re chiar mai multa nevoie decit cel din matriarhat).

Tot in acest domeniu corect de investigatie trebuie sa incapa si "straniile" cunostinte ale lui Platon despre Cosmosul care se consuma pe sine ritmic, cuantificat, ireversibil sau despre *posibil* si *imposibil* in domenii care intrec cu mult cercul investigatiei stiintifice moderne. Mitul stiintific modern al omului primitiv, ignorant, trebuie scos din reteaua manualelor scolare si universitare.

Omul primordial sintem tot noi, dar cei paziti de invazia demonilor si a iluziilor desarte si de izvorul primordial, si de arhetipul fundator al mamei din care, cum vom vedea, se naste si om, si zeu. Totul a devenit desertaciune din clipa cind acest rol fundator al fiintarii a fost neglijat, cind "*casnicia*" nu a mai fost pazita de femeie, cind devenirea omului a fost pusa sub algoritmul necrutator al Piramidei si al celui care sta in virful ei.

Or, daca cineva vroia sa faca un rau deosebit micilor comunitati omenesti care colindau Europa pe la 30.000 BC (si anume urmasii acestor comunitati, repetam, au implantat mai apoi cunostintele pe intregul pamint - vezi ca pe atunci in America omul nici nu aparuse inca) el fura sau le stirpea femeile (arheologul Marc Tcaciuc a desoperit in Basarabia, la Rudi, gropi de inmormintare a unei culturi antice incerte, in care au fost aruncate de-avalma femei si copii dezmembrati). Fara femeie, fara participarea ei nemijlocita, paradoxala, la crearea noului om, acel magnific Homo Sapiens din paleoliticul aurignacian si gravettian era sortit sa dispara de pe pamint in citeva zeci de ani. Credem ca nici nu e necesara o pledoarie speciala pentru a demonstra acest lucru. Intreaga istorie paleolitica si neolitica a omului demonstreaza ca primatul in acele comunitati mici paleolitice si neolitice l-au detinut femeile - si nu atit ca forte conducatoare ale comunitatii, ci ca forte aparate cu putere de comunitate pentru a sustine focul casnic, unicul drum care nu duce la stirpirea speciei umane de pe pamint. Chiar si zeii se bucura atunci cind oamenii cinstesc femeile…

Asa zisa invazie indo-europeana a Greciei si mitul "*abstract*" al rapirii Elenei si al razboiului crincen dintre aheii indo-europeni si troieni cei vechi ("Iliada" prinde acest razboi in al noualea an) descrie cu probe bune posibilitatea izbucnirii unor conflicte din motive "*feminine*", adica chiar la hotarul desfiintarii matriarhatului in Europa. Abia Marija Gimbutas a observat cu finete lucrul acesta. V. G. Childe, cum sustine si Angelo Moreta, nu avea date ca sa vada acest magnific "matriarhat": *"Intorcindu-ne la revolutia neolitica a lui Childe trebuie sa constatam ca el nu a tinut seama nici de rolul pe care l-a avut femeia in intemeirea civilizatiei sedentare, rol care, si acum, este mai important decit si-ar putea imagina cele mai inversunate si, uneori, nesincere feministe din vremea noastra"* [III].

Pentru a nu colecta dovezi si in alta parte continuam citatul din cartea lui Angelo Morretta: *"…marele mit al Mamei-Pamint a fost decisiv pentru intemeierea familiei si, deci, a civilizatiei, civilizatie care incepe, in oricare masura, inca din paleoliticul superior. ~n interiorul anumitor grote*

paleolitice, dupa cum arata Paolo Graziosi, s-au descoperit mici altare strajuite de divinitati feminine. S-ar parea chiar ca din aceste zeitati "casnice" preistorice au derivat mai apoi Venerele de la Willendorf sau Sevignano. Aceasta Magna Mater devine repede preoteasa si este adorata ca arhetip primordial nu doar al abundentei ci si, datorita rolului ei procreator, al mitului magic al caminului. Nu din intimplare panteonul zeilor vedici, patriarhali, incepe cu Aditi, cea mai importanta divinitate feminina care, in sanscrita arhaica, simbolizeaza infinitatea genetica a naturii si a lumii manifestate, deci a tututror celorlalti zei masculini, in timp ce Dyaus - zeul Cerului - este sinonim cu Urmannch sau Brahma saguna = lumea manifestata.

Analizind mai bine toate aceste elemente ne vine sa credem ca cea mai autentica "revolutie" din lumea antica s-a petrecut atunci cind omul cavernelor a creat "Capela Sixtina" a paleoliticului superior…"

Istoriografia româneasca poate da acum si o referinta anterioara a termenului "casnic" (din Alecu Russo, re-vezi *Cugetari*, Partea II, XIV), dar si sa lamureasca intregii comunitati istoriografice moderne, ca acea "*capela sixtina"* din paleoliticul superior nu trebuie cautata doar in grotele din Sud-estul Europei, ci si in constructul simbolic, geometric din Sud-Est care s-a realizat casnic in spatiul carpato-dunarean, adica matriarhal. Adica in cele mai vechi straturi sapientale ale Italiei, ale Balcanilor, ale Carpatilor si spatiului nord-pontic. Cea mai autentica revolutie din lumea preistorica s-a petrecut in momentul cind omul de la Mitoc a desenat unghiul dedublat, virtejul (spirala), liniile paralele si operatiile algebrice in baza algoritmului 3+3+3=9, 3x3=9, 3+3=6. Aceasta revolutie a permis omului sa-si calculeze sansele devenirii si l-a transformat imediat in cea mai puternica vietuitoare de pe Pamint. Numele acestei revolutii, cum am aratat in alta parte, este "*Revolutia Geometrica"*. Pazitoarea si ocrotitoarea fidela a acestei revolutii, cum o demonstreaza cantitatea uriasa de statuete femeiesti incrustate cu motive geometrice (Marija Gimbutas da numai pentru neoliticul de tip Starcevo-Cris si Vinca-Turdas cifra de peste 300.000), a fost femeia, venerata si de oameni, si de zei, tocmai pentru acest destin.

Cercetarea noastra urmeaza un demers stiintific clar

(cererea lui Claude Levi-Strauss ca investigatia stiintifica sa descopere patria dedublarii reprezentarilor)

si trece arareori hotarul domeniului religios, dar cum toate curg in aceasta lume, in acest cosmos, spre intelegerea faptului ca Cerul tot nu poate fiinta fara prezenta noastra *"suferinda"* aici, pe Pamint, includem in obiectele cercetarii stiintifice si domeniul religios. Oglindirea dragostei Lui nedeclarate in actiunile noastre libere, sau oglindirea actiunilor noastre libere in dragostea Lui nedeclarata, reprezinta, poate, balanta cea mai superioara a framintarilor Cosmosului aflat in necontenit, ireversibil, poate chiar cuantificat, consum de sine (cum arata si vedele, dar si Platon).

Stiinta moderna apuseana pretinde ca urmeaza drumul antic al grecilor, in special metoda sau vectorul de cercetare al lui Platon. *"Redescoperirea"* lui, mai intii de catre primii parinti ai crestinismului, apoi de oamenii Renasterii, apoi de encilopedistii si rationalistii europeni nu a fost dictata doar de ratiunile convingerii prin "referinta anterioara", cum arata Al. Zub [VIs]. Despartirea cercetarii stiintifice de religios, de artistic, de morala si chiar de filosofie a fost dictata de revolutia industriala realizata de republicile italiene, nu de Platon; de faptul ca dominarea lumii prin producerea industriala cerea imperios ca produsul industrial sa nu mai fie ambalat in ambalaje cu marcari etnice sau religioase care nu ingaduie comercializarea lui. Asa consumul marfurilor venetiene sau genoveze a tinut in friu expansiunea musulmana care, la rindul ei, a alimentat Europa cu artele matematice si poetice pe care aceasta incepuse a le ingnora. Asa si produsul globalizarii, care nu mai este o marfa, ci, cum am aratat, o investitie [IV] fara etichete etnice, religioase sau morale (si tocmai din aceasta cauza, cum dovedesc si actiunile antiglobalizare, sefii celor 7-8 state care decid incotro va merge lumea fug in munti de multimile care, vorba unui ziar, au cucerit orasele) tine in friu regimurile dictatoriale si totalitariste din tari care, la rindul lor, alimenteaza globalizarea (cum a demonstrat istoria recenta a Imperiului comunist) cu desavirsite opere culturale si spirituale.

De fapt nici unul din dialogurile lui Platon, care trecuse si prin Siracuza, nu mai face parte din "*scolarizarea*" obligatorie a celui care sapa *azi "stiintific"* sau "*politic"* la radacina Creatiei. Cercetatorul (nu mai vorbim de omul politic) nu trece nici un fel de initieri, nici un fel de testare a "*dreptului"* la cercetare, el nu semneaza documente cu nimeni (ca eroul lui Goethe, de pilda), el nu este responsabil in fata nimanui (nici chiar in fata lui Dumnezeu) de rezultatul descoperirilor sale. Pasiunea pragmatica de a fi primul in top, de a cuceri cu orice pret virful acestui top, pasiune sustinuta cu putere de chiar convietiurea "*patriarhala*" a comunitatilor omenesti, nu mai pune nici un friu cererii de la

natura. Omul scoate din "*ascunderile*" (termen heideggerian) naturii nu atita cit ii trebui pentru a supravietui in armonie cu natura si Cosmosul, ci atita cit ii trebuie ca sa fie primul, cel din virf. Acest lucru, insa, nu reesea direct din metoda lui Platon, metoda bazata pe cea mai desavirsita tehnica a antichitatii grecesti, pe tehnica spirituala a lui Socrate

(care, se stie, a murit ca sa demonstreze ca viata omului si principiile lui morale sint mult mai presus decit vointa Aeropagului - inclusiv a celui stiintific - si ca unica instanta care poate judeca "responsabilitatea" fiintarii omenesti sint zeii de care trebuie sa ne temem).

Or, tocmai de aceea stiinta moderna, care urmareste scoaterea din tainitele naturii (si ale lui Dumnezeu) a unor mijloace tot mai sofisticate de dominatie prin forta tehnologiilor si a banilor, intra in conflict tot mai dur cu stiintele antice, inclusiv cu felul cum s-au depozitat cunostintele primordiale ale omului in gnostica religioasa rasariteana si apuseana (crestina). In ultimii ani se vorbeste tot mai des in mediile intelectuale din Sud-Estul european de faptul ca ortodoxia crestina, care domina viata spirituala din zona de Sud-Est a Europei, ar fi de vina pentru faptul ca reformele economice nu merg aici (dupa caderea comunismului) la fel de bine ca in Polonia, Ungaria, Cehia sau Germania, tari cu o populatie preponderent catolica si protestanta.

Or, in primul rind, trebuie sa constatam ca natiunile ortodoxe din Balcani si spatiul carpato-dunarean nu traiesc in veacul de piatra al indienilor din bazinul Amazonei, si nici in colibele din Noua Papua. Casele, satele, orasele, comertul, serviciile, industria, agricultura, in fine, globalizarea si uzul limbajelor stiintifice sau artistice reprezinta un domeniu bine organizat europeneste de catre locuitorii ortodocsi ai acestor spatii. Nu se poate spune ca arhitectura, artele ingineresti si agricole, literatura sau artele reprezentative palesc aici fata de regiunile catolice si protestante ale Europei. Mai mult - domeniul spiritual poate chiar sa traga mai tare la cintar in acest areal.

Miracolul teatral (Gogol si Cehov, apoi, ca urmare, revolutia in tehnicile teatrale realizata de Stanislavskii, Vahtangov, Meyerhold, Tairov etc.), muzical (Ceaicovskii, Musorgskii, Stravinskii, Rachmaninov), literar (Gogol, Dostoievskii, Tolstoi, Bunin, Bulgacov etc.) rusesc (realizat mai ales in sec. XIX, inaintea devastatoarei revolutii comuniste) confirma aceasta polarizare. Miracolul artistic rusesc din sec. XIX-XX nu poate fi inchipuit fara ortodoxia rusa (cum au aratat si filosofii rusi), care a ajuns acolo venind din Balcani, din Bizant, nu de la Roma. Incetineala cu care omul ortodox primeste tehnicile economice ale Apusului, se pare, este mai

repede un bun al acestui om (si chiar un bun universal) - dat fiind ca regulile economice ale Apusului, bazate pe cercetarea stiintifica pragmatica si, deci, iresponsabila, pe dominatia tehnologica si financiara a lumii cladesc de fapt desertul spiritual care va ruina Apusul si economic, si spiritual. Nu zadarnic noii pastori ai crestinismului reformat si protestant nu mai poarta vesmint de preot si vorbesc tot mai mult de Iisus Hristos, si tot mai putin de Maica Domnului. Nu zadarnic tocmai in acest mediu se vorbeste atita de clonarea omului. Nu zadarnic femeia in aceasta societate, globalizata deja, nu mai este cinstita si venerata pentru rolul ei fundamental de nascatoare, datatoare de viata, chiar regeneratoare a societatii, armonizatoare a societatii in noile conditii de fiintare, ci este prostituata pina la rostul netrebnic de "*fuck-machine"*, bagata in armata si in politie, pusa sa se bata in ringuri de box sau lupte martiale, angajata in lupta politica dura, in structuri teroriste si mafiote, in actele de dominatie economica si financiara a intregii lumi. Ce se va naste din umbra acestui construct "*neomenesc*" unul Dumnezeu stie…

Am aratat in alta parte ca poezia este domeniul cel mai avansat al cunoasterii limitelor omenesti si daca poetii nu mai sint cititi astazi in tarile Apusului (tirajul cartilor de poezie este derizoriu) - iata un semn ca omul apusean pierde pamintul de sub picioare. Daca poetii nu o mai cinta nici pe Elena, nici pe Nausicaa, daca nici Dylan Thomas, nici Ezra Pound, nici Alen Ginsburg nu mai coboara in infern in cautarea iubitelor, daca distractia erotica a inadusit dragostea dintre Romeo si Julieta, atunci zadarnic inmulteste omul frecventa procesoarelor. S-ar putea sa avem intr-o zi pe fiecare masa de pe Pamint cite un computer, dar uritul de a fiinta sa fie asa de mare ca barbatul modern, ca si Ghilgames, sa nu mai vrea sa se culce cu femeia…

Or, atunci cind am emis ipoteza despre pictura geometrica a cucutenienilor ca "poeme geometrice" inspirate din fundatoarea realitate matriarhala a comunitatilor sud-est europene, noi continuam acelasi gind: poezia reprezinta buletinul de stiri cel mai avansat al omului. Poetii transmit cele mai dure stiri de la limitele de fiintare ale Omului, transmit experienta lor si chiar sacrificiul lor comunitar la aceste limite in care pericolul desfiintarii te pindeste la fiecare pas. Tocmai de aceea o lume in care principii nu mai tin alaturi de ei poetii este o lume care se clatina atit de periculos (vezi cartea noastra "Kobayashi against Basho").

Cu cit mai putini oameni vor cunoaste limitele de fiintare ale fiintei omenesti (si aceste limite se apropie vertiginos de inima fiecarui cetatean, implind cupa sufletului

doar cu distractii, cu sex, cu placeri gastronomice, cu cariera fara echilibre morale etc.), cu atit echilibrul fiintarii va fi mai subred. In acest sens cultura europeana are mari datorii si ramineri in urma fata de cultura est-europeana si balcanica, care mai este inca in multe privinte matriarhala.

Nu este intimplator faptul ca tocmai in România a fost scris la inceputul secolului XX romanul "*Crai de Curtea-Veche*". Autorul lui, Mateiu Caragiale, a dat lumii poate cel mai tulburator, mai strasnic, mai necrutator scris - si experienta omeneasca - scris transmis de la limitele limitelor de fiintare ale omului secolului XX, scris care, daca ar fi cunoscut in nuantele sale si temporale si spatiale, si de cadere in prapastia gastronomica, sexuala, financiara, politica, spirituala, gnostica etc. ar fi de bun augur globalizarii care-si ascunde liderii in munti de multimile care au cucerit orasele. Mesajul artistic doar a acestui roman [V] - care nu va lua premiul Nobel niciodata, desi a fost declarat recent cel mai bun roman românesc din sec. XX - ar fi de mare ajutor surfingului omenesc pe acest val neechilibrat de Globalizare, bomba atomica si biologica, creare si stocare iresponsabila a unor cantitati atit de uriase de iluzii ce degenereaza in terorism si interminabile conflicte etnice, religioase; ca ele, aceste arhive tiparite si, mai ales, electronice devin arma de distrugere in masa. Romanul lui Mateiu I. Caragiale, la acest capitol de desfiintare a fiintarii omenesti prin aventuri in care rolul femeii este nul (nici unul din eroii principali ai romanului lui Mateiu Caragiale nu are copii, si nu vrea sa aiba copii) este de mare invatatura.

Un construct lingvistic uitat - *beteala* - *bet* - *bateala* - *bataia* - *bat* - ne ajuta acum sa iesim basma curata din meandrele acestui capitol "*matriarhal*". Acest construct ne sugereaza ca termenul românesc *batrin* nu provine de la termenul latin clasic *veteran*, ci de la acel radical din substratul primordial care definea si locul unde se infigea *Batul (stilpul) sacru* al primordialilor, si pe cel care alegea batul si locul, si pe cel care il infigea. Nu zadarnic românii mai zic si astazi "*a rini*", adica a curata locul in vederea altei lucrari. *Runcul*, tot la acest capitol, reprezinta "*un loc despadurit*". Dar aparitia acestui termen latin in indepartata Basarabia, la Danceni (unde s-a descoperit una din primele incrustari pe lut ars a Pomuluui Sacru) uneste mai repede prin substratul de fond termenul latinesc al *despaduritului*, cu termenul foarte vechi românesc al *rinitului* si al infigerii unui Bat (stilp) Sacru care indica un loc mai putin primejdios pentru locuire. ~ngradirea buna a locuirii omenesti cu ajutorul *Batului Sacru*, numit la multe popoare si *Ba*, si *Betil*, si *Beth*, (de unde si termenul *casa* la fenicieni, dar si alfabetul fenician) a putut degenera si in termenul

batrin, si in termenul "*a bate*", si in termenul *coliba*, dar si in termenul "*beteala*", care desemneaza un fragment de tesatura frumos brodata, care se pune pe capul mireselor. Oare nu cumva aceasta *beteala* foarte veche româneasca ne-o arata si pe cea care alegea locul sacru de infiintare a unei noi locuiri? Oare nu cumva *beteala* româneasca, ornamentata cu motive pure geometrice, intraductibile astazi, dar metafizice in continut, ne vorbeste mai mult despre *revolutia geometrica* care a creat casnicia, deci si Devenirea Fiintei Omenesti, decit o multime de alte constructuri omenesti?

Mai multi ani in urma arheologul basarabean Ilie Borziac a descoperit in statiunea paleolitica de la Cosauti, de pe Nistru, o statueta feminina, frumos modelata in creta si o amuleta de tipul celei de la Mitoc, liniile si unghiurile incizate pe ea fiind realizate punctiform. Tot acolo au fost gasite splendide unghiuri si tri-line-uri incizate pe oase, posibile "radiografii" ale corpului omenesc, deosebirea sigura a Verticalului de Orizontal, a Stingii de Dreapta, arta prinderii unei informatii de o linie-Sir, stiinta secantei si a liniilor paralele, alte marturii paradoxale ale locuirii omenesti din gravettianul sud-est european.

Sint doua lucruri care impresioneaza in aceasta descoperire exceptionala. Unul din ele il arata chiar autorul descoperirilor, atunci cind spune ca varietatea mare a artefactelor ne vorbeste de o bogatie spirituala deosebita a locuitorilor statiunii Cosauti. Celalalt este dominat de faptul ca prinderea omului de nemurirea zeilor se face doar prin simbolul vertical, adica drept, adica sfint, al femeii nascatoare de alti oameni, dar si de…

noi zei, necesari pentru armonizarea nevoilor de acum ale lumii manifestate cu starea de acum a Spiritului Universal, nemanifestat. Faptul ca Iisus Hristos s-a nascut dintr-o simpla femeie muritoare atesta si vechimea acestei stiinte primordiale, dar si importanta femeii si pentru destinul oamenilor, si pentru cel al zeilor. Intre Aditi din Rg-Veda si Maica Domnului din liturghia crestina distanta nu este asa mare, cum s-ar fi crezut. Oamenii de Mitoc, Mezin sau Cosauti s-ar fi putut sa cunoasca lucrul acesta mult mai bine ca cei din modernitate.

Sigur, ca si pentru autorul "revolutiei neolitice", care s-a mai intimplat sa stea si la poarta evenimentului politic european de stinga, lucrul acesta nu putea fi clar in anul cind aparea "*The Danube in the prehistory*". Pentru a vedea si autorul "*revolutiei neolitice*" divina menire paminteasca si cereasca a femeii

trebuia sa ajunga cel putin pina la descoperirea lui Ilie Borziac. Fiindca acea mica statueta geometrizata de la Cosauti demonstreaza ca acolo unde femeia este cinstita si aparata, acolo, si numai acolo, domneste bunastarea si zeii se bucura.

REFERINTE la Capitolul 6

I. Elena Rerich, *Pisyma*, T. 1, 2, str. 689, Izdatelistvo "List", Chisinev, 1995.

II. Poazia drevnego Vostoca, BVL, Hodojestvennaia literatura, Moscva, 1973, str. 167 (vezi "*Ghilgames - ne ostavit sina…"*).

III. Angelo Morretta, *Mituri antice si mitul progresului*, Editura tehnica, Bucuresti, 1994, p. 39.

IV. Andrei Vartic, *Kobayashi against Basho*, Basarabia, Chisinau, 1999.

V. Andrei Vartic, *Vals domol in vreme de lacrimi*, Dava International, 2001, www.dacia.org/vals

VI. Al. Zub, *In cautarea unei paradigme*, Xenopoliana, II, 1994, 1-4, p. 4 (vezi "*Fiecare epoca, in fond, are nevoie de o referinta anterioara pentru a se defini…"*).

VII. Leaganul "dedublarii reprezentarilor" este Paleoliticul Superior din Europa de Sud-Est

Cercetarea noastra nu tinteste devenirea sufletului omenesc si locul lui in totalitatea altor suflete (sau spirite) pamintesti (folosim aceasta sintagma din respect pentru toate scolile filosofice si religioase de pe pamint), ci obirsia acestui suflet [I]. Adica epoca (aprox. 40.000 - 30.000 BC) cind el a aparut paradoxal pe Pamint si a insemnat cu pietricele incrustate geometric locul si rostul acestei aparitii paradoxale. Aceste pietricele, apoi si oase incrustate

(atragem mereu atentia cititorului asupra faptului ca cel care incrusta in aurignacian si gravettian pe os trebuia sa stie ca osul va rezista mult in timp si ca incrustarea pe os nu este un lucru simplu)

(insemnele geometrice despre care discutam atita in aceasta carte nu anuleaza miturile si cercetarea lor, ci dimpotriva, le pune mai bine in lumina)

au devenit prima "referinta anterioara" a lui Homo Sapiens, insemnul de la care omul s-a inceput. Minunea algebrica, geometrica si chiar cosmogonica de la Mitoc demonstreaza ca aceasta referinta a fost realizata de un Homo Sapiens "construit" deplin pentru devenirea sa. Acele incrustari fascinante demonstreaza ca asa zisa evolutie spirituala a lui Homo Sapiens ramine o

ipoteza de lucru si ca menirea omului este alta decit construirea piramidei pe care o visa Hegel. Fiintarea piramidala a omului are devenire doar daca este echilibrata de cea sferica. Si invers. S-ar putea, deci, ca privirea lui J. J. Rousseau spre trecutul primordial sa indice drumul corect spre rostul fiintarii, s-ar putea ca si ipoteza "*casnica*" a românului Alecu Russo sa fie un punct de referinta deosebit de important pentru echilibrarea rostului de fiintare al omului (cu care a fost dotat chiar la nasterea sa) cu devenirea sa.

Am folosit, astfel, pietricelele antropice, incrustate cu motive geometrice, lasate de stramosii nostri primordiali pe marginea locuirii lor primordiale (altii inaintea lor nu au fost) pentru a gasi si noi mai usor drumul spre casa mitica de la obirsie (*obirsie*, locul unde se naste ceva), spre izvorul din care ne-am nascut (pomenit, practic, de toate mitologiile lumii), izvor la care trebuie sa revenim tot timpul pentru a ne armoniza Devenirea cu rostul de fiintare. Or, cunoasterea leaganului dedublarii reprezentarilor, leagan pe care Claude Levi-Strauss cerea investigatiei stiintifice sa-l afle, permite sa cunoastem izvorul "paleolitic" din care ne-am nascut, adica limitele noastre reale, corecte de fiintare, limite care ne pot salva acum de la pericolul des-fiintarii… Fiindca fara adaparea la rostul nostru primordial, fiintarea devine problematica, absurda (nu paradoxala) si imposibila.

Aceste origini, aceasta obirsie, acest leagan primordial la care putem ajunge mai lesne cu ajutorul metodelor moderne de cercetare, inclusiv cu cele ale Globalizarii (echilibrate si cu norocul arheologului, dar si cu sansele unei finantari serioase - ultima constatare este reluata de autor chiar de la C. L-Strauss), vor lumina un drum neliniar/ocolitor si, poate, extrem de violent al lui Homo Sapiens. Partea spectaculoasa a acestui drum este ca fiintarea logico-simbolica a omului isi deapana inceputul, poate intimplator, poate de la sine, poate meditat de Spiritul Universului (cum sugereaza in armonie cu vedele poetul român Mihai Eminescu) in sud-estul Europei, in Balcani si Carpati, in bazinul Dunarii, primul fluviu sacru al omenirii (cum sustine Napoleon Savescu in *"Epopeea poporului carpato-danubian"*, lucrare care ni-a inspirat si pe noi ca sa realizam aceasta cercetare [II]).

Cititorul acestor rinduri poate sa puna intrebarea privitoare la suflet si obirsia lui in circa metodei de cercetare si va face o greseala dubla. Ca si Hegel. Prima: fiindca intre suflet si metoda de cercetare a sufletului legatura nu este functionala. A doua: fiindca problema originii sufletului omenesc nu

influenteaza pe moment starea de acum a acestui suflet din cauza ingradirilor pe care le-a zidit chiar omul intre suflet si devenirea sa.

Or, desi curge in fluviul ireversibil al consumului de sine, Devenirea este imprevizibila de la sine, dar puterea ei de fiintare depinde, tot de la sine, de referinta primordiala de fiintare. Care este masura acestei dependente paradoxale? Mintea, spiritul logic? Inima, sufletul? Noi credem ca aceasta masura sta in capacitatea sufletului omenesc, nascut misterios in acel trecut primordial, de a sonda cu ajutorul rostului primordial de fiintare starea de acum a intregului cosmos si de a o transmite devenirii omului pentru a se acomoda la ea (la starea de devenire acum a acestui cosmos).

Cercetarea stiintifica, ce aduna fir cu fir instrumentele de fiintare ale sufletului in trecutele vremi (mai ales in cele primordiale), poate apropia devenirea omului de sufletul sau, asa ca intre Devenire si Suflet sa poata fi sustinuta o comunicare constructiva care sa intaresca echilibrul fiintarii.

Astfel cunoasterea originii, a “leaganului dedublarii reprezentarilor”, a produselor spirituale ale primilor sapiensi moderni, aparuti pe Pamint in aurignacian, poate proteja omul si de fatalitatea evolutionista, si de cosmarul asfixierii in mrejele Globalizarii (fara de care, din alta parte, nu mai putem tine in friu Devenirea noastra).

Desigur, leaganul dedublarilor reprezentarilor este chiar fiinta omeneasca. Omul a dedublat reprezentarile chiar la iesirea din obirsia sa si a insemnat cu ele rostul primordial de fiintare. Aceasta obirsie, cum arata cercetarea arheologica, a fost insemnata cu pictura geometrica de la Mitoc (Romania de Est, pe riul Prut, 26.000 BC), Mezin (Ucraina, pe riul Pripiaty, 18.000 BC), Cosauti (Basarabia, pe riul Nistru, 16.000 BC) [III], Cuina Turcului (Romania de West, pe Dunare, 11.000 BC). Leaganul dedublarii reprezentarilor, pe care Claude Levi-Strauss il cauta romantic in artefactele antice chinezesti, sau la indienii de pe coasta apuseana a Americii, sau la comunitatile “primitive” din Noua Zeelanda, sta chiar sub picioarele lui de parisian, in Old Europa, la Gurile Dunarii, fluviu european legat si de Europa de West, si de Carpati si de Marea Neagra.

Dedublarile primelor reprezentari omenesti din paleolitic nu sint, astfel, un simplu moft decorativ si distractiv al unor comunitati omenesti marginale, incilcite in mrejele uritului, ci profunda si primordiala metafizica. Ele

reprezinta rostul fundamenatal de fiintare, fondat pe polaritatea necesara a Cosmosului, aflat in necrutator consum de sine.

Polaritatea reprezinta sectiunea de aur a Cosmosului, modelul cel mai bun, pe moment, al Devenirii lui, care isi croieste cu demnitate spatii noi, incerte, de fiintare. Iar amuleta de la Mitoc, cea mai desavirsita din cele mai vechi lucrari omenesti descoperite pina acum, demonstreaza ca primul si cel mai important produs al spiritului omenesc au fost constructurile simbolice geometrice care reprezinta polaritatea paradoxala de fiintare intr-un cosmos finit care este de fapt infinit si in care calcularea simbolica a sanselor reale de fiintare, adica non-violente, este calea cea mai nobila de fiintare.

Cunoasterea dedublarilor paradoxale ale fiintarii (lucru pe care brahmanii l-au cercetat cu finete in *Bhagavad-Gita*) si reprezentarea lor geometrica a permis lui Homo Sapiens sa-si calculeze sansele de fiintare, sa construiasca poduri-secante intre malurile diferite, paralele, ale fluviului fiintarii, adica sa depaseasca catastrofele peste care nu au putut sari nici dinozaurii, nici Neandertalii, sa deosebeasca iluzia de realitate, sa inventeze bitalul, sa cintareasca cu el sansele vitalului, sa deosebeasca apoi bitalul de vital, ba chiar sa cinte aceasta exceptionala lucrare, fapt pentru care zeii il iubesc inca si mai mult.

Mai mult decit atit (*atit* insemnind simplu tot ce ne permite limita omeneasca sa cuprindem cu mintea si cu simturile), relatia noastra cu Cerul este bipolara (adica dedublata). In timp ce omul doreste cu pasiune sa deschida usa dupa care sta Dumnezeu, sa intre in casa Lui si sa se contopeasca cu beatitudinea, pacea si vesnicia Lui,

El, Dumnezeu, Spiritul Pur si Lumina Pura, se intrupeaza in burta unei simple femei, se naste pe pamint dintr-o simpla femeie pentru a spala picioarele pacatosilor si pentru a muri apoi pe o cruce simpla de lemn. Aceasta experienta a mortii, realizata de Dumnezeu in vazul omului, pe crucea care e veche de cind lumea, ar putea sa insemne ca cele doua poluri ale Fiintarii Cosmice, adica Cerul si Pamintul, Spiritul si Materia, se intilnesc doar intr-un singur punct, ca si cele doua elemente ale crucii. Ca acest punct este nasterea omului, ca acest punct este moartea lui, cine poate sti?

Decembrie, 2000
Danceni

REFERINTE la Capitolul 7

Mircea Eliade, Aspecte ale mitului, Univers, Bucuresti, 1978. Dam aici doua citate care pun in valoare importanta deosebita a originii la majoritatea absoluta a comunitatilor omenesti. *"La indienii gondi si la indienii baigas, cu prilejul ritualurilor celebrate intru slavirea lui Dharti Mata si a lui Thakur Deo, preotul recita mitul cosmogonic si aminteste ascultarorilor rolul considerabil pe care tribul sau l-a jucat la facerea lumii*" (p. 23). *"…intoarcerea la origine, care ne ingaduie sa traim din nou timpul in care lucrurile s-au manifestat pentru prima oara, constituie o experienta de o importanta capitala pentru societatea arhaica"*. Noi credem ca "*intorcerea la origine*" si valorificarea deplina de catre noile generatii a referintei primordiale reprezinta cea mai puternica consolidare a fenomenului uman tocmai in globalizare. Desigur, locul preotului arhaic l-a luat profesorul, dar daca o comunitate vrea sa nu se piarda in oceanul globalizarii, "citirea" miturilor de obirsie si dovedirea "*rolului considerabili*" pe care o comunitate l-a avut "*la facerea lumii*" este obligatorie in zilele noastre si trebuie reglementata prin lege chiar spre binele omului in globalizare. Miza pe care o pun evreii sau japonezii pe revitalizarea curenta a miturilor primordiale demonstreaza cu prisosinta acest lucru. De ce evreii trebuie sa se lupte cu atita disperare la Ierusalim pentru zidul mitic si antic al plingerii, iar românii, de pilda, nu trebuie sa cinsteasca sanctuarele paleolitice si neolitice in care s-au ivit primele simboluri sacre, geometrice ale omului, simboluri care se re-gasesc si astazi in artefactele etno-culturale ale poporului român? De ce profesorii români nu trebuie sa lamureasca elevilor importanta deosebita a incrustarilor logice de la Mitoc pentru toata devenirea omului? De ce formidabila si primordiala "civilizatie casnica" a carpato-dunarenilor, de natura ne-urbana, nu trebuie sa fie pusa pe prima pagina a manualelor de istorie ale românilor chiar din clasele primare?

Napoleon Savescu, *Noi nu suntem urmasii Romei*, Impact, Bucuresti, 1999

Ilie Borziac, Marcel Otte, Pierre Noiret, *Piese de arta paleolitica si de podoaba de la statiunea paleolitica cu mai multe niveluri de locuire Cosauti din zona Nistrului mijlociu*, Revista Areheologica, Chisinau, 1998, nr.2. Pictura de la Cosauti este mai mult curat geometrica, iar podoabele care apar in incrustari sint fenomenale: spirale (Fig. 6.2 si 6.3), hasuri de unghiuri si de linii paralele (Fig. 6.5), linii paralele (Fig. 5.1-11), zig-zaguri (Fig. 3.2), net-uri (fig. 3.4), tabla de calcul din unghiuri si linii paralele reprezentate punctifom (Fig. 2.2) etc.